

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTA ÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE
TERCİHLERİNİ VE MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER**
“ SAKARYA İL MERKEZİ ÖRNEĞİ ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamil YELKEN

Enstitü Ana Bilim Dalı: Sosyoloji

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Fikri OKUT

EYLÜL 2008

T.C.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTA ÖĞRETİM SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE
TERCİHLERİNİ VE MESLEK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

“ SAKARYA İL MERKEZİ ÖRNEĞİ ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamil YELKEN

Enstitü Ana Bilim Dalı: Sosyoloji

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Fikri OKUT

Bu tez 10/09/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Kâmil YELKEN

ÖNSÖZ

Toplum yaşamında herkesin bir meslek sahibi olma, bir iş yapma gereksinimi içinde olduğu muhakkaktır. Çünkü insan ile yaşam arasındaki en güçlü bağ mesleki yaşamdır. Meslek seçimlerimizi yaparken meslek yaşamımızda doyuma ulaşmak için kendimize açık olan meslekleri bütün yönleriyle tanımak, gereksinimlerimizi beklentilerimizi ilgi ve yeteneklerimizi değerlendirmek ve bize uygun olan mesleğe yönelmeye karar vermek gerekir.

Yaşamsal kaynakların giderek azaldığı dünyamızda, insanlığı bekleyen muhtemel olumsuzluklara karşı en önemli hazırlık, geleceğin en iyi şekilde planlanması ve gelecek kuşakların o plan dâhilinde yönlendirilmesiyle mümkün olacaktır.

Alınan kararların insan yaşamında son derece önemli bir yeri vardır. Bu önemli kararlardan biride meslek seçimi ve üniversitede öğrenim görülecek bölüm tercihidir. Biz de bu çalışmamızda meslek seçiminin ve bölüm tercihinin arifesinde bulunan orta öğretim son sınıfta okuyan öğrencilerin meslek seçimini etkileyen faktörleri inceleyebilmek amacıyla, Sakarya merkezindeki orta öğretim kurumlarında böyle bir çalışma yapmanın önemli olacağını düşündük. Böyle bir çalışmayla bireylerin yaşamının gençlik ve sonrası döneminde önemli oranda etkili olan meslek olgusunun seçimindeki sosyal faktörleri ortaya koymaya çalıştık. Söz konusu araştırmanın her aşamasında yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Fikri OKUT Bey'e teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Kâmil YELKEN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ARAŞTIRMANIN METODOLİJİSİ	4
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problem Durumu.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	7
1.4. Araştırmanın Hipotezleri	8
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	9
1.6. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri	9
1.6.1. Araştırmanın Modeli.....	9
1.6.2. Araştırmanın Evreni.....	9
1.6.3. Araştırmanın Örneklemi.....	9
1.6.4. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri	10
BÖLÜM 2: MESLEK OLGUSU VE MESLEKLE İLGİLİ KAVRAMLAR	11
2.1. Meslek Kavramı	11
2.2. Mesleklerin Gelişmesi.....	12
2.3. Mesleklerin Toplumdaki Rollerini	15
2.4. Modern Toplumlarda Meslekleşme.....	16
2.5. Meslek Seçimi Açısından Kendini Tanıma	19
2.5.1. Ben Kavramı.....	20
2.5.2. Yetenekler	21
2.5.3. İlgiler	22
2.5.4. Değerler	22
2.6. Mesleki Olgunluk.....	23
2.7. Meslek ve Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler	25
2.7.1. Kişisel Faktörler	29

2.7.2.Ailevi Faktörler	31
2.7.3.Çevresel Faktörler	32
2.7.4. Meslek Seçimi Ve Demokratik Tutumun Önemi	34
2.7.5.Meslek ve Kariyer.....	36
2.7.6.Mesleğin Önemi ve Meslek Alanları.....	36
2.7.7.Meslek Seçimi Konusundaki Temel Görüşler	38
2.7.8.Meslek Seçiminde Görülen Problemler	38
2.7.9.Meslek Seçiminin Bireyin Yaşamındaki Yeri ve Önemi	41

BÖLÜM 3: MESLEKİ REHBERLİK, MESLEKİ GELİŞİM SÜREÇLERİ ve GÜNÜMÜZDE ÖNE ÇIKAN MESLEKLER 44

3.1.Mesleki Yönlendirme	44
3.2.Mesleki Rehberlik	45
3.3.Mesleki Rehberlikte Danışma Hizmetleri	47
3.4.Mesleki Gelişim Süreçleri	48
3.5.Türkiye'deki Üniversite Seçme Sınav Sistemi.....	50
3.6.Konu İle İlgili Türkiye'de Yapılmış Araştırmalar	52
3.7.Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	56
3.8. Günümüzün Meslek Elemanlarını Yetiştirmede Öne Çıkan Bölümler	57
3.8.1.Biyoteknoloji	57
3.8.2.Genetik.....	57
3.8.3.Gıda ve Gıda Mühendisliği.....	58
3.8.4.Laboratuar Teknolojisi.....	58
3.8.5.Adli Tıp Uzmanlığı.....	58
3.8.6.Hayvan Sağlığı ve Bakımı	58
3.8.7.Bitki Sağlığı ve Bakımı	59
3.8.8.Bilgisayar Mühendisliği.....	59
3.8.9.İnternet	59
3.8.10.Elektronik Mühendisliği	60
3.8.11.Mimarlık	60
3.8.12.İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı.....	60
3.8.13.Çevre Mühendisliği	61

3.8.14.Şehir Planlaması	61
3.8.15.Uzay ve Havacılık.....	61
3.8.16.Sistem Mühendisliği	62
3.8.17.Uluslararası İlişkiler.....	62
3.8.18.AB İle İlişkiler	62
3.8.19.Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi	63
3.8.20.Hukuk	63
3.8.21.Sosyoloji	63
3.8.22.Psikoloji	64
3.8.23.Strateji Uzmanlığı.....	64
3.8.24. İnsan Kaynakları Yöneticiliği.....	64
3.8.25.Danışmanlık	65
BÖLÜM 4: BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	66
4.1.Bağımsız ve Bağımlı Değişkenlerin Frekans Analizleri	66
4.2.Çapraz İlişki Analizleri	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	123
KAYNAKÇA	125
EKLER.....	131
ÖZGEÇMİŞ.....	134

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
P	:Anlamlılık Düzeyi
SD	: Serbestiyet Derecesi
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
X²	: Chi-Square,ki-kare

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1 : Mesleki Olgunluk: İngiltere İçin Belirlenen Meslek Gelişimi Tutumları, Bilgi Ve Beceriler.....	24
Tablo 2: Cinsiyet Tablosu	66
Tablo 3: Yaş Tablosu	66
Tablo 4: Öğrenim Gördükleri Alan.....	67
Tablo 5: Okul Türü.....	67
Tablo 6: Baba Mesleği	68
Tablo 7: Babanın İşyerindeki Statüsü	69
Tablo 8 : Anne Mesleği.....	70
Tablo 9: Babanın Eğitim Durumu.....	71
Tablo 10: Annenin Eğitim Durumu	71
Tablo 11: İkamet Edilen Yer.....	72
Tablo 12: Kardeş Sayısı	72
Tablo 13: Akrabaların Mezuniyet Durumları.....	73
Tablo 14: Ortalama Aylık Gelir Düzeyi.....	73
Tablo 15: Oturulan Evin Durumu:	74
Tablo 16: Tercih Edilmesi Düşünülen Bölümler	74
Tablo 17: Tercih İle İlgili Bilgi Alma Durumu.....	75
Tablo 18: Tercihin İlk Defa Ne Zaman Düşünülmeye Başlandığı.....	75
Tablo 19: Tercihin Aile İle Değerlendirilmesi Durumu.....	76
Tablo 20: Tercih Edilecek Bölümde Okuyan Yada Mezun Akraba Durumu.....	76
Tablo 21: Yapılacak Tercihi En Çok Etkileyecek Özel Sebepler	77
Tablo 22: Yapılacak Tercihi En Çok Etkileyen Faktörler.....	77
Tablo 23: Tercihinizde Maddi Kazanç Ne Kadar Önemli?.....	78
Tablo 24: Dershaneye Gitme Durumu	78

Tablo 25: Kişinin Gireceği Bölümü Büyükler Bilir.....	79
Tablo 26: Baba Mesleğini Devam Ettirme Durumu	79
Tablo 27: Gireceğim Bölüm Hiç Fark Etmez	79
Tablo 28: Tercih İle İlgili Okuyan Ya Da Mezunlarla Görüşme Sıklığı	80
Tablo 29: Seçilecek Bölüm İle İdealindeki Mesleğin Örtüşmesi.....	80
Tablo 30: Toplumda En Saygı Görülen Meslek	81
Tablo 31: Cinsiyet İle Tercih Edilen Bölümün Karşılaştırılması.....	82
Tablo 32: Cinsiyet İle Tercihin İlk Ne Zaman Düşünölmeye Başlandığının Karşılaştırılması.....	82
Tablo 33: Cinsiyet İle Bölüm Tercihini Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırılması.....	83
Tablo 34: Cinsiyet İle Bölümün Getireceği Maddi Kazanç Durumunun Karşılaştırılması	84
Tablo 35: Cinsiyet İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması	84
Tablo 36: Cinsiyet İle Tercihin İdealindeki Meslek İle Örtüşmesi Durumu.....	85
Tablo 37: Cinsiyet İle Toplumdaki En Saygın Meslek Karşılaştırılması.....	86
Tablo 38: Öğrencinin Okumakta Olduğu Alan İle Tercih Etmeyi Düşündüğu Bölümün Karşılaştırılması.....	87
Tablo 39: Baba Mesleği İle Tercih Yaparken Aile İle Değerlendirme Durumunun Karşılaştırılması.....	88
Tablo 40: Baba Mesleği İle Ailede Bu Bölümde Okuyan Yada Bitiren Akrabaların Karşılaştırılması Durumu.	89
Tablo 41: Baba Mesleği İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.	90
Tablo 42: Baba Mesleği İle Baba Mesleğini Devam Ettirme Durumunun Karşılaştırılması.....	91
Tablo 43: Anne Mesleği İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.	92
Tablo 44: Babanın Eğitim Durumu İle Tercih Edilecek Bölümün Karşılaştırılması.	93
Tablo 45: Babanın Eğitim Durumu İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.....	94

Tablo 46: Babanın Eğitim Durumu İle Baba Mesleğini Devam Ettirme Durumunun Karşılaştırılması.....	95
Tablo 47: İkamet Edilen Yer İle Tercih Edilecek Bölüm Durumunun Karşılaştırılması	96
Tablo 48: İkamet Edilen Yer İle Bölüm Tercihini Büyükler Bilir Sorusunun Karşılaştırılması.....	97
Tablo 49: Kardeş Sayısı İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.	97
Tablo 50: Aylık Gelir İle Tercih Edilecek Bölüm Durumunun Karşılaştırılması.....	98
Tablo 51: Aylık Gelir İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.	99
Tablo 52: Tablo 52:Aylık Gelir İle İdeal Meslek Durumunun Karşılaştırılması.....	100
Tablo 53: Yapılacak Tercih İle Bölüm Hakkında Bigi Sahibi Olma Durumunun Karşılaştırılması.....	101
Tablo 54: Yapılacak Tercih İle Aile İle Değerlendirme Durumunun Karşılaştırılması.	102
Tablo 55: Yapılacak Tercih İle Tercihi Etkileyen Özel Sebeplerin Karşılaştırılması..	103
Tablo 56: Yapılacak Tercih İle Tercihi Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırılması.	104
Tablo 57: Yapılacak Tercih İle Tercihde Maddi Kazancı Öneminin Karşılaştırılması.	106
Tablo 58: Yapılacak Tercih İle Gireceğim Bölüm Fark Etmez Diyenlerin Karşılaştırılması.....	107
Tablo 59: Yapılacak Tercih İle İdeal Görülen Mesleğin Karşılaştırılması Durumu.....	108
Tablo 60: Yapılacak Tercih İle En Saygın Görülen Mesleği Karşılaştırılması.....	109
Tablo 62: Yapılacak Tercih İle Tercihin İlk Ne Zaman Düşünülmeye Başlandığını Karşılaştırılması.....	110
Tablo 63: Yapacağı Tercih İle İlgili Bilgi Sahibi Olma İle Dershaneye Gitme Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması.....	111
Tablo 64: Yapacağı Tercih İle İlgili Bilgi Alma İle Toplumda En Saygın Görülen Mesleğin Karşılaştırılması.....	111
Tablo 65: Aile İle Değerlendirme Yapma Durumu İle Tercih Edilecek Bölüm İle İlgili Yakın Akraba Durumunun Karşılaştırılması.	112

Tablo 66: Bölüm Tercihini Etkileyen Sebepler İle Tercihde Maddiyatın Öneminin Karşılaştırılması.....	113
Tablo 67: Bölüm Tercihini Etkileyen Sebepler İle İdeallerindeki Mesleğin Örtüşme Durumunun Karşılaştırılması.	114
Tablo 68: Baba Mesleğini Devam Ettirme İle Tercihi Büyükler Bilir Sorusunun Karşılaştırılması.....	115
Tablo 69: Okul Türü İle Babanın Eğitim Düzeyinin Karşılaştırılması.	115
Tablo 70: Okul Türü İle Ortalama Aylık Gelirin Karşılaştırılması.....	116
Tablo 71: Okul Türü İle Yapılacak Tercihlerin Karşılaştırılması.	117
Tablo 72: Okul Türü İle Yapılacak Tercihe İlk Ne Zaman Karar Verildiğinin Karşılaştırılması.....	118
Tablo 73: Okul Türü İle Tercihi Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırılması.	119
Tablo 74: Okul Türü İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.....	120
Tablo 75: Okul Türü İle İdeal Görülen Mesleğin Karşılaştırılması.	121
Tablo 76: Okul Türü İle En Saygın Görülen Mesleğin Karşılaştırılması.	122

Tezin Başlığı: Orta Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerini Ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler “Sakarya İl Merkezi Örneği”	
Tezin Yazarı: Kamil YELKEN	Danışman: Yard. Doç. Dr. Fikri OKUT
Kabul Tarihi: 10 Eylül 2008	Sayfa Sayısı: X(ön kısım) +134(tez) + 4(Ek)
Anabilimdalı: Soyoloji	Bilimdalı: Sosyoloji
<p>Okullarda, öğrencilerin istek, ilgi, beklenti ve yeteneklerini tanıması, eğitimcilerin onlara uygun eğitim ortamlarını hazırlamaları ile mümkün olabilir. Öğrencilerin, kendilerini inceleyen, sağlanan olanakları araştıran ve sonunda doğru seçimler yapabilen bireyler olarak yetişmeleri çağdaş eğitimin önemli hedeflerindedir.</p> <p>Bu araştırmayla meslek seçimi, meslek seçimini etkileyen faktörler, mesleki gelişim evreleri, bireysel niteliklerin meslek seçimindeki önemi, mesleğe yönlendirme, mesleki rehberlik ve mesleki rehberlikte danışma hizmetleri üzerinde durulmuş, kuramsal çerçevesi ile birlikte açıklanmaya çalışılmıştır.</p> <p>Meslek seçimi, bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir. (Kuzgun, 1982:1). Liselerde okuyan öğrenciler, seçecekleri meslekten, o mesleğin beklentilerinden ve kendi ilgi ve yeteneklerinden habersiz olarak seçim yapmaktadırlar. Bunun sonucunda üniversiteye giren gençlerin büyük bir kısmı girdikleri daldan memnun olmamaktadırlar.</p> <p>Türkiye’de öğrencilerin meslek seçimleri genellikle tesadüflere bağlı olarak oluşmakta ve öğrenciler üniversite sınavına girerlerken yapacakları tercihlerde öncelikle şu unsurları göz önünde bulundurup bunların doğrultusunda tercihlerini yapmaktadırlar. Bunlar ailenin beklentileri, mesleğin maddi getirisi, hayal dünyasındaki meslekler, toplumda ilgi gören meslekler şeklinde ifade edilebilir.</p> <p>Ancak ne var ki bu tercihler doğrultusunda üniversiteye girilse bile çoğu zaman görülen, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile yukarıda belirtilen unsurlara bağlı olarak yapılan tercihlerin gerektirdiği özelliklerin birbirine uymadığıdır.</p> <p>İdeal bir meslek seçimi, kişinin, mutlu, başarılı ve yararlı bir yaşam sürdürmesine, toplumun insan gücü kaynaklarını en iyi bir şekilde kullanmasına olanak verecektir.</p> <p>Bu tanımlardan da anlaşılıyor ki meslek, kişinin yaşamının ekonomik yönünün temelini oluştururken, psikolojik yönünü de büyük ölçüde şekillendirmektedir. Bu noktada, meslek seçiminin ne kadar önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Zeka özürlü bulunmayan her insanın yaşamını sürdürebilmek için yapabileceği bir iş becerisi mutlaka vardır. Ancak, kimi insan bu becerisinin farkına varıp yeteneklerini keşfedebilirken, kimi de yeteneklerini bilmeyip becerilerinin farkına varamamaktadır. Bu kimseler mesleki yaşamlarını tesadüfler sonucu başlatmaktadırlar. Bir kısmı daha sonraki zamanlarda gerçek beceri ve yeteneklerine uyan mesleklere dönerken büyük bir kısmı da aynı mesleği sürdürmeye devam etmektedirler.</p> <p>İnsanların mesleki seçimlerinin onların yetenek ve ilgilerine uygun olarak geliştirilmesi gerekliliği vardır. Burada amaç, öğrencilerin "her hangi alanda olursa olsun üniversite sınavını kazanmalıyım" yaklaşımı ile olur olmaz tercihlerde bulunmalarını önlemek, onların, ilgi ve yeteneklerine uygun alanlarda tercihler yapmasını ve bu tercihlerden birini kazanmasını sağlamaktır.</p>	
Anahtar Kelimeler: Öğrenci, meslek, meslek tercihi, mesleki yönlendirme	

Title of the Thesis: The Factories of Middle Education Last Class Student University Selection and Occupation Selection: Example for Sakarya
Author: Kamil YELKEN Supervisor: Assist.Prof.Dr. Fikri OKUT
Date: 02 September 2008 Nu. of Pages: X(pre text) + 134(main body) + 4(appendices)
Department: Sociology Subfield: Sociology
<p>In schools, to recognize students relation, wish, expactation, ability is possible with suitable atmosphere .The contemporary education's important points are student's research themselves, explore the provided possibility, and at the end make a true choices to become individual person can do those.</p> <p>Choosing occupation is deciding about favorable jobs, increase with different side and estimate more than intended sides, less than not intended sides by people.</p> <p>High school's students are made a choice with less information about the job, which they will select in the future and their job's expactations, their relation and their ability.</p> <p>At the end of this sitation, fifty-two percent of student aren't glad in the university field.</p> <p>Student's job choice in Turkey usually be formed with accidently. And students keep in mind that things which they will do before have university exam and make true choice direction at those things.</p> <p>With those directions, students can begin university but lots of time the student's relations and abilities don't match with four points.</p> <p>Optimum job choice, make possible to survive happily, successfully and helpfully to use human's powers perfectly for society.</p> <p>We can realize by these descriptions that jobs create the main economical side of the people is life, and it give form their psychology with huge proportion. At this point appears the importance of choice. Exactly, despite the disabled people, all of the others have a job ability to go on their life. But some of the people can be sensible of their ability but unfortunately some of them can't do that. Those unluck people's job life begin with fluky.</p> <p>There is necessity that enables the people choose a job according to their ability and relations. Our aim at this point is preventing to choose university without ideals and on the other side, encourage them for the true choice about right field.</p>
Keywords: Student, profession, profession preference, profession to direct

GİRİŞ

Doğru meslek seçimi; kişiliğinize, eğilimlerinize ve yeteneklerinize uygun, kendinizi ortaya koyabileceğiniz, baskı altında kalmadan özgürce yönlendirebileceğiniz, mutlu, huzurlu ve başarılı bir yaşamın ilk basamağıdır.

Genç bir nüfusa sahip olan ülkemizde, gençleri üretken hale getirebilmek için onların meslek sahibi olmalarına yardımcı olmak gerekir. Meslek seçme aşamasında olan gençler kendilerini tanımalı, zayıf ve güçlü yönlerini, beceri ve yeteneklerini bilmelidirler.

İş ve meslek kişiye, yiyecek, giyecek gibi maddi ihtiyaçları sağladığı gibi kendi yeteneklerini kullanabileceği ortamı da sağlar, ayrıca onu üretici kılar, sosyal statüsünü belirler, insan yaşamına böylesine yön verici faktör olan mesleğin bilinçli seçilmesi mesleki doyumunu kolaylaştırır. Kişi meslekte kalmayı, bilgi ve becerisini artırmayı mesleğinin devamı niteliğinde okullara gitmeyi düşünebilir. Rastgele seçilen meslek doyumsuzluk yaratır, mesleği bırakma, değiştirme düşüncesini getirir. Yaşamının büyük bir kısmı olan işinde isteksiz çalışmak zorunda kalabilir. Çünkü meslek değiştirme ya da bırakma maddi kayba da neden olmaktadır.

Toplum hayatında hepimiz bir meslek sahibi olma, bir is yapma ve etkin olma gereksinimi içindeyiz. Çünkü insan ile hayat arasındaki en güçlü bağ mesleki yaşamdır. Meslek seçimlerimizi yaparken meslek yaşamımızda doyuma ulaşmak için kendimize açık olan meslekleri tüm yönleri ile tanımak, ihtiyaçlarımızı, beklentilerimizi, ilgi ve yeteneklerimizi değerlendirmek ve bize uygun olan mesleğe yönelmeye karar vermek gerekir. Böyle bir kararın insan hayatında son derece önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla meslek seçiminin hayatta vereceğimiz kararların en başında geldiğini söylemek kaçınılmazdır.

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknoloji meslek çeşitlerinin artmasına, var olan mesleklerin nitelik değiştirmesine ve giderek karmaşıklaşmasına neden olmaktadır. Gençler meslek seçimi gibi önemli bir karar aşamasında, kendilerine açık seçeneklerin sürekli değişmesi, toplumda mesleklere ilişkin değerlerin hızlı bir değişim içerisinde olması nedeniyle güçlük yaşamaktadırlar. Dünyada seçilebilecek mesleklerin sayısının artması, meslek seçimi sürecinde bireylerin etkin ve doğru karar verebilmeleri için, kapsamlı ve çok yönlü destek almalarını gerekli kılmaktadır. Bireylerin içinde

yaşadıkları toplumun bir üyesi olarak, ilgi ve yeteneklerine göre ve toplumun ihtiyaçlarına uygun doğru bir meslek seçimi yapabilmeleri, hem bireyin iş doyumunu sağlayıp mutlu olması, hem de toplumun iş gücünden en verimli şekilde yararlanması açısından önemlidir. Bireyin yaşamının büyük bir bölümünü verdiği mesleği onun mutluluk kaynağı olabileceği gibi, mutsuz ve topluma yabancılaşmış bir birey olmasına da neden olabilir.

Bireyin sağlıklı ve uygun bir seçim yapabilmesi için öncelikle kendini, ilgi, yetenek, değer ve beklentiler gibi yönleriyle çok iyi tanıması gerekir. Daha sonra meslekleri; mesleğin çalışma koşulları, gerektirdiği nitelikler, iş olanakları, getireceği kazanç, mesleğe giriş ve emeklilik koşulları gibi yönleriyle etraflıca değerlendirmek doğru bir karar için gereklidir. Mesleğin özellikleri ile bireyin özelliklerinin en benzeştiği alanda karar kılmak sağlıklı bir kararın ilk aşaması olacaktır. Meslek seçiminin bu kadar önemli bir konu olması bu araştırmanın yapılmasını teşvik etmiştir.

Meslek seçimi Kuzgun(1994)'e göre; 'bir kimsenin kendisine açık olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip kendi ihtiyaçları ve beklentileri açısından istenilen yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir'.

Meslek seçimi ve mesleki tercihler, belli bir gelişim süreci içinde belirlenmektedir. Bu karmaşık süreci bireyin ihtiyaçları, ilgileri, yetenekleri, değerleri ve diğer kişilik özellikleri gibi psikolojik faktörler; ailesi, yaşanılan çevrenin özellikleri, iş olanakları, rastlantılar ve piyasadaki arz-talep durumu gibi çok çeşitli faktörler etkilemektedir (Özgüven, 1999,32).

Lise son sınıf öğrencilerinin yükseköğretim programlarını tercih etmeleri yoluyla yaptıkları meslek seçimi, Süper' in (1957) 15 yaştan başlayıp 25 yaşa kadar uzanan "keşif dönemi" olarak tanımladığı döneme rastlamaktadır. Bu dönemde birey, yetenekleri, ilgileri, değer yargıları ve tutumları hakkında giderek daha gerçekçi bilgilere sahip olmakta ve bunlarla meslekler hakkında edindiği bilgileri birleştirerek meslek ya da meslekler hakkında karara varmaktadır (Süper, 80–101). Bu nedenle, mesleki gelişim dönemleri arasında bireyin en fazla mesleki rehberliğe ihtiyacı olduğu dönem de meslek seçimi yaptığı bu dönemdir.

Araştırmanın Konusu

Bu araştırmada genelde ortaöğretim son sınıfta okuyan öğrencilerin bölüm tercihleri ve bu tercihleri etkileyen faktörler incelenmiştir. Bölüm tercihi ve bunun paralelinde meslek tercihini ele alırken bu konudaki temel görüşler, meslek kavramı, mesleğin önemi, mesleğin bireyin yaşamındaki yeri, mesleki yönlendirme ve rehberlik gibi konular irdelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma öğrencilerin üniversite giriş sınavı öncesinde yapmayı düşündükleri tercihleri etkileyen faktörlerin sosyolojik bir analizini yapmak amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışma, lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerinin, anne-babalarının gelir düzeyleri, meslekleri, eğitim düzeyleri, cinsiyetleri, okul türleri gibi mesleki seçimlerine etkisi olacağı düşünülen değişkenlerin etkisini araştırma doğrultusunda hazırlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışma üniversiteye hazırlanan öğrencilerin mesleki ilgi ve yetenekleri, mesleki tercihlerini etkileyen sosyolojik faktörleri inceleyen araştırmamız giderek önem kazanan doğru meslek sahibi olmanın önemini ortaya koymaya çalışmıştır. İnsanların ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri tercih etmesi insanın mutluluğuna buda verimine yansırken ülkemizin kalkınması ve gelişmesi için en belirleyici faktörlerden biridir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma tarama modelinde olup teorik arka planı oluşturmak üzere kaynak taraması yapılmıştır. Araştırma Sakarya il merkezindeki öğrencilerden 593 tanesi ile anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçları SPSS 12,0 istatistik programında analiz edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular ve bilgiler ışığında ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin bölüm tercihini etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 1:ARAŞTIRMANIN METODOLJİSİ

1.1.Araştırmanın Konusu ve Problem Durumu

Kalkınma çabası içinde bulunan ülkemizde, istenilen kalkınma hızına ulaşabilmek, doğal kaynaklar, sermaye ve insan gücü üçlüsünün meydana getirdiği ekonomik gücün verimli kullanılmasına bağlıdır (Özgüven 1974; Doğan ve arkadaşları,1980:45). Kalkınmayı sağlayan insandır. İnsanı istenilen nitelikte yetiştiren de çeşitli düzeylerdeki eğitim kurumlarıdır.

İnsan gücü tahminlerinden elde edilen sayılara göre, ülkemizde üstün vasıflı insan gücüne duyulan, ihtiyaç alanlara göre farklı olmakla beraber genellikle çok yüksektir (Özgüven, 1974:45).

İnsan gücü yatırımı uzun vadeli bir yatırımdır. Bu yatırımı planlarken hem bireylerin, hem de içinde bulunduğu toplumun ihtiyaçlarını göz önünde tutmak gerekir. İnsan geleceğine yön veren en önemli kararlardan birinin meslek seçimi olduğu bugün herkes tarafından kabul edilmektedir. Meslek seçimi hayatta verilen en önemli üç karardan biridir (Tan,1986:45). Bu seçimde en önemli etmenlerden biri, mesleğe karşı duyulan ilgi, diğeri de mesleğe uygun yetenektir.

Toplumsal kalkınmalarını hızlandıran ülkeler, geleceğe ait insan gücü planlarını hazırlarken gençlerin meslek seçimlerinde, özellikle ilgi ve yeteneklerini belirleyerek meslek seçimlerini isabetli yapmalarını sağlamaktadırlar. Böylece insan kaynaklarını en verimli şekilde kullanmak mümkün olmaktadır (Uysal,1970:75).

Bireyin kendini gerçekleştirme, seçmiş olduğu mesleğin gerektirdiği niteliklerle, onun sahip olduğu nitelikler arasındaki uygunluğa bağlıdır. Bireyin seçtiği meslek, onun işinde başarılı ve mutlu olup olmayacağını yanında, ilerde iş bulup bulamayacağını nerede oturup kimlerle etkileşimde bulunacağını da belirler. Ayrıca meslek kişinin değer yargılarını, dünya görüşünü ve alışkanlıklarını, belli biçime sokan etkilere de sahiptir. Kişinin yaşamında böylesine çok yönlü etkileri olan bir uğraş alanının seçilmesi günümüzde gittikçe güçleşen, karmaşıklaşan ve üzerinde önemle durulması gereken bir sorun haline gelmiştir.

Gençlik döneminin, gencin ileriki mesleğinde karar vermesi için çok kritik bir dönem olduğu, meslek psikolojisi ve gelişim psikolojisi uzmanlarının çoğu tarafından kabul edilmektedir.

Bugün meslek seçimi, belli bir noktada alınan karar değil, çok yönlü bir süreç olarak yorumlanmaktadır. Mesleki rehberlik ise sadece bireyin meslek seçimine yardım niteliğinde düşünülmemelidir (Ülkü 1976:13). Bireyin kişilik özelliklerinin sürekli olarak gelişmesi ve azda olsa değişmesi, mesleki seçim

yapma sürecinin hangi öğrenim ve yaş düzeyinde karar verme aşamasına erişmesi gerektiğinin belirlemede sıkıntılar yaratmaktadır. İşte mesleki seçim yapma ve karar verme durumu, bireyin psikolojik yardıma ihtiyaç duyduğu durumlardan en önemlisi niteliğindedir (Kuzgun,1982:21).

Meslek seçme sürecinin temelinde bireyin kendini ve meslekleri tanınmasının önemi büyüktür. Kendini tanıma, bireyin bir süreç olarak, her türlü etkinlikte kendini gözlemleyerek özellikleri konusunda bilinçlenmesiyle mümkün olabilir. Bireyin kendisi ile yaşantılarının bağdaşması, olgunlaşma ve uyum yeteneğini artırır.

Ülkemizde bir mesleğe yönelme durumunda olan bireye, yetenekleri ve ilgileri yönünden kendini tanınmasına ve isabetli tercih yapmasına, bilimsel olarak yardım edecek kurumlar henüz yeterli düzeyde olmadığından, liseyi bitiren öğrencilerden çok az bir kısmı tesadüflerin ve aldığı puanların etkisiyle istediği herhangi bir yüksek okula veya bölümüne ilgi ve yeteneklerine uygun düşün veya düşmesin girmek zorunda kalmaktadır. Bazı araştırma bulguları da bu yöndeki gözlemimizi doğrular niteliktedir (Uysal, 1970:7).

Yüksek okullara öğrenci seçiminde uygulanan testler, sadece genel yeteneği ve akademik başarıyı ölçmektedir. Oysa bir alanda başarı, genel yetenek kadar, bazı özel yeteneklere, ilgiye ve güdülenmeye de bağlıdır, öğrencileri bir mesleğe hazırlayan Yüksek Öğretim Programlarına seçerken özel yetenekleri ve ilgileri ölçülmemekte, bu iş öğrencinin tercihine bırakılmaktadır, öğrenci ise çok kere ya ilgilerini tanımamakta ya da ilginin meslek seçimindeki önemini küçümsemektedir (Kuzgun, 1982:71).

Yetenekleri, ilgileri ve gereksinimleri hakkında doğru ve gerçekçi değerlendirmeler yapabilme olanaklarından yoksun öğrenciler, mesleklerin gerektirdiği nitelikler ve sağladığı olanaklar hakkında da çoğu kez kulaktan dolma bilgilerle ya meslek liselerine ya da üniversite kapısına gelmektedirler.

Eğitim yalnız öğretmenlerin ve öğrencilerin değil, ana-babaların, hatta tüm insanların bir sorunudur. Eğitimi en geniş anlamıyla bir kültürel etkileşim diye düşündüğümüzde, toplumda hiç kimse eğitimin dışında değildir. Genç kuşakların istenilen yönlerde yetişmesini sağlamak hemen her ülkede toplumun büyük önem verdiği, devletin doğrudan ya da dolaylı yüklendiği bir sorumluluktur. Devlet bu sorumluluğu başlıca okul kurma, eğitim programı geliştirme, öğretmen yetiştirme gibi temel işlevlerle yerine getirmeye çalışır.

Eğitim toplumsal yaşamın, kültürel etkinliğin içeriğinde yer alan önemli bir olgudur. Öte yandan eğitim kişileri (zellikle genç kuşakları) yetiştirme, geliştirme biçimleme süreci olarak görülebilir.

Bu araştırmada cevap aranan soru şöyledir: Lise son sınıf ğrencilerinin yükseköğretim programı tercihlerini etkileyen sosyolojik, ekonomik ve psikolojik etkenlerin Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, meslekler hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Bu temel probleme yönelik alt sorular ise ř şekilde belirlenmiştir:

Öğrencilerin mesleki tercihleri ve ilgi alanları, liselerinin farklı olmasına bağlı olarak bir değişiklik göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, meslekler hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, yaşlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son ğrencilerinin mesleki tercihleri, cinsiyetlerine göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son ğrencilerinin mesleki tercihleri, okul alanlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, anne babalarının sağ, ayrı ve l olma durumuna göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, anne babalarının öğrenim durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, anne babalarının mesleklerine göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf ğrencilerinin mesleki tercihleri, ailenin aylık ortalama gelirine göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki tercihleri, kendilerini yetenekli buldukları alanlara göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki tercihleri, meslekler hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

Lise son sınıf öğrencilerinin mesleki tercihleri, dershaneye gidip gitmeme durumlarına göre bir farklılık göstermekte midir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Burada lise son sınıf düzeyindeki öğrencilerin, mesleki tercihleri ve ilgi alanlarını etkileyen faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır. Öğrencilerin okul türleri başta olmak üzere, anne-babalarının gelir düzeyleri, meslekleri, eğitim düzeyleri gibi meslek seçimlerine etkisi olacağı düşünülen değişkenler bu amaç doğrultusunda araştırılmıştır.

Ulaşılmaya planlanan alt amaçlar ise şu şekilde özetlenebilir:

a.Öğrencilerin bölüm ve meslek seçiminde dikkate aldıkları ilkeleri; bu ilkeleri belirleyen faktörleri araştırmak,

b.Lise son sınıf öğrencilerinin bölüm ve meslek tercihlerini karşılaştırarak öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerin etkililik düzeylerini belirlemek,

c.Öğrencilerin mesleklerle ilgili bilgi düzeylerini, bölüm ve meslek seçimini neye göre ve ne zaman yaptıklarını araştırmak,

d. Ailenin eğitim düzeyi, mesleği ve gelirine göre öğrencilerin bölüm ve meslek seçiminin ne yönde değiştiğini araştırmak.

e.İkamet edilen yere göre yapılan tercihlerin neler olduğunu ortaya çıkarmak.

1.3.Araştırmanın Önemi

Kişilik özellikleri açısından kendilerine en uygun mesleği seçme durumunda olan öğrenciler, çoğu zaman, kendilerine uygun tercihleri yapmakta zorlanmakta, ilgi ve yetenekleri dışındaki alanlarda tercihler yapmaktadırlar. Bilinçsizce yaptıkları bu tercihler sonucunda, kendi ilgi ve yeteneklerinin çok dışında meslek dallarında hayata

atılmakta olan öğrenciler, aynı zamanda, hayatlarının en az üçte ikilik bir kesimini kapsayacak olan bir sürece bazı olumsuzluklarla başlamaktadırlar.

Üniversiteye hazırlanmakta ve bir meslek seçimi yapmak durumunda olan öğrencilere, mesleki tercihlerini en doğru şekilde yapabilmeleri bakımından yardımcı olmak amacıyla başlatılan okul rehberlik hizmetlerinde mesleki rehberlik çalışmaları, diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de de yürütülmektedir. Aslında ilkokul yıllarından itibaren başlatılması gereken, çok önemli bir faaliyet olan mesleki rehberlik hizmetleri, maalesef ki, Türkiye'de ancak lise seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak yürütülmektedir.

Araştırma, lise son sınıfı düzeyindeki öğrencilerin mesleki tercihlerini ve ilgi alanlarını belirleyip karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amacın altında yatan önemlilik ise;

Meslek seçiminin, bireyin gelecekteki başarı ve mutluluğunun ve toplumun o iş gücünden alacağı verimin bir belirleyicisi olmasıdır. Araştırmanın, meslek seçimini etkileyen faktörlerden bazılarını inceleyerek, bu alanda yapılmış çalışmalara bir katkı, yapılacak çalışmalara da bir kaynak olması ümit edilmektedir.

Araştırma sonuçlarının; öğrencilere, ebeveynlere, öğretmenlere, yöneticilere, konuyla ilgili diğer kişilere ve özellikle rehber öğretmenlere yardımcı olması beklenmektedir.

1.4.Araştırmanın Hipotezleri

Lise son sınıf öğrencileri üzerine yapılan bu araştırmanın genel hipotezi, öğrenciler bölüm tercihi yaparken kendilerini etkileyen çok çeşitli faktörler karşısında sağlıklı bir değerlendirme yapamamaktadırlar. Bunun sebebi ise bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarıdır.

Bu araştırmanın alt hipotezleri ise şunlardır:

Öğrencilerin tercihlerini belirlemede aileler etkilidir.

Öğrenciler meslekler hakkında tercih yaparken ilgi ve yeteneklerini ön planda tutmaktadırlar.

Öğrenciler genel olarak tercihlerini son yıllarda şekillendirmektedir.

Öğrencilerin büyük bir kısmı dershaneye gitmektedirler.

Öğrenciler mesleki tercihlerinde maddi getiriye önem vermektedirler.

Öğrenciler baba mesleğini devam ettirmeyi düşünmemektedirler.

Öğrencilerin bir kısmı son sene olmasına rağmen hala herhangi bir bölüm tercihi yapmamışlardır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma aşağıdaki esaslarla sınırlandırılmıştır:

Lise son sınıf öğrencilerinin tercihlerini etkileyen faktörlerle ilgili olan araştırmamız Sakarya ili merkezindeki okullarla sınırlı tutulmuştur.

Araştırma lise son sınıf öğrencilerine uygulanan Anket Formunun ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Araştırmanın kendisinden, gönüllü öğrencilerden, araştırma ortamından ve konunun kendisinden kaynaklanan bazı sınırlılıkların olabileceği kabul edilmektedir.

1.6.Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Bu bölümde araştırma modeli, veriler ve toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması hakkında bilgi verilecektir.

1.6.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde olup önce teorik arka planı oluşturmak üzere bir kaynak taraması yapılmıştır. Daha sonra ise örnekleme anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Bu verilerden hareketle lise son sınıf öğrencilerinin tercihlerini etkileyen faktörler açıklanmaya çalışılmıştır.

1.6.2.Araştırmanın Evreni

Araştırmanın ana evrenini tüm Türkiye'deki son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evrenini ise Sakarya'daki son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

1.6.3.Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme, Sakarya merkezinde bulunan liselerde okuyan tesadüfi örneklem tekniği ile seçilen 593 öğrencidir.

1.6.4.Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın teorik arka planını oluşturmak amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin bölüm tercihini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan anket önce pilot uygulamayla tecrübe edilmiştir. Pilot uygulama sonucu tekrar düzenlenen anket formları örneklem grubuna uygulanmıştır. Toplanan veriler SPSS 12.0 İstatistik programında yorumlanmaya çalışılmıştır.Çapraz ilişki analizinde Ki-kare testi uygulanmıştır.

BÖLÜM 2: MESLEK OLGUSU VE MESLEKLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1.Meslek Kavramı

Bu terim birçok kaynakta değişik şekillerde tanımlanmıştır. Türk Tarih Kurumu'nun 'Türkçe Sözlüğünde (1983) meslek; “Bir kimsenin kendi hayatını kazanmak, geçimini sağlamak için seçerek kendini verdiği iş ya da düşünce alanıdır, uğraşdır” şeklinde tanımlanır (TTK, 1983:826).

Özgüven (1999) ise mesleği; “Bir kimsenin yaşamını sürdürmek, geçimini sağlamak için seçtiği sürekli iş alanıdır,” diye tanımlamaktadır (Özgüven,1999:128).

Ona göre, meslek sadece para kazanma yolu değil bireyin kendini gerçekleştirme yoludur. Bireyler diğer çeşitli etkinliklerle birlikte, mesleki etkinlikler yolu ile psikolojik gereksinimlerini karşılamaya, kendini gerçekleştirmeye çalışır.

Roe ise meslek için şöyle söylemektedir:“Bir yetişkin zamanının önemli miktarını neye harcıyorsa o iş onun için meslektir. Bu işin sonucu birey bir kazanç temin edebilir veya etmeyebilir... Bir ev kadını olmak, bu tanıma göre bir mesleğe sahip olmak demektir. Fakat bunun yanında bir baba olmak bir mesleği ifade etmez, çünkü o zamanının çoğunda babalık yapmaz veya bu onun faaliyetlerinin ağırlık merkezi değildir... Pul koleksiyonu yapmak veya at yarışlarını devamlı olarak takip etmek birer meslektir” (Uysal 1970:7). Roe, mesleği bireylerin faaliyetlerinin ya da düşüncelerinin ağırlık noktalarına göre çok geniş bir perspektifte ele almıştır. Fakat bireyler bu faaliyetlerinden ekonomik bir kazanç sağlamayı da amaçlarlar.

Nitekim Good, mesleği, bireyin hayatını devam ettirmek için yaptığı ekonomik faaliyetler olarak değerlendirmiştir (Uysal,1970:9).

Bu değerlendirme de mesleki faaliyetlerin sadece ekonomik boyutunu kapsar. Bireylerin maddi kazanç sağladığı her faaliyet meslek olarak kabul edilir. Bu görüşe göre hırsızlık yaparak geçimini sağlayan bir kişinin yaptığı faaliyet yani hırsızlık bir meslek olarak değerlendirilmektedir.

Uysal' a göre meslek; “Ferdin devamlı olarak gösterdiği ve birçok kuruluşlarda aynı ya da benzeri olan bir grup ekonomik faaliyettir”(Uysal,1970:8).

Kuzgun'a göre, meslek; belli bir sonuç alma, bir ürün elde etme amacıyla yürütülen sistemli ve düzenli faaliyetler grubudur (Kaya,1988:17).

Bu faaliyetler, bazı özellikleri gerektirir ve kişiye bazı doyumlar sağlar. Meslek, sadece bir para kazanma, geçimini devam ettirme yolu değil, belki bunlardan da önemlisi, ferdin kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme yoludur. Ayrıca Kuzgun, mesleğin bir kimsenin hayatını nasıl bir çevrede geçireceğini, kimlerle etkileşimde bulunup kiminle evleneceğini, çocuklarını nasıl bir ortamda yetiştireceğini etkileyen genişliğe sahip olduğunu vurgular (Kaya,1988:17).

Kuzgun'un bir başka ifadesine göre; meslek, insanların hayatını kazanmak için yaptığı, kuralları toplumca belirlenmiş ve belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı etkinlikler bütünüdür (Yeşilyaprak ve diğerleri,1998:29).

Ülkü, meslek kavramını çeşitli kuruluşlarda benzer pozisyondaki kişilerin yaptıkları benzer işler olarak tanımlamakta ve mesleğin toplumsal açıdan bir yaşama ve davranış biçimi olduğunu belirtmektedir. Meslek, toplumsal bir kavramdır. Bireylerin yaptıkları işler, ortak bir özellik kazanıp teşkilatlandığı nispette meslek haline gelir. Aynı zamanda meslek, fert için yalnız geçimini sağlama yolu değil, bir yaşama biçimi ve topluma ait roller kümesidir (Kaya,1988,87).

Bu tanımlar ışığında mesleği tekrar tanımlamak gerekirse, Meslek, bireyin devamlı olarak yaptığı, bundan maddi ve manevi kazanç sağladığı ve birçok kuruluşta aynı veya benzeri olan bir grup ekonomik faaliyettir denilebilir.

2.2.Mesleklerin Gelişmesi

Ortaçağın ekonomik yöntemleri ile günümüzün ekonomik yöntemleri, ekonomilerin gelişme düzeyleri çok farklıdır. Ortaçağda tarımsal üretim, ekonomik sistemin özünü oluşturmakta, bunu el sanatları ve hizmetler tamamlamaktaydı. Modern toplumda endüstriyel üretim, ekonomik yaşamın odak noktasını oluşturdu. Buna karşın el sanatları ve tarımın önemi büyük ölçüde azaldı. Bunun yanında endüstri yanında hizmetlerin aldığı yeni biçim (eğitim, sağlık, eğlence v.b.) büyük önem kazandı. Tarım toplumundan endüstri toplumuna geçişle beraber ekonomik sistemin de dönüşümü ile ekonomideki çeşitli sektörlerin istihdam yapılarında kaymalar meydana geldi.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, bilgi çağına girildiği çok sıklıkla vurgulanmasına rağmen sosyal bilimciler, bilgiyi elinde tutan toplumsal gruplara fazla ilgi duymadılar(Cirhinlioğlu,1996:20).

Toplumların kültürel çeşitliliğini anlayabilmek için tarihte var olmuş dağınık toplum türlerine ve toplumsal dünyayı dönüştüren değişimlere bakmak gerekir. İnsanlık tarihi geçmişten günümüze kadar üç önemli aşamadan geçmiş, üç önemli devrim yaşamış ve dönüşüme uğramıştır:

a-Bunlardan ilki tarım toplumuna geçiştir. Yaklaşık yirmi bin yıl önce bazı avcı ve toplayıcı gruplar yaşamlarını sürdürebilmek için evcilleştirilmiş hayvanları yetiştirmeye ve belirli toprak parçalarını ekmeye başladılar. Kır toplumları esas olarak evcil hayvanlara dayanırken, tarım toplumları tahıl yetiştiren, tarımı uygulayan toplumlardır. İnsanlığın birinci dönüşüm aşaması olan tarım toplumunun egemen ideolojisi, savaşı da besleyen tek tanrılı dinlerdi. İnsanoğlunun tarım devrimiyle yerleşik düzene geçmesiyle, bir üretim aracı olan toprağın mülkiyeti üzerine kurulu toprak ağalığı yönetimini devam ettirme anlayışı egemenliğini sürdürmüştür.

b- Endüstri (sanayi) devrimi, insanlık tarihinin ikinci dönüşüm aşaması olmuştur. Sanayileşme, 18. yy İngiltere'sindeki insanların yaşamlarını sürdürdükleri araçları etkileyen karmaşık bir teknolojik değişimler kümesinin kısa adı olan sanayi (endüstri) devrimiyle başlamıştır.

c-İnsanlık tarihinin üçüncü dönüşüm aşaması ise İletişim-Bilişim Devrimi'dir. Üçüncü büyük teknolojik devrim olan İletişim-Bilişim Devriminin ideolojisi, insan hakları, yani demokrasidir. İlerleyen teknoloji iki açıdan kullanılabilir. Teknoloji bireysel hak ve özgürlüklerin gelişmesi için kullanılıyorsa, insanın özgürleşmesine, bireysel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması için kullanılıyorsa köleleşmesine yol açabilecektir. Bilgi sektörünün ürünü olan mallar arasında bilgisayarlar iletişim ve elektronik araçlar, elektronik haberleşme, reklâm, eğitim, iletişimi geliştirme araştırmaları ve hizmetleri, sigortacılık, danışmanlık araştırma-geliştirme firmaları yer almaktaydı. ABD'nin 1977 yılındaki mali gelirinin yaklaşık yarısı bu sektörden elde ediliyordu. Yeni teknoloji ilk olarak üretim sürecinde yani ekonomide kullanılır. Bu da yeni iş, bölümü ve uzmanlaşmalara neden olur, yeni meslekler doğar(Kocacık, 2003:1-2).

Teknolojinin sosyal alandaki yansımasıyla ortaya çıkan yeni meslekler ve sosyal tabakalar, örgütlenerak toplumda kendi ağırlıklarını hissettirmeye başlar ve yeni gelişen siyasal grupların siyasal mücadelesi ortaya çıkar. Sosyal alanda özgür ve eşitlikçi bireyler ortaya çıkmış, ulus-devlet parlamenter yapı ve demokrasinin doğmasına yol açmıştır. Teknolojik yenilenmenin en son yaşandığı alan ise kültürel alandır. Bireyler sahip oldukları değer, kuram ve davranış kalıplarını korumak isterler. Bu nedenle teknolojik yenilenmeler kültürel alanda gecikmeli olarak yansır.

Teknolojik yenilenme ile ortaya çıkan değişim süreçleri her toplumda, toplumun yapısal özelliklerine bağlı olarak farklı sonuçlar ortaya koyar. Sanayi toplumunda “üretim yapma bilgisi”ne sahip olma yeterli idi. Bilgi toplumunda ise “teknoloji üretim bilgisi”ne sahip olma önem kazanıyor. Bugünkü batı dünyası teknoloji üretme bilgisini tekelinde tutmaktadır. Batı, bu sonuca varabilmek için belirli bilgi seviyesine ulaşmış, bu bilgiyi yeni üretim teknikleri oluşturmakta kullanabilmiştir. 21. Yüzyılın bilgi toplumunda mukayeseli üstünlük sahip olunan teknolojiye göre şekillenecektir.

Türkiye tarım toplumu görüntüsünden yeterince kurtulamamış, sanayi ve hizmetler sektörünü yeterince geliştirememiştir. Sanayi toplumunu atlayarak, bilgi toplumuna ulaşmak olanaksızdır. Çünkü bilgi görüntü üzerinde şeklini bulmaktadır. Tarım toplumundan, bilgi toplumuna geçmeyi düşlemek anlamsız bir tavidir. Dolayısıyla, Türkiye'nin sanayi toplumunun kurum ve kurallarına tam olarak ulaşması gerekmektedir. Bu süreci yaşamadan bilgi toplumu aşamasına ulaşmak olanaksızdır. Bilgi toplumu, iletişim-bilişim devriminin en somut görüntüsüdür. Bilgi toplumunda teknoloji sayesinde bilgi üretimi önem kazanmıştır. Bilgi toplumunda bilgi teknolojileri ile sosyal değişme arasındaki ilişkiler ve ortaya çıkan değişmeler iki noktada özetlenebilir:

İlki, bilişim teknolojilerindeki değişim ve hızın, sosyal yapıyı çok hızlı bir değişim sürecine sokmuş olmasıdır. İkincisi sosyal değişimin çok hızlı olması, bireysel ve toplumsal hayatın parçalanmasını da hızlandırmaktadır. Bu parçalanmalar bireyde olduğu kadronun aile hayatında, eğitim de, siyasal, hukuksal alanda da ortaya çıkabilmektedir. Türkiye'de henüz sanayileşme sürecinin tamamlanamamış olmasının sıkıntıları yaşanmaktadır. Batı toplumlarının bilgi toplumuna geçmiş olması Türkiye'nin zorluklarını arttırıyor. Türkiye batıdan teknoloji aldıkça, aldığı teknolojinin ve o

teknolojiyi sağlayan ideolojinin, kendi ideolojisi ile uyuşamamasının bunalımını yaşamaktadır. Toplumsal sorunlarının temelinde bu sũreç yatmaktadır.

2.3.Mesleklerin Toplumdaki Rollerini

Rol, sosyolojide çok sık kullanılan esas terimlerden biri olarak dinamik bir kavramdır. Bir grup veya sosyal durum içinde yer alan belli bir statũ tarafından ifade edilen spesifik haklar ve gũrevlerin sebep olduğu davranış biçimleri olarak anlatılabilir. Sosyal hayatta mevcut olan her bir statũye ait bir dizi davranış beklentileri vardır. Bu beklentiler, hem o rolũ ifa eden şahıs hem de toplum için aynıdır. Bũylece belirli bir rol, belirli bir statũnũn tũm kũltũrel uezellikleriyle bũtũnleřmektedir.

Meslek rollerini uezrenip onlara hũkim olma dũnemi kişinin başka rollerin etkisinde kaldığı bir aşamada gerçekleşir. Bu nedenle yeni uezrenilen meslek rolleri, var olan kişilik yapısını değiştirip etkileyerek, bireyi yeni rollerin uestlenilmesine hazırlar. Mesleki sosyalizasyon sũreci çoğu kez okul ve hizmet eğitimi şeklinde kurumsallaşır. İş bũlũmũ, belirli bir alandaki uzmanlaşma kadrosunu işaret etmektedir. Mesela bir meslekte, endũstride, toplumda veya ailede mevcut uzmanlıkların listelenmesi o sahadaki iş bũlũmũnũ ortaya koymaktadır. İş bũlũmũ ancak, bir davranış sahası, bu davranışın farklılıkları ve bu davranışı sergileyen bir dizi insan belirlendikten sonra ortaya konabilir(Cirhinlioğlu,1996:127).

Toplum, belirli amaçları ve gũrevleri olan unsurların birbirleriyle olan ilişkilerinin sosyal bir bũtũnũ oluşturduğu yapılanmadır. Bu çerçevede sũz konusu olan bũtũnũ meydana getiren unsurlarının ayrışmasını iş bũlũmũ, bu unsurların birbirleriyle olan ilişkilerinde beklenen davranış biçimlerini ise sosyal rol olarak kabul etmek mũmkündür. Bũylece sosyal roller, iş bũlũmũnũn bir sonucu olmaktadır. İş bũlũmũ ise toplumun bũtũnlũđũnũ meydana getiren unsurlardır.

Sosyal statũler ve bağlı rol dizileri birçok faktũrũn etkisiyle teřekkũl etmekte ve zaman içinde de değişmektedir. Bir ferдин statũsũ ile ilgili olarak eğitim, gelir, meslek, aile ve diğer sosyal evre faktũrleri karşılıklı etkileşim içindedirler. Mesleklerin tasnifi, statũlerin uezlũmlenmesi ve prestijlerinin sıralamaları birçok araştırmalarda yapılmıştır.

İş bölümü veya meslekler, tarih boyunca tespit edilmiş olan her toplumda görülebilmektedir; fakat endüstriyel dönemin en önemli karakteristiği iş bölümü ve uzmanlaşmanın olağanüstü artmış olmasıdır. Tarım toplumu dönemindeki bir köyde en çok birkaç meslek sayılabilecekken, günümüzde Amerikan Çalışma Bakanlığının yayınladığı Meslekler Sözlüğünde 12,000'den fazla meslek tanımlanmaktadır. Sosyolojideki iş bölümü ise burada sözü edilen mesleklerden çok daha fazla anlam taşımaktadır. Durkheim, Weber, Marx, Parsons gibi sosyal bilimciler, modern toplumlardaki yoğun uzmanlaşmanın sosyal birliğin bozulması yönünde potansiyel bir tehlike taşıdığı görüşündedirler. Bu kadar yoğun iş bölümü sonucu her bir işçi, işin çok küçük bir kısmını yapmakta ve ortak kültüre de son derece sınırlı bir şekilde katılmaktadır. Böyle bir durumda ortak değerlerin üretilmesi ve paylaşılması oldukça güçleşmektedir.

Endüstri toplumunda meslek, bir kazanç elde etmeye yönelik bir davranış modeli olarak ortaya çıkar. Çeşitli kimseler, farklı beklentilerle belli mesleklerde toplanır. Bu mesleğe ilişkin davranış beklentileri meslek rollerini oluşturur. Fakat aynı meslek sahiplerinden toplumun çeşitli kesimleri farklı beklentiler içindedirler ve her meslek belli bir sosyal değer yargısı ile değerlendirilir(Cirhinlioğlu,1996:127).

2.4.Modern Toplumlarda Meslekleşme

İnsanların yaşam dönemleri içinde vermesi gereken önemli kararlardan birisi de meslek seçimidir. Ortaya çıkan yeni meslekler, meslek seçimini oldukça zorlaştırmaktadır. Meslek seçiminde ise insanların yetenek ve ilgilerinin daima birinci sırada yer aldığı herkes tarafından bilinmektedir.

Ancak bireylerin mesleği seçerken, meslek seçimi davranışları üzerinde etki eden faktörlerden birisi de mesleğin prestijidir. Her mesleğin kendine özgü gerekleri, çalışma koşulları ve sağladığı imkânlar vardır. Meslekler arasındaki bu tür farklılıklar, bireylerin arasındaki ilgi, yetenek, ihtiyaç gibi psikolojik nitelik farklılığına denk düşmektedir. Bilimdeki ve teknolojideki gelişmeler toplumların sosyal yapılarının ve dolayısıyla mesleklerin biçim ve içeriklerini değiştirmiştir. Bu değişim içinde toplumda işlevini yitiren meslekler birer birer ortadan kalkmakta, onların yerine gelişmelere ayak uydurabilen meslekler bir ölçüde nitelik değiştirerek varlığını devam ettirmekte, yeni

buluşlar ve gelişmeler yeni mesleklerin toplumda gelişmesine yol açmaktadır. Günümüzde meslek çeşidi, bir kimsenin değil yaşantıları yolu ile tanınmasına, isimlerini bile öğrenmesine olanak bulamayacağı kadar artmıştır.

Günümüzde bireylerin bir mesleğe yönelmeleri, meslek seçmeleri önemli sorun olmuştur. Bunun nedeni seçeneklerin artması, gençlerin sahip oldukları yetenekler ve mesleklerin gerekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır. Halen Türk Meslekler sözlüğü, yaklaşık 1500 meslek tanımlamaktadır. Teknolojinin ilerlemesi ile bazı meslekler ya ürünlerine duyulan gereksinme makinelerle karşılandığından yada ekonomik ve teknolojik gelişim sonucu, evvelce duyulan gereksinme artık duyulmaz olduğundan, çalışma hayatından silinmekte yada bazı değişikliklerle varlığını sürdürebilmektedir. Teknoloji ilerledikçe bu hızlı değişim sürüp gidecek ve bu değişimi izlemek giderek güçleşecektir(Özen ve Gülaçtı,2006:2).

Bireyler psikolojik niteliklerini ne kadar iyi tanırlarsa ve meslekler hakkında ne kadar çok bilgiye sahip olurlarsa, kendilerine uygun olan mesleklere yönelme olasılıkları o kadar fazla olacaktır. Bu da onların gelecekte mutlu ve başarılı birer meslek elemanı olmalarına yol açacaktır.

Farklı mesleklerin farklı statülerin veya prestij değerleri olduğu gibi düşünmesi mesleki danışmada önemli bir kavramdır. Bir bireyin işi çoğunlukla onun sosyal statüsünü, onun ekonomik durumunu belirler. Endüstrileşmiş toplumlarda insanlar çoğunlukla kendilerini meslekleri ile tanıtır. Meslek değerleri iç kaynaklı ve dış kaynaklı olarak ikiye ayrılmaktadır. İç kaynaklı değerler yetenekleri geliştirme, yaratıcılık, ilgi çekici iş etkinlikleri gibi işin özü ile ilgili değerlerdir. Dış kaynaklı değerler ise kazanç, iş güvencesi, takdir, ödül ve benzeri değerlerdir ve iş yerinin koşullarından daha çok etkilenen doyum kaynaklarını oluştururlar. Mesleki yönelimde erkekler kazanç ve güvenceye kızlardan daha fazla, kızlar ise topluma hizmet ve insanlarla bir arada olma değerine erkeklerden daha fazla önem vermektedirler. Mevki ve iktidar sahibi olmaya öğrenciler görünüşte pek az önem vermektedirler buna önem verenler daha çok kırsal kesimlerden gelen öğrencilerdir. Sosyal güvence daha çok başarıları düşük prestijli işlerde çalışan veya kırsal kesimden gelen öğrencilerde gözlenmektedir. Prestij çalışmaları genellikle insanları genel isteklerine göre meslekleri sıralamalarını söyler.

Cinsiyet üzerine yapılan araştırmalarda kadınlar ve erkeklerin farklı meslekleri ne kadar farklı algıladıklarını göstermiştir.

Prestij ve cinsiyet tipi arasındaki korelasyon genel olarak yüksektir. İşleri prestij, cinsiyet tipi ve diğer boyutlara göre değerlendirmede bir uzlaşma olmamakla birlikte soyut değer atfetmede farklılıklar vardır. Eğer bireyler temel fizyolojik gereksinimleri karşılanmışsa, maddi rahatlık ve sosyal güvenceye sahiplerse kendilerini geliştirip, gerçekleştirmeyi ve çevrelerine faydalı olmayı yaşamlarının amacı saymaktadırlar (Özen ve Gülaçtı,2006:2).

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki bireyler maddi rahatlıklarını henüz güvencede görmediklerinden kazanca, sosyal güvenceye ve sosyal statüye daha çok önem vermektedirler. Öğrencilerin toplumsal saygınlık değerine göre meslek seçtiğini ancak meslek değerleri sorulduğunda ya bu gerçeğin farkında olmadıklarından ya da savunucu davrandıklarından saygınlığa önem vermediklerini ifade etmekte olduklarını söyleyebiliriz.

Modern toplumda meslek kişinin toplumdaki statüsünü belirlemiştir. Modern toplumda mesleğin önemi şu noktalarda toplanabilir:

- 1.Meslek, aile ve boş zamanın yanında, genel yaşamın yalnızca bir alanını oluşturur.
- 2.Bununla birlikte sosyal yaşam ve onu belirleyen gelir, yaşam stiline belirlenmesinde en önemli faktördür.
- 3.İnsanların yaşamda başarıları, genellikle mesleki başarılarıyla ölçülür ve mesleki nitelik, sınıflandırma, sosyal statü yükselmeleri için bir araçtır.
- 4.İş ortamı, bir sosyal ilişkiler ortamıdır. Bundan kişinin özel yaşamı ve aile yaşamı da etkilenir.
- 5.Meslek insana kişiliğini geliştirme şansı veren en önemli alandır.
- 6.Kişinin mesleki rollerine göre belirlenen kazancı, sosyal durumunun istikrarını belirler.

Bütün bu açıklamalar gösteriyor ki, kişinin sosyal statüsü ve varlığı için “meslek” küçümsenemeyecek bir yere sahiptir(Erkan,2004:135–136).

2.5.Meslek Seçimi Açısından Kendini Tanıma

Meslekler, gerektirdikleri nitelikler ve sağladıkları olanaklar yönünden çok çeşitlilik gösterirler. Meslekler arasında gözlenen bu çeşitlilik bireyler arasında gözlenen nitelik çeşitliliğine denk düşmektedir. Burada önemli olan bir kimsenin sahip olduğu özellikleri en çok gerektiren ve beklentilerini en iyi biçimde karşılayacak olan bir mesleği seçmesidir. Seçme durumunda bulunan bir kimsenin doğru ve yerinde karar verebilmesi için her şeyden önce, ne istediğini bilmesi ve isteklerine erişebilme gücünü iyi tanıması gereklidir. Bu da gerek kendisi, gerekse üzerinde durduğu meslek seçenekleri hakkında sistemli bir inceleme yaparak gerekli bilgiye sahip olmasına bağlıdır.(Kuzgun,1995:1)

Görüldüğü gibi meslek seçiminde, diğer pek çok etkenin yanı sıra şu iki etken önemli rol oynamaktadır. Bunlar; meslek seçimi açısından kendini tanıma ve meslekleri tanımadır. Meslek seçimi açısından bir kimsenin kendisini tanıması demek; onun meslek seçiminde rol oynayan kişilik özellikleri yönünden kendini açık ve doğru bir biçimde değerlendirebilmesi demektir. Yani bireyin seçilen meslek ile benlik tasarımı arasında ilişki kurabilmesi için, benliğini oluşturan öğeleri tanımış, farkında olması gereklidir. Benlik kavramı kişinin yetenekleri, gereksinimleri, ilgileri, değerleri, tutumları ve diğer kişilik özellikleri hakkındaki algı ve değerlendirmelerinin kişiye özgü görüntüsünü ihtiva eder. Mutlaka bir kimsenin benlik kavramını oluşturan bütün öğeler hakkında net ve kesin algılama ve değerlendirmeleri olmayabilir. Yani bazı özelliklerinin daha kesin ve ayrıntılı olarak farkında olabilirken, bazı özellikleri hakkındaki tutumları oluşmamış olabilir. Ancak kişinin, özellikle karar vereceği konuya ilişkin nitelikleri hakkında doğru ve açık bir bilgiye sahip olması gerekir.(İnam,1995:56)

Süper (1953)'e göre meslek seçimine ilişkin en önemli gelişim görevi, giderek artan ölçüde "kendini tanıma" ve olumlu, gerçekçi bir "ben" kavramı geliştirmedir. Bir diğer görev çalışmaya karşı olumlu tutum geliştirme, iş dünyası hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olmaktır.(Kuzgun,1989,161)

Bu noktada meslek seçimi açısından bazı kavramlara değinmekte fayda vardır.

2.5.1.Ben Kavramı

"Ben" kavramı insanın kendini görüş ve algılayış biçimi olarak tanımlanabilir. Kişinin "ben"i hakkındaki tasannu bir gelişim süreci boyunca oluşur. İnsan çevresi ile etkileşimini sürdürdükçe, fiziksel yapısı, beden gücü, el-göz işbirliği, soyut kavramları öğrenme gücü ve daha sayılamayacak kadar çok özellikleri hakkında fikir sahibi olmaya başlar. Basit ben kavranılan anlam kazanmış ve isimlendirilmiş ben algıdır. Basit ben kavranılan, ilgili her ben kavramı ile birleşerek, belli bir özelliğe ilişkin karmaşık benlik kavramını meydana getirirler. Rogers benlik kavramını "bireyin kendisini algılamasını, kendisinin diğer insanlarla ilişkilerine ait algıların ve bütün bu algılara verilen değerlerini içerir" olarak açıklamıştır (Bekir, Onur ve diğerleri,1987,81). İnsan boşlukta kendine anlam veremeyeceği için benlik kavramı bir rol, bir durum, bir pozisyon, bir iş yaparken bir takım ilişkiler sistemi içinde davranırken oluşur. Ben kavramı sistemini oluşturan özelliklerin her biri diğerinden farklı olmakla birlikte bunlar arasında bazı yönlerden benzerlikler vardır. Bunlara "ben kavramı boyutları" denir.

Belli bir özelliğe ilişkin boyutlar şunlardır:

1. Açıklık: Bir niteliğin farkında olma derecesini, niteliğin kesinlik derecesini gösterir. Başka bir deyişle, belli bir özelliği diğer özelliklerden ayırt edebilme derecesini gösterir.
2. Soyutluk: Bu boyut, bir kimsenin kendini somut terimlerle değil; genel ve soyut terimlerle anlatabilme gücünü gösterir.
3. Gelişmişlik: Özellikleri ifade eden kavramların geliştirilmesi demektir.
4. Kesinlik: Ben kavramının kesinliği bireyin özellikleri kendisine yüklemdeki güveni ve kararlılığıdır.
- 5.Kararlılık: Ben kavramının kararlılığı, ben kavramının zaman boyunca değişmezliğini gösterir.
6. Gerçeklik: Bireyin her hangi bir özelliği hakkındaki tasarımı ile onun bu özelliği hakkında ölçme araçları ile dıştan elde edilen veriler arasındaki uyuma derecesini gösterir.
7. Kabul Edilebilirlik: Kişinin sahip olduğu özelliklerden memnun olma, onu benliğinin bir

parçası sayıp benimseme isteğim gösterir.

Super'a göre benlik kavramının oluşumu, kişinin kendini başkalarından farklı, kendine özgü bir birey olarak fark etmesine dayanır. Benliğin oluşması: a) Araştırma, b)Ayrışma, c) Özdeşim, d) Rol oynama, f) Gerçeklik yoklaması süreçleri ile gerçekleşir. Bu kavramın uygulanmaya konması yani gerçekleştirilmesi bu süreçlerin sonucudur. Birey formel eğitimi tamamladığında ya da belli bir meslek eğitimine başladığında yani birey okuldan çalışma dünyasına geçtiğinde bu süreç tamamlanmış olur. Diğer yandan meslek seçimi kararını belirlemede etkili olan bazı kişilik özellikleri mevcuttur. Öğrencilerin tercih ve beklentilerini kendilerini başarılı kılacak şekilde oluşturmaları büyük ölçüde yetenek, ilgi, mesleki uygunluk ve tutum değişkenleri gibi özelliklerini çok iyi tanımlarına bağlı olarak değişmektedir.(Gurney,1987:21-29).Aşağıda bu kişilik özelliklerinden, yetenekler, ilgiler ve değerler alt başlıklar halinde meslek seçimiyle ilintili olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2.5.2.Yetenekler

Yetenek; öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanma gücü olarak tanımlanabilir. Kalıtımla getirilen gizli gücün, eğitim ve çevre etkisi ile geliştirilmiş kısmını ifade eder. Böylece bir kimsenin belli bir yaşa kadar geliştirdiği becerilere bakarak onun daha sonra göreceği eğitimden ne ölçüde yararlanabileceği kestirilebilir.

Genel Akademik Yetenek ve Özel Yetenek bir meslekte başarıyı etkileyen önemli etmenlerdir. Kuşkusuz meslekte başarıyı etkileyen çok çeşitli etmenler vardır ve yetenek bunlardan sadece biridir. Ancak yetenek meslekte başarı için temel bir gerekliliktir. Bir kimse bir işin yürütülmesi için gerekli en az yetenek düzeyine sahip değilse, mesleğin başarılı bir üyesi olamayacaktır.(Kuzgun,1989:55)

Çalışma hayatında farklı yetenekleri, farklı düzeylerde gerektiren pek çok meslek vardır. Kişi bir mesleği ya da ona hazırlayan bir eğitim programını seçerken hangi yetenek türüne ne derecede sahip olduğunu düşünmeli ve en çok sahip olduğu yeteneğini kullanabileceği alanı araştırmalıdır.

Genel akademik yetenek; sözel yetenek, sayısal yetenek ve şekil-uzay ilişkileri yeteneği olmak üzere üç tür yeteneği içeren bir kavramdır. Bir öğrenim ya da çalışma alanında basan için bunlardan bir veya ikisinin rol oynadığı görülür.(Kuzgun,1995:2)

2.5.3.İlgiler

İlgi: Bir kimsenin bir kişiye, nesneye ya da faaliyete karşı gösterdiği hoşlanma, hoşlanmama veya kayıtsız kalma şeklindeki tepki ya da doyum sağlayıcı görünen bir dış uyarıcının harekete geçirdiği bir dürtü olarak tanımlanabilir.

Bir kimsenin ilgi duyduğu bir faaliyet alanı genellikle onun yetenekli olduğu bir alandır. İnsan ancak yetenekli olduğu alanda başarılı çalışmalar yapabilir. İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve onları geliştirmekten duyulan zevktir. Yeteneklerini kullanma imkânı bulamayan kimselerin mutsuz oldukları gözlenmektedir.

İlgilerin birey hayatında dinamik bir örüntüsü vardır. İnsanlar yaptıkları her hangi bir işten, katıldıkları her hangi bir etkinlikten doyum sağlamak isterler. Bir kimsenin önünde çeşitli faaliyet imkânları bulunduğu halde hep belirli bir faaliyet türüne yönelmesi o bireyin o alana yönelik ilgisi olduğunu gösterir.

Mesleki ilgiler konusunda değişik sınıflamalara gidilmekle birlikte Kuzgun(1995) bu ilgileri 11 grupta sınırlamıştır. Bunlar; Temel Bilim, Sosyal Bilim, Canlı Varlık, Mekanik, İkna, Ticaret, İş Ayrıntısı, Edebiyat, Güzel Sanatlar, Müzik ve Sosyal yardımdır.

2.5.4.Değerler

Bireyin, işten bir eylem ya da yaşama biçiminden beklediği doyum kaynağı değer olarak adlandırılır. Meslek seçimi ben kavramının meslek terimleri halinde ifadesidir. Bu algılamaları mesleki tercihlerini belirleyen en önemli etkendir. Ancak, mesleki tercih oluşum süreci içinde, toplumsal yaşayıştan kaynaklanan değerler hiyerarşisi önemli bir rol oynar.(Kuzgun,1989:95)

İlgiler meslek alanlarından birine yöneliminde rol oynayan kişilik özelliğidir. Değerler ise genellikle belirli bir meslek alanında iş ya da pozisyon tercihinde etkili olmaktadır. Bilindiği gibi, belli bir meslek alanında çok değişik iş ve pozisyonlar bulunabilmekte ve bunlar bireylerin değişik ihtiyaçlarına farklı düzeyde cevap verebilmektedirler. Değerlerini yakından tanıyan bir kimse, bunlara uygun iş ve pozisyonları kolaylıkla bulabileceği mesleklere yönelebilir.

Kuzgun (1995)'un sınıflandırdığı değer alanları şunlardır: Yeteneğini Kullanma, Yaratıcılık, Yarışma, İş Birliği, Değişiklik, Düzenli Yaşam, Liderlik, Kazanç ve Ün Sahibi Olma.

Görüldüğü gibi meslek seçimine etki eden faktörler arasında kişilik faktörleri önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca ifade edildiği gibi seçilen meslek ile benlik tasarımı arasında doğru bir ilişki olması beklenir. Bu konuda Süper, meslek tercihleri ve yeteneklerin zamanla ve yaşantıyla değişebileceğini, bu nedenle mesleki benlik kavramının oluşumu, dönüşmesi ve tamamlanmasının devam eden bir süreç olduğunu belirtmiştir. Mesleki benlik kavramı gelişiminin bir dizi yaşam aşamasında gözlenmesinin bu sürecin devamlılığını gösterdiğini belirterek; yaşam aşamaları boyunca süren mesleki benlik kavramının gelişimine psikolojik danışmayla ve gerçeği test ederek yeteneklerin, ilgilerin ve değerlerin olgunlaşması için yeterli fırsatlar yaratılarak rehberlik edilebileceğini vurgulamıştır(Jones,1995:149). Bu çerçevede mesleki olgunluk kavramı hakkında özet bilgi vermekte fayda vardır.

2.6.Mesleki Olgunluk

Mesleki gelişim ve mesleki gelişim görevleri doğal olarak "mesleki olgunluk" kavramını ortaya çıkarmıştır. Super'a göre, mesleki olgunluk, gelişim derecesinin bir göstergesi olup bireyin çocuklukta fantezi seçim yapma evresinden başlayarak, emekli olup çalışma yaşamından ayrılma kararına kadar süren mesleki gelişim sürecinde ulaşılan yerdir.(Kuzgun ve Bacanlı,1996:3)

Mesleki gelişim kuramcılarının ifade ettikleri gibi eğer meslek gelişimi sistemli, birbirine bağlı, belli aşamalardan oluşan bir süreç ise, bireyin nasıl bir olgunlaşma süreci izlediğini, belli bir anda meslek olgunluğunun hangi basamağında bulunduğunu saptamak olanaklı olacaktır.

Super'a göre(1963) bireyin meslek gelişimi yolunda ilerleme hızı onun meslek olgunluğunun bir göstergesidir. Bireyin meslek olgunluğunu ölçmenin iki yolu vardır: ilki, gelişim çizgisinde kişinin bulunduğu yer ile onun yaşında bir kimsenin nerede olması gerektiğinin karşılaştırılması, diğeri ise kişinin performansının, onunla aynı basamakta olan kimselerle karşılaştırılmasıdır. Böylece eğer bir kimse otuz yaşında hala bir meslek seçmemişse ya da yirmi yaşında iken hala ilgilerinden, yeteneklerinden haberli değil ise, bu kimsenin meslek gelişiminde geri kaldığı, meslek olgunluğuna erişemediği saptanabilir. Buna karşılık bir kimse on üç yaşında yetenek ve ilgilerine uygun mesleği seçmiş ise bu kimsenin meslek gelişimi bakımından yaşlılarından daha olgun olduğu söylenebilir.

Mesleki gelişmenin sürekli olduğunu ve mesleki olgunluğun bu süreklilikte ulaşılan bir gelişme derecesi olduğunu ifade eden Süper, Ginzberg ve arkadaşlarının kuramını destekler mahiyette, mesleki olgunluğun beş boyutunu tanımlamaktadır. Bunlar:

1. Bireylerin meslekler hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve planlarını yapma kapasitesinin olması ve bireylerin meslek seçimleri yapmaya odaklaşması,
2. Bireylerin kendi mesleki tercihlerini giderek artan bir şekilde belirginleştirmesi,
3. Tutarlı eylemler için, giderek artan bir şekilde billurlaşmış beceriler ve özellikler göstermesi,
4. Giderek artan bir şekilde akli başında mesleki tercihler yapmasıdır. Böylece mesleki olgunluk, insanların kendi yaşam aşamalarının gelişimsel görevleriyle baş edebilmede hazır oluşların uç gerçekleştirme tarzlarını göstermektedir.(Kuzgun,1989:170–171). Süper'in 1970'li yılların sonunda İngiltere'de yaptığı çalışmanın sonuçlarına yönelik bu alandaki görüşleri Tablo 1' de görülmektedir(Nelson, 1995:150).

Tablo 1 : Mesleki Olgunluk: İngiltere İçin Belirlenen Meslek Gelişimi Tutumları, Bilgi Ve Beceriler.

BOYUT	TANIMLAR
Özerklik a)Tutum b)Davranış	Karar vermede, her bir yaşam aşamasında, bağımlılık ve bağımsızlık arasında uygun bir denge kurma; denetim odağı, karar vermenin sorumluluğunu almayı kabul etme ve sonuçlarını üstlenme.
Planlılık a)Tutum:Geleceği düşünme b)Davranış: Planlar ve eylemler	Kısa zamanda meydana gelecek gelişimsel görevlerin ve değişen fırsatların farkına varma. Kısa, orta ve uzun dönemde planlama gereksinimini hesaba katma; tamamlama için yapması ve araştırması gereken basamakları belirleme; olasılıkların farkına varma ve seçenekleri görme.
Keşfetme a)Tutum: Bilişsel unsurlar b)Davranış bakımından	Eğitimsel ve mesleki fırsatların keşfedilmesi ve kendini anlama için uygun kaynaklardan (insanlar materyaller etkinlikler)yararlanma isteği. Kendini iyi bir şekilde tanımak için okul ve toplum kaynaklarını kullanma.
Mesleki Karar Verme Bilişsel,güçlü bir tutumsal unsur olarak	Karar vermenin ilkelerini bilme ve bir mesleğin çeşitli aşamalarından mesleki kararlar için bu ilkeleri kullanma. Seçenekleri dikkate alma, çeşitli belirleyicilerle ilgili bilgileri araştırma ve bunlara ağırlık verme; nasıl bir doyum aradığını ve buna ulaşma olasılığını bilme; farklı karar verme tarzlarını anlama ve değerlendirebilme.
Bilgi (Bilişsel) a)Çalışma hayatı b)Tercih edilen mesleki alan hakkında bilgi	Çeşitli meslekler ve çalışma hayatının töresi, geleneği, gereken eğitim ve uygulama, giriş koşulları ve yöntemleri, görevler, arz ve talep, çalışma koşulları, ilerleme ve emeklilik hakkında bilgi. Çalışma alanında kendine çekici gelen önemli olgular hakkındaki bilgi.
Gerçekçilik (ileri olgunlaşma) a) Tutum b) Bilişsel	Kendisine ve durumlarına ilişkin bilgilerin sınırlı olabileceğini fark etme ve bunları tamamlama arayışı; kendi kapasitesini ve kişiliğini bilme, bunları eğitim ve mesleki fırsatla ilişkilendirme; dengeli ama esnek amaçlar belirleme ve bunlara ulaşmak için tutarlı çaba harcama; yeni durumların gerektirdiği yeni amaçları bilme.

Super'a (1963) göre 14-18 yaşları arasındaki lise öğrencileri ve üniversite adayları mesleki gelişimin "araştırma evresi"nin "deneme basamağı"ndadırlar. Deneme basamağında üstlenilmesi gereken mesleki gelişim görevi "bir mesleki tercihi billurlaştırma"dır. Süper ve Overstreet bu mesleki gelişim görevine ilişkin bir takım tutum ve davranışlar belirlemişlerdir. Dolayısıyla 14-18 yaşlar arasındaki bir lise öğrencisi bu mesleki tutum ve davranışları kazanabildiği ölçüde mesleki olgunluk kazanır.(Nelson, 1995:150)

Öğrencilerin isabetli bir meslek seçimi yapabilmeleri için mesleki gelişim kuramcılarının da iddia ettikleri gibi içinde buldukları mesleki gelişim döneminde kendilerinden beklenen mesleki gelişim görevini üstlenmiş olmaları, yani kendilerinden beklenen mesleki olgunluğa ulaşmış olmaları gerekmektedir. İçinde buldukları dönemde kendilerinden beklenen, "bir mesleki tercihi billurlaştırma" mesleki gelişim görevine ilişkin tutum ve davranışları kazanamamış yani mesleki olgunluğa ulaşamamış lise öğrencilerinin, gerçekçi bir mesleki benlik kavramı yanında sağlam bir çevresel olgu bilgisine ve yerinde karar verebilme gücüne sahip olmalarını beklemek mümkün değildir. Zira mesleki gelişimin bir değişkeni olan mesleki olgunluk, bireyin mesleki davranışlarını etkiler. Nitekim Crites'de mesleki rehberlik bakımından beklenen mesleki olgunluk düzeyine ulaşamamış bireylerin, mesleki kararlarında istenmeyen faktörlerin daha çok rol oynayacağını belirtmektedir.

2.7. Meslek ve Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler

Üniversite öğrencilerinin bölüm tercihlerini etkileyen değişkenlerin seçilmesi, konunun ülkemiz için halen önemli bir sorun oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizde orta dereceli öğretimde hatalı ve plansız bir sistemin yürürlükte olması, kendiliğinden birçok sorun doğurmuş, bunun en belirgin yansıması ise yüksek öğrenimde görülmüştür (Kaya,1991:43).

Hatalı eğitim politikaları yüzünden on binlerce genç üniversitelerde artık istihdam olanağı bulunmayan meslekler için yıllarca boş yere yetiştirilmektedir. Mezun olduktan sonra uzmanı oldukları alanlarda iş bulamayan bu gençlerin aileleri büyük sorunlarla karşılaşmaktadır (Deniz,1992:81).

Gelişmemiş batı ülkelerinde, ne üniversite kapısında yığılma, ne de mezuniyet sonrası işsiz kalma korkusu yaşanmaktadır. Öğrenciler ortaokuldan itibaren çeşitli mesleklere yönlendirilmekte gereksiz görülen lise eğitiminden doğrudan gidecekleri üniversite belirlenmektedir. Bu duruma göre öğrencilerin yılları boşa harcanmamaktadır. Söz konusu ülkelerde ileriye yönelik planlama mevcut olduğundan hangi meslekten kaç elemana ihtiyaç duyulacağı da bilinmektedir. Bu durum bizdeki gibi belirsizlik ve kargaşaya engel olur (Kaya,1991:19).

Üniversitelerimizde istedikleri bölümlere yerleşmeyen, dolayısıyla buldukları bölümden kurtulma çabası içerisinde olan isteksiz bir öğrenci kitlesi mevcuttur. Bu durum başarısızlığı hazırlayan nedenlerden birisidir.

Meslek fertlerin hayat tarzlarını toplumsal statü ve rollerini belirleyen, hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli maddi imkânları hazırlayan ve süreklilik gösteren sistemli etkinlikler grubudur (Kaya,1988:20).

Meslek seçimi bireylerin belirli bir yaştan sonraki yaşamlarında onların başarılı ve mutlu olarak gelişmelerini ve böylece kendilerini gerçekleştirmelerini etkileyecek en önemli olaylardan biri niteliğindedir.

Gençlerin meslek seçme sorunları ile ilgili çalışmalar daha başlangıçta en önemli bir yardım alanı olarak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri içinde yerini almış; günümüzde de öneminden bir şey kaybetmemiştir. Bugün, dünyada seçilebilecek mesleklerin sayısı elli bine yaklaşmış bulunmaktadır (Kepçeoğlu,1999:71).

Kepçeoğlu, meslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken hususları şu şekilde sıralamıştır;

1. Bireyin fiziksel özellikleri (Kişisel görünüş; ses ve konuşma biçimi; genel sağlık ve enerji düzeyi; fiziksel engelleri; yaş, boy ve ağırlığı)
2. Kişisel nitelikleri (Güdüleri, amaçları ve değerleri; duygusal düzenlilik ve olgunluk düzeyi; ben'lik tasarımı; sosyal gelişimi; başkaları ile geçimi, başkaları ile ilişkilerinde etki düzeyi, bulunduğu grupta üstünlük ya da bağımlılık isteği v.b)
3. Genel ve özel zihinsel yetenekleri.

4. İlgileri.

5. Yetenekleri (istidatları).

6. Okul ve okul dışı yaşantıları (Başarı düzeyi; eğitsel etkinliklere katılması; geçici iş tecrübesi ve başarısı; özel becerileri hobileri; aile içinde ve dışarıda başkaları ile ilişkileri; okul-dışı sosyal etkinliklere katılması).

7. Aile statüsü ve aile özgeçmişi (Ailenin sosyo ekonomik düzeyi; parasal durumu; kültürel özgeçmişi ve kültüre karşı ilgisi; çocuğa karşı ailenin ilgi ve tutumu; aile üyeleri arasındaki ilişkiler.).

Meslek, Kişinin değer yargılarını dünya görüşünü günlük yaşama tarzını ve alışkanlıklarını belirli bir biçime sokan etkilere de sahiptir. Kişinin hayatına böylesine çok yönlü etkileri olan bir çalışma alanının seçilmesi, günümüzde giderek zorlaşan ve karmaşıklaşan bir olay haline gelmiştir. Bu görüşe göre, bireyler bilinçli ya da bilinçsiz oldukları bazı duygusal ihtiyaçlarını ve değerlerini doyumak amacı ile bir meslek seçerler; seçilen meslek bireyin kendi ihtiyaçların en iyi karşılayacağını sandığı bir meslektir; ister belirgin olarak algılasın, ister bireyin yöneldiği davranışlara bakılarak sadece hissedilebilir bir düzeyde olsun bireyin bütün ihtiyaçları onun meslek seçimini etkiler. Bireyin ihtiyaçların ve bu ihtiyaçların doyurulma düzeyi sürekli değişiklik gösterdikçe ve birey ihtiyaçlarını daha iyi karşılayacak yeni meslekler hakkında bilgi edindikçe, bireyin mesleki seçimi de sürekli değişiklik gösterir. (Kepçeoğlu,1999:72)

Hoppock, gelecekteki işsizlik meselelerinde, meslekteki basanda fertlerin mesleklerinden memnun olmalarında, toplumdaki insan gücünün planlamasında bugünkü öğrencilerin meslek seçimindeki rollerinin çok önemli olduğunu özellikle belirtmektedir (Hoppock,1963,s;12).

Meslek seçimi, gelecekte girmeyi düşünmek üzere, çeşitli meslekler arasında bir tercih yapmaktır. Dolayısıyla öğrencilerin yaptığı aslında bir "Tercih" gibi görünmektedir. "Tercih" bir mesleği olumlu değerlendirmek, "Seçme" ise, bir aksiyon için serbest karar verme süresi olarak tanımlanmaktadır (Uysal,1970:23).

Yapılan bir araştırmaya göre, öğrencilerin istedikleri bölüme girebilmeleri için sosyo-ekonomik statü ve okul içi basandaki rekabetin önemli iki etken olduğu belirlenmiştir.

Heckschr, öğrencilere bölüm tercihlerini yaparken hangi faktörlerin etken olduğunu içeren sorular yönelterek şu yanıtları aldığını belirtmiştir. Bölümün kolaylığı, arkadaş etkinliği, akademik program, fakültelerin kalitesi, girecekleri okulun verdiği mezun sayısı, iş bulma imkanları ve öğrencinin yetişmiş olduğu ortamın önemliliğidir (Heckschr,1985:106).

Bers ve Smith, anne ve babaların öğrencilerin meslek seçimi üzerindeki olan önemli etkinin varlığını araştırmışlardır. Bu çalışmada anne ve babaların öğrencilerin seçtikleri bölüm üzerindeki önemli etkinin yanı sıra eğitimde gösterdikleri başarı ve aktivite üzerinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir (Bers,1989:64-68).

Çağdaş bir toplumda özgür bir bireyin önemli gelişim görevlerinden biri de mesleğini seçmesidir. Bir kimsenin herhangi bir konuda sağlıklı karar verebilmesi için, öncelikle neler istediğini ve bunları elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu işlemden sonra, çeşitli seçenekleri inceleyip, her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirmek yapılabilecek en uygun davranıştır. Uzmanlaşma gerektiren günümüz teknoloji toplumunda meslek seçimi, gençlerin çözmeleri gereken önemli ve büyük bir sorundur(Kuzgun, 1982:32).

Sağlıklı bir meslek seçimi bireyin kendi ilgi, yetenek ve ihtiyaçlarını, aynı zamanda seçeneklerini iyi tanımasıyla mümkün olmaktadır. Yetenek, bir kimsenin belli bir eğitim sonucunda bilgi; beceri ve davranış takımı kazanmasının belirtisi olarak düşünülen özellikler bütünüdür. Yetenek, eğitimden yararlanma gizli gücü olarak da tanımlanmaktadır. Günümüzde, zekâ denen gücün, kalıtım ve çevrenin etkileşimi ile oluştuğu bilinmektedir. Kişinin, doğuştan getirdiği gizli gücü, çevresel olanakların sağladığı gelişimle, "bir işi yapabilme gücü" durumuna dönüşmektedir.

Bireyler arasında yetenek farklılığı bulunmaktadır ve bireyin sahip olduğu yetenek düzeyleri arasında da önemli farklar vardır. Meslekler genel zekâ, sayısal, sözel, soyut, mekanik ve görsel algılama (uzay ilişkileri) yetenekleri açısından üst, orta ve alt düzeyde farklılık gösterirler. Önemli olan, bireyin bu farklı yeteneklerden hangisinde üst, orta ve alt düzeyde olduğunun farkına varması; bir başka deyişle kendini tanımasıdır. Ancak bireyin sadece sahip olduğu yetenekleri tanıması, sağlıklı bir seçim için yeterli değildir. Yönelmeyi düşündüğü mesleklerin de ne tür ve ne düzeyde yetenek gerektirdiğini bilmesi ve kendi yetenekleri ile mesleğin gerektirdiği yetenekleri uzlaştırabilmesi gerekir. Günümüzde yetenek ölçülebilen bir özelliktir. Bu özelliğin

ölçüm yollarından biri psikolojik testlerdir. Yetenek testleri, "Genel" ve "Özel" olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel yetenek testleri daha çok, sözcükler, sayılar, şekiller ve akıl yürütmekle ilgili sorulardan oluşmaktadır(Kuzgun, 1992:11)

Kullanılmakta olan çeşitli psikolojik testlerin geliştirilmelerinin nedenleri; başkalarının birey hakkında ya da bireyin kendi-kendisi hakkında, vermek durumunda olduğu çeşitli kararlara yardımcı olmaktır. Meslek seçimi bireyin kendisi hakkında bir karar vermesini gerektirmektedir. Ülkemizde Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)'nin kullandığı testler, bu amaca yönelik testlerdir(Kuzgun, 1992 :12).

Bireyin meslek seçimini etkileyen faktörler arasında zihinsel yetenekler, özel yetenekler, türlü kişilik özellikleri ve benlik tasarımı, ilgiler, akademik başarı, cinsiyet, çevresel etmenler ve bireyin mesleki gelişim düzeyi yer alır(Kepçeoğlu, 1999:24).

Yalçın'ın aktardığına göre, Süper, meslek seçimini etkileyen faktörlere ilişkin olarak oluşturduğu listede, meslek seçimini etkileyen faktörleri biyolojik, sosyolojik, psikolojik ya da kişisel, ekonomik, politik ve şansla ilgili faktörler olmak üzere altı grupta toplamaktadır (Yalçın, 1996:13).

Brown ve Brooks'un aktardığına göre Süper, meslek seçimi ile ilgili olgunlaşmanın çocukluk, ön ergenlik ve gençlik dönemi olmak üzere üç aşamada geliştiğini belirtmiştir. Meslek seçimi çocukluk döneminde hayal kurma ile başlar; ön-ergenlik döneminde bireyin ilgileri ön plana çıkar ve 17-18 yaşlarda birey gerçekçi seçim yapma dönemine ulaşır. Kariyer seçimi ise bireyin yaşamı boyunca devam etmektedir(Brown,1990:44).

Meslek seçimini etkileyen faktörler kişisel ve çevresel olmak üzere iki ana grupta da toplanabilmektedir.

2.7.1.Kişisel Faktörler

Bireyin kişiliği, değerleri, inanç ve tutumları: Bireyler ileride sahip olmak istedikleri meslek ve kariyer ile ilgili bazı düşünceler geliştirirken, içinde doğup büyüdüğü, kültürünü aldığı sosyal çevre tarafından, örneğin örf-adetler, değer yargıları, dini inançlar ve bunlarla ilgili tutumlardan da etkilenebilirler. Ayrıca değişik meslek imkânları hakkında da bazı değerler geliştirirler. Bu kişisel değerlerin gelişiminde aile

büyükleri, akrabalar ve öğretmenlerin yönlendirmesi, davranışları, ayrıca gözlem ve deneyimleri, toplumun değişik mesleklere bakış açısında rol oynar(Aytaç,2005:5).

Brown ve Brooks'un aktardığına göre; Anna Roe, çocukluk dönemi boyunca gelişen sosyal anlaşma arzusunun, kariyer seçimini önemli derecede etkilediğini ortaya koymaktadır. Roe'nun teorisine göre kariyer seçimini etkileyen gerçek güç, insanın çocukluğundaki deneyimlerinden kaynaklanır. Roe, yapmış olduğu incelemede bazı sanatçı, yazar ve artistlerin daha küçük yaşlarda, ilerdeki meslek ve kariyerleriyle ilgili özel ilgi ve yetenek belirtileri göstermiş olduklarını ortaya koymuştur. Bireyin psikolojik özellikleri, zekâ düzeyi, özel yetenekleri ve çevresel koşulları da mesleksel gelişimini yönlendirmede etkili olmaktadır. Ancak Roe bunların ötesinde, ailenin çocuk yetiştirme modelinin, bir diğer ifade ile ev atmosferinin de bireyin meslek ve kariyer seçimini etkileyeceğini belirtmektedir. Örneğin Roe'ya göre çocukluk dönemi boyunca aileleri tarafından özen gösterilen bireyler, insana yönelimli mesleklere yönelirken, aileleri tarafından özen görmeden büyüyen kişiler de teknik işlere eğilim göstermektedirler(Brown,1990,s82).

Bireyin beklentileri ve ihtiyaçları da meslek seçiminde rol oynar. Her birey diğerinden farklı ihtiyaç, arzu ve amaçlara sahiptir. Aynı şekilde her birey, arzuladığı ödül yapılan açılarından da diğerlerinden farklıdır. Örneğin bazı bireyler iş arkadaşlarından memnun oldukların ve onlarla yakın ilişki kurmak istedikleri için işlerinde yükselmeyi istemezler. Bazıları ise başarıya ulaşmak, daha fazla yetki ve güç sahibi olmak, kendilerini etrafındakilere kanıtlamak istedikleri için terfi etmek, üst yönetim kademelerinde yer almak isterler. Beklentisi yüksek olan birey, kariyer seçenekleri arasından başarılı bir yer edinmeye çalışacak ve en fazla ödülü sağlayacağını umduğu seçenekleri değerlendirecektir.

Meslek seçiminde ilgilerin de göz önünde bulundurulması önemlidir. İlgi, bir kimsenin özel bir çaba harcamadan hatta kısıtlayıcı koşullar altında dahi, dikkat ettiği, gözlemlediği ve zevk alarak yaptığı faaliyetlerdir. Ekonomik kazanç ve ihtiyaçların meslek yoluyla karşılanması kadar ilgiler de mesleki doyumda rol oynar. Yetenek ve ilgilerin dışında dikkate alınması gereken; cinsiyet, akademik özgeçmiş, sosyo-ekonomik durum, psikolojik ihtiyaçlar, tutumlar, değerler, kişilik özellikleri gibi başka faktörler de vardır. Meslek seçimi; şansa bağlı, anlık bir olgu değil, bir süreçtir. Seçimin

sağlıklı olması; bireyin kendini ve meslekleri objektif olarak tanıyabilmesine, bilgi toplamasına, karar verme becerilerini geliştirebilmesine, kararları için plan yapabilmesine ve uygulayabilmesine bağlıdır(Eren,1995:17).

2.7.2.Ailevi Faktörler

Gelişmekte olan veya ekonomik olarak geri kalmış ülkelerin birçoğunda anne-babalar çocuklarını “Çocuğum doktor olacak.” telkini ile büyütürler. Bunun nedenleri arasında, ülkenin ekonomik yetersizliklerine bağlı olarak yeterince gelişmemiş olan sağlık hizmetlerinden dolayı insanların çok ihtiyaç duydukları anlarda doktor bulamamalarının; basit sayılabilecek hastalıklardan dolayı çok sevdikleri yakınlarını kaybetmelerinin ve bu konuda çaresizlik içinde kalmalarının büyük rolü vardır.

Bu acı tablo insanları, çocuklarını öncelikle en çok ihtiyaç duydukları meslek alanlarında yetiştirmeleri konusunda bir arayışa yöneltmiş ve ‘çocuğum doktor olacak’ temennisi, çocukların küçük yaşlarda karşılaştıkları en önemli telkin olmuştur. Ülkelerin gelişmesine paralel olarak, ailelerin mesleki alanda çocuklarını yönlendirmeleriyle ilgili tercihlerde de değişimler yaşanmaktadır.

Anne-babaların çocuklarını belli mesleklere yönlendirmeleriyle ilgili temel yaklaşımda eskisine oranla büyük ölçüde azalma görülmekle birlikte, bunun farklı bir şekilde devam ettiği dikkat çekmektedir. (Özsoy, 2005:107)

Günümüzde anne-babalar çocuklarını özellikle daha çok gelir getiren mesleklere yönlendirme konusunda bir eğilim içindedirler. Bunda değişen değer yargılarının etkisi olduğu kadar, ülkenin refah düzeyinin yükselmesine paralel olarak yaşamsal giderlerin artmasının ve insanların gelir düzeylerinin sosyal statü üzerindeki belirleyici etkisinin de büyük payı olduğu kuşkusuzdur.

Ailelerin çok gelir getiren mesleklere çocuklarını yönlendirmesi kadar doğal bir şey olamaz. Burada uygun olmayan, sadece çok gelir getiriyor diye çocukların sevmedikleri ve hoşlanmadıkları meslek alanına ısrarla yönlendirilmeye çalışılmasıdır. Bu noktada, çocuğun o mesleği sevip sevmediği kadar, o mesleğin gerektirdiği ruhsal, biyolojik ve fiziksel donanımlara sahip olup olmadığının tespit edilebilmesi gerekmektedir.

Birçoğumuz, çocukluğumuz ve üniversite öncesi hayatımızla ilgili çok fazla ayrıntı hatırlamayız. Ama o geçen yıllar, bugünlerdeki yaşantımız üzerinde belirleyici olan yapı taşları olmuştur. Konuya bu açıdan baktığımızda, anne-babaların çocuklarına, sadece bir çocuk gibi değil, onları sessizce, kimi zaman belli etmeden izlemeleri ve geleceğe hazırlayan iyi bir rehber ve önder olarak da yetiştirmeleri ve daha o günlerde, çocuklarının geleceğinin yapı taşlarını oluşturduklarının bilinci ile hareket etmeleri önemlidir. Anne-babalar çocuklarını; çocuklarının yaşadıkları o günkü durumlara göre değil, onlara geleceğin dünyasında bir yer açacak şekilde yetiştirmeli ve onları yeteneklerine göre geleceğin gözde mesleklerine doğru yönlendirmelidirler. Çocukların aile mesleğini devam ettirmeleri yönündeki gelenek giderek tarihe karışmaktadır.

2.7.3.Çevresel Faktörler

Bireyin sosyal geçmişi, anne-baba ilişkisi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ve bireyin içinde yer aldığı sosyal çevre, kariyer seçimini etkileyen temel faktörlerdendir. Yapılan araştırmalara göre eğitim düzeyi düşük anne-babaların çocuklarının hemen hemen anne veya babanın beceri gerektirmeyen işini seçme olasılığının yüksek olduğu, yönetici veya profesyonellerin çocuklarının ise daha çok yönetsel ve profesyonel işlere eğilim gösterdikleri anlaşılmaktadır(Can,1995:78).

Bu alanda en önemlilerinden biri kabul edilen ve Rogers tarafından geliştirilmiş olan kuramlardan bir tanesi "Birey Merkezli" kuramdır. "Birey Merkezli" kuram, insanların kendilerini tanımlama ve algılama biçimlerinden oluşan öznel benlik kavramının önemini vurgulamaktadır. Bu kuram çerçevesinde danışan ve danışman ilişkisi eşit düzeydedir ve tamlama söz konusu değildir. Rogers'ın ifadesiyle bu yaklaşımda kurulan ilişkilerin niteliği kullanılan tekniklerden çok daha önemlidir; birey tehditlerden arınmış, güven, anlayış, kabul ve saygının egemen olduğu bir iletişim ilişkisi içinde yaşantılarına daha açık hale gelebildiği için, ondaki büyüme, gelişme, kendini gerçekleştirme doğrultusundaki eğilimler de özgür kılınmış olacaktır.(Ülkü,1994:39)

Rehberlikte insan ilişkileri anlayışı günümüzde özellikle "Birey Merkezli" kuram çerçevesinde yoğunluk kazanmaktadır. Tüm rehberlik uygulamaları için en önemli temel insan doğası, davranışının değişmesi ve insan ilişkileri konusundaki görüşleri içeren anlayış ve buna uygun düşen yaklaşımdır.

Meslek Seçimi şu faktörlerden etkilenir:

1.Biyolojik Etmenler

- a.Bireyin fiziki özellikleri
- b.Cinsiyet
- c.Beden yapısı
- d.Görme ve işitme durumu vb.

2.Sosyolojik Etmenler

- a.Duyguları, değerleri
- b.Aile ile ilişkileri
- c.Bağlı olduğu arkadaş çevresinin beklentileri
- d.Ailesinin sosyal düzeyi
- e.Yakın ilişki kurduğu diğer kişiler

3.Psikolojik veya Kişisel Etmenler

- a.Bireyin ihtiyaçları
- b.Bireyin duyguları, değerleri, tutumları
- c.Bireyin ilgileri ve yetenekleri

4.Ekonomik Etmenler

- a.Ailenin ekonomik düzeyi
- b.Çevrenin ya da ülkenin genel ekonomik durumu
- c.Otomasyon ve teknik gelişmeler
- d.Toplumun insan gücü ihtiyacı

5.Politik Etmenler, Cemiyetler, Odalar

- a.Mesleğe girme imkanları

b.İş bulma imkanları

c.Değişik eğitim ve yetişme fırsatları

2.7.4. Meslek Seçimi Ve Demokratik Tutumun Önemi

Kuzgun'a göre meslek seçimi; Bir kimsenin kendisine açık olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip kendi ihtiyaçları ve beklentileri açısından istenilen yönleri çok, istenilmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesidir (Yeşilyaprak ve diğerleri, 1998:41).

Meslek seçerken verilen karar, bireyin ileride iş bulup bulamayacağını ya da iş yaşamında mutlu olup olamayacağını belirler. Bireyin yaşamına ilişkin diğer kararları da büyük ölçüde etkilenir. Meslek kişinin değer yargılarını, dünya görüşünü, günlük yaşama tarzını, başkaları ile ilişkilerini, alışkanlıklarını, evleneceği kişiden çocuklarının geleceğine kadar birçok ayrıntıyı belirler.

Bireysel açıdan olduğu kadar, toplumsal açıdan da meslek seçimi önemlidir. Toplumun gelişmesine hizmet edecek insan gücünün planlanması, bireyi hem toplumsal ihtiyaçları hem de kendi ilgi ve yeteneklerine göre dengeli bir şekilde kullanmak, insan kaynaklarından en olumlu ve verimli şekilde yararlanmayı sağlayacaktır.

Meslek seçimi, özellikle teknolojideki gelişmeye paralel olarak daha da önem kazanmıştır. Endüstrileşme döneminden önceki feodal toplumlarda aile ekonomik bir birim olduğundan, çocuklar yetişirken anne-babalarının çalışmalarını izler, güçleri oranında üretime katılır ve yetişkin oldukları zaman geniş aile birimi içinde daha karmaşık görevler üstlenerek, aile mesleğini sürdürürlerdi. Çocuğu mesleğe hem üretim, hem de eğitim birimi olarak aile hazırlardı. Farklı bir meslek sahibi olmak pek düşünülmezdi. Ayrıca seçilecek meslek çeşidi de çok azdı. Günümüzde meslek seçimi daha da önemli hale gelmiştir. Bireylerin seçme özgürlüğüne sahip olmasının yanında tercihlerin çokluğu da bunda etkili olmuştur.

Hoppock'a göre, bir kimsenin seçtiği meslek onun işinde başarılı olup olamayacağı yanında, ileride iş bulup bulamayacağını, nerede oturup kiminle evleneceğini ve kimlerle etkileşimde bulunacağını belirler. Ayrıca meslek, kişinin değer yargılarını, dünya görüşünü, günlük yaşama tarzını ve alışkanlıklarını belli biçime sokan etkilere de

sahiptir. Kişinin hayatına böylesine çok yönlü etkileri olan bir çalışma alanının seçilmesi, günümüzde giderek güçleşen ve karmaşıklaşan bir olay haline gelmiştir. Bunun sebeplerinden biri, kişinin kendi hayat tarzını kendisinin seçmesi ve kararlarının sorumluluğunu taşıması gerektiği görüşünün yaygınlaşmasıdır. Hoppock, gelecekteki işsizlik sorunlarında, meslekteki basanda, fertlerin mesleklerinden memnun olmalarında, toplumdaki insan gücünün planlanmasında bugünkü lise öğrencilerinin meslek seçimindeki rollerinin çok önemli olduğunu özellikle belirtmektedir (Kaya, 1988:10).

Özgüven'e göre meslek seçimi:

“Olası meslekler, seçenekler arasından bireyin kendisine uygun ve istenilir olan mesleği belirlemesidir. Bir süreç olarak, meslek seçiminde birey kendisine açık meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip, kendi gereksinimleri yönünden istenilir yönleri daha çok olan birine yönelmektir.” (Özgüven, 1999:128).

Ülkü'ye göre meslek seçimi; Bir meslek tercihinin eyleme dönüştürülmesidir. Mesela bir Fen Fakültesi Fizik Bölümü mezununun kendi tercihi sonunda fizik öğretmeni olarak göreve başlaması, bir meslek seçimidir (Kaya, 1988:16).

Lise son sınıf öğrencisi, bir yetişkin gibi, hemen girmek üzere çeşitli mesleklerden birini seçme durumunda değildir. Dolayısıyla, lise son sınıf öğrencisinin yaptığı aslında bir 'Tercih' gibi görünmektedir. 'Tercih' bir mesleği olumlu değerlendirmek, 'Seçme' ise, bir aksiyon için serbest karar verme süresi olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlara göre; bir lise son sınıf öğrencisinin meslek tercihi, ileride bir aksiyon haline gelirse 'Seçim' olmaktadır (Uysal, 1970:16).

Meslek seçiminin önemini artıran bir diğer faktör ise demokratik toplum yaşamı gereği bireylere tanınan seçme özgürlüğüdür. Kendi geleceğini belirleme özgürlüğü, bireye aynı zamanda kararın sonuçlarını kabullenme sorumluluğunu da yüklemektedir.(Kuzgun,1994:51)

Diğer yandan, bireyin özgürce, kendi iradesiyle bu zor karar verebilmesinde ve doğru seçimde bulunabilmesinde aileye de büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Aile içi ilişkilerde karşılıklı saygı ve sevgi, birbirinin hakkına, düşünce ve isteklerine hoşgörülü olma, demokrasi terbiyesinin ferde kazandırılmasında önemli unsurlardır.(Büyükkaragöz,1993:74) Zira, ana-baba tutumlarından kaynaklanan, demokratik karar verme özgürlüğü

bulunmayan gençlerin meslek seçiminde pek çok sıkıntı çektikleri bir gerçektir. Aile içinde ve okulda öğrenciye yönelik demokratik tutum, onun kararlarında daha isabetli seçimlerde bulunmasına imkân tanıyacaktır.

2.7.5.Meslek ve Kariyer

Günümüzde meslek ve kariyer kavramları birbiri yerine kullanılabilir. Kariyer, Latince 'carrus' (at arabası) ve 'carrera' (yol), Fransızca 'Carrierre' (yarış yolu), İngilizce 'Career' (meslek) kelimelerinden gelmektedir(1). Geniş anlamda meslek, kişinin çalışma yaşamı boyunca üstlendiği işlerin bir bütünü olarak tanımlanırken, kariyer kavramı bu tanımın ötesinde daha geniş bir anlam taşımaktadır. Meslek, insanların hayatlarını kazanmak için, belirli bir eğitim yolu ile kazandığı bilgi ve becerilere dayalı sürdürdükleri etkinliklerin tümüdür(Aytaç,2005:5).

Türkçe'ye girmiş olan kariyer kelimesi ise günlük hayatta sıkça kullanılan kavramlardan biridir. Kelimenin sözlük anlamı "arena", genel kullanım alanı ise, "yaşam, iş ve meslek"tir(Aytaç,2005:5).

Kariyer kavramı günümüzde, bir kişinin herhangi bir iş alanında sürekli ilerlemesi anlamında kullanılmaktadır. Kariyer, bireyin sadece sahip olduğu işler değil, iş yerinde kendisine verilen iş rolüne ilişkin beklenti, amaç, duygu ve arzularını gerçekleştirebilmesi için eğitilmesi ve böylece sahip olduğu bilgi, beceri, yetenek ve çalışma arzusu ile işinde ilerleyebilmesi anlamını taşır (Yalçın,1998:53). Kariyer ayrıca bireyin iş dışındaki yaşamı ve bu yaşamdaki rollerini de kapsamaktadır.

Werther ve Davis'e göre kariyer, bireyin çalışma yaşamı süresince ulaştığı işlerin tümüdür(Werther ,1993:19). Greenhaus ve Schein, kariyeri çalışanın kurum içindeki gelişmesini ve yükselen başarısını anlatan bir kavram olarak ifade ederek, kişinin yaşamı boyunca yaşadığı işle ilgili deneyimler bütünü olarak tanımlamışlardır (Hall,1994:10).

2.7.6.Mesleğin Önemi ve Meslek Alanları

Her bireyin doğuştan getirdiği kendisine özgü yetenekleri, potansiyeli, farklı gizli güçleri vardır. Birey yaşamı boyunca bunları ortaya koymak, kullanmak ve geliştirmek ister. Bireyin doğuştan getirdiği yetenek, potansiyel ve daha sonra öğrenme yolu ile kazandığı

bilgi ve becerilerini en iyi şekilde kullanılabilmesi, birey için en doğru olan meslek alanının seçilmesiyle mümkündür. Meslek, bireyin kimliğini, toplumsal durumunu ve statüsünü oluşturmada da etkili olduğundan önemlidir. Ayrıca psikolojik olarak iş doyumunun oluşmasında ve kişiliğin gelişmesinde de etkilidir. Birey meslek seçimi yolu ile kendini gerçekleştirebilecek, benlik kavramı sağlıklı ve güçlü bir şekilde gelişecek, yaptığı işi, mesleği severek yapacaktır.

Meslek etkinlikleri, birbirlerinden az çok farklı bireysel özellikler gerektirir ve yine bireylere farklı doyumlar sağlar. Meslek seçimi, bireyin, çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetleri içeren ve kendisine en üst düzeyde doyum sağlayacağına inandığı birine yönelmesidir. Bu yönelme kararının doğru ve yerinde olması bireyin ne istediğini ve neleri yapabileceğini çok iyi bilmesine bağlıdır. Meslek, bireyin kimliğini, toplumsal durumunu ve statüsünü oluşturmada da etkili olduğundan önemlidir. Ayrıca psikolojik olarak iş doyumunun oluşmasında ve kişiliğin gelişmesinde de etkilidir(Kuzgun;1992:21).

Meslek; kişilerin belli bir eğitimle edindikleri, kuralları toplumca belirlenmiş yaşamlarını sürdürmek ve kazanç elde etmek için yürütülen bilgi ve becerilere dayalı, sistemli faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir.(Kuzgun,1994:4).Meslek belirli bir okul eğitimi gerektirebileceği gibi tecrübe ile de öğrenilebilir. Meslek çalışmaları devamlılık gösterir. Geçici olarak yapılan faaliyetler "iş" olarak adlandırılır. Meslek insanın hayatını kazanmak için olduğu kadar, bireye manevi doyum sağlayan faaliyettir. Her mesleki etkinlik belirli koşullarda yapılır ve kendine özgü kuralları vardır. Meslekler toplumsal ve ahlaki ölçülere ters düşmeyecek faaliyetlerdir, ayrıca her meslek grubunun toplumca belirlenmiş statüsü ve ona göre de özellikleri mevcuttur.

Teknolojinin ilerlemesi ile her yıl çalışma hayatına yeni meslekler katılmakta, bazı meslekler ise çalışma hayatından silinmekte ya da biçim değiştirerek varlıklarını sürdürebilmektedirler. Mesleklerde uzmanlaşmanın da oldukça artmış olduğu görülmektedir. Teknoloji ilerledikçe bu hızlı değişim sürüp gitmekte ve bu değişimi izlemek giderek güçleşmektedir(Kuzgun,1989:1).

Günümüzde özellikle endüstrileşmiş toplumlarda artık bireylerin görerek, yaşayarak meslekleri tanıma olanakları çok sınırlıdır. Birçoğunun ana babasının işini gözleme ve ona katılma olanağına sahip olması şöyle dursun, onların yaptıkları hakkında çok kere

açık bir fikre sahip olması dahi güçtür. Ana ya da baba günümüzde pek çok kişiyle birlikte çalıştığı büyük bir fabrika ya da işletmenin parçası olma durumundadır. Bu nedenle endüstrileşmenin doğal sonucu olan iş bölümü gereğince, daha önceleri çoğunlukla ebeveynlerin üstlendiği, gençleri meslek seçimine hazırlama işini yüklenen bazı kurumlar ve hizmetler ortaya çıkmaya başlamıştır.

2.7.7.Meslek Seçimi Konusundaki Temel Görüşler

Nasıl bireyler çeşitli yaşlara ait tipik, duygusal ve fizyolojik özellikler göstererek geliyorsa, bu gelişim dönemlerinde de meslek seçimi konusunda bazı çeşitli tipik davranış özellikleri göstermektedirler. Özellikle 15-25 yaş arası gençlik döneminin, gencin ilerdeki mesleğine ve kariyerine karar vermesi için kritik bir dönem olduğu genelde kabul edilmektedir(Ekşi,1995:21).

Brown ve Brooks'un aktardığına göre; Donald Süper'e göre insanlar farklı yetenek, ilgi ve kişiliklere sahiptir. Bu karakteristik özellikler, bireyin meslek seçiminde de farklılıklar gösterir. İlgi, yetenek ve kişilik özellikleri kişilerin mesleki tercihlerini de etkilemektedir. Meslek tercihinde bireyler kendilerini tanıdıkları ölçüde beklentilerini, tecrübelerini yansıtan bir yaşam ve mesleğe yöneleceklerdir. Kendini tanıma adölesan çağının son dönemlerinde yerleşmektedir. Böylece kişi seçtiği meslekte kariyer sürecini başlatacaktır (Brown,1990:32).

Konu üzerinde çalışma yapan birçok araştırmacı meslek seçimi gelişiminde 15-25 yaşları arasını önemli bir dönem olarak kabul etmişlerdir.

2.7.8.Meslek Seçiminde Görülen Problemler

Her insan belki okul öncesi yıllardan itibaren ilerde ne olacağını düşünür, geleceği hakkında bazı planlar kurar. Başlangıçta tamamen duygusal ve hayali olan bu tutum yukarıda belirtilen kuramda olduğu gibi yaş ilerledikçe daha gerçekçi temellere dayandırılmaya başlar.

Meslek seçimi hem ferdi hem de toplumsal önem taşır. Buna rağmen, ülkemizde meslek seçiminin hali hazırda büyük ölçüde tesadüflere bağlı olduğu bir gerçektir(Yılmaz, Üre ve Sürücü,1996:108). Bu konuda Kuzgun(1988); "gençlerin çoğu temel eğitimi veya orta öğretimini bitirip meslek seçimi konusunda kesin bir karar vermek durumunda kaldıkları

zaman şaşkınlığa düşmekte ve çoğu kez bütün hayatını geçirecekleri uğraşı alanlarının seçimini tesadüflere bırakmaktadırlar. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ve toplumun insan gücü ihtiyacını dikkate almaksızın yaptıktan seçimler hem kendilerini ve yakınlarının hayal kırıklığına uğratmakta hem de toplum kalkınması bakımından ihtiyaç duyulan insan gücünün israfına yol açmaktadır. Öğrencilerin gerçekçi olmayan tercihler yapmasına etki eden en önemli faktörlerden biri, onların çalışma dünyasından yeterince haberdar olmayışlarıdır.

Lise öğrencilerine seçecekleri meslekler sorulduğunda, tercihlerinin eskiden beri bilinen bir kaç meslek üzerinde toplandığı görülmektedir. Tercihlerdeki bu yığılma bireysel farklılıkların zenginliği ile uyuşmamaktadır. Ayrıca öğrencilerin çoğunun tercih ettikleri meslekler toplumda çalışanların küçük bir kısmına açıktır" tespitinde bulunmaktadır.

Kişi ve toplum için böylesine önemli olan bir kararın sağlıklı bir biçimde verilebilmesi giderek güçleşmektedir. Bunun bir nedeni hızlı teknolojik gelişme sonucu seçeneklerin artmasıdır (Kuzgun,1996:147).

Sürekli hareket ve değişikliğin yarattığı karmaşanın sonucu olarak meslekler; ilgi alanları çeşitlenmekte ve karmaşık hale gelmektedir (Büyükkaragöz, Sürücü ve diğerleri, 1996:1). Ayrıca günümüzde bireylerin meslekleri gözlemleyerek tanıma olanaklarının azalması ve bu konuda gerekli yardımı alamaması seçme işlemini güçleştirmektedir.

Diğer yandan, yüksek öğrenim görmek üzere hazırlanan gençlerden pek çoğunun, yüksek öğretim programları hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları, bu nedenle tercih edecekleri programları belirlemede ve sıralamada güçlük çektikleri günümüz gerçeğidir. Bazı adaylar ilk birkaç tercihlerini bilinçli olarak yapmakta, diğerlerini başkalarının öneri ve telkinlerine göre belirlemede ve sıralamaktadırlar. Bu adaylar, hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat tercihlerinde yer verdikleri bir programa yerleştirildiklerinde çoğunlukla pişman olmaktadır. Bu nedenle üniversite sınavlarına tekrar tekrar girenlerin sayısı ülkemizde bir hayli fazladır. Tercih sıralarının başlarına, isteyerek ve bilinçli olarak yazdıkları programlara yerleşen bazı adaylar ise bir süre sonra programın beklentilerine uygun olmadığını fark etmekte ve düş kırıklığına uğramaktadırlar. Bu da program hakkında edinilen bilgilerin bazen yüzeysel ve belki de hatalı olabileceğini göstermektedir.(Kuzgun,1995:14)

Bu alanda görülen problemlerin önemli bir kısmını da meslek seçmede kararsızlık oluşturmaktadır. Birey karar verme durumunda bulunduğu halde seçenekler arasında

bocalıyor ya da verdiği kararları sürekli değiştiriyor ve bir türlü kesinleştiremiyorsa bir kararsızlık durumu söz konusudur. Meslek seçeneklerinin birinde karar verememe durumu çeşitli nedenlerden ileri gelebilmektedir. Olası nedenler şöyle özetlenebilir:

1. Bireyin yetenek ve ilgilerinin ayrılmamış olması,
2. Bir kimsenin mevcut meslek alternatiflerinden her birini benlik tasarımına uygun bulmamış olması,
3. Benlik tasarımını olduğundan farklı oluşturması, şişirilmiş benlik tasarımını koruyabilmek için dışarıdan destek beklemesi ve bir hedef saptama gücünden yoksun olması,
4. Kişinin kendi istekleri ile yakın çevresinin, özellikle ana ve babasının isteklerini uzlaştıramamasından kaynaklanan bir tür yaklaşma-uzaklaşma çatışmasından ileri gelebilir.

İnsanların yanlış karar vermelerindeki bazı sebepler ise; her hangi bir iş ve meslekte çalışanların tesirinde kalma, ana-babanın verdiği karara bel bağlama, rahatlık ve işin kolayını aramak, itibar ve para kazanma hevesi olarak özetlenebilir. İnsanların bir iş ve meslek seçerken yaptıkları diğer bir hata ise, seçtikleri meslek hakkında yeterince bilgiye sahip olmamalarıdır.(Sorensen,1995:13) Meslek seçiminde kendini tanıma kadar meslekler hakkında bilgi sahibi olmakta büyük önem taşımaktadır. Bazı öğrenciler seçtikleri mesleklerin gerektirdiği fiziksel ya da psikolojik niteliklere sahip olmayabilirler. Bazı işler üstün zihin gücü ister. Oysa bireyin zihin gücü istenenin altında olabilir. Bazı işler ise orta derecede zihin gücü ile yürütülebilecek nitelikte olduğundan zeki bir kimseyi tatmin etmeyebilir. Turgut'un gerçekleştirdiği "Mesleğe Yönelmede ve İş Seçmede Kabiliyet Testlerinin Rolü" adlı araştırmada da, mesleğin gerektirdiği zekanın üstünde zekaya sahip olan bireylerde, mesleğe karşı ilginin azaldığı; zekanın o mesleğin gerektirdiği zeka alt sınırının altında olması durumunda ise yine meslekte uyumsuzluk ve başarısızlık görüldüğünü tespit etmiştir.(Turgut,1965:15)

Bazı işlerin kontenjanı oldukça kısıtlıdır ve yetenekli, iyi yetişmiş birçok aday arasından seçilip işe alınabilme şansı çok zayıf olabilir. Duygusal etmenlerle yapılan bu tür tercihlerin sonunda bireyi hayal kırıklığı ve küçüklük kompleksi bekler. Bu nedenlerle öğrencilere mesleklerin çeşitli yönleri etraflıca anlatılmalıdır.(Kuzgun,1988:80)

İnsanın mesleği, mesleğine uyumu, meslekteki başarısı ve meslek arkadaşlarıyla geçimi onun ruh sağlığı üzerinde oldukça etkili olmaktadır. Mesleğinde başarılı olmayan ve mesleğini sevmeyen bir kimsenin kendi yaşamında gerçek bir mutluluğa erişmesi güçtür. Seçilen bir meslek kişinin ekonomik yaşantısını etkileyeceği gibi devamlı ilişkide bulunduğu insanların kimler olacağı hatta eş seçimini de etkiler. O nedenle meslek seçimiyle ilgili olarak verilen karar insanın yaşamı boyunca verebileceği en önemli kararlardan biridir. Bu kararın en isabetli bir biçimde verilmesini hem birey hem de toplum için bir zorunluluktur.

Geleceklerini bu denli önemli ölçüde belirleyen meslek seçiminde bireylerin yaşadıkları sıkıntı ve açmazlar, bu konuda yardıma ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Ancak bu konuda bireylerin profesyonel yardıma ihtiyaçları vardır. İşte mesleki yönlendirme ve mesleki rehberlik bu ihtiyaçtan ortaya çıkmıştır.

2.7.9.Meslek Seçiminin Bireyin Yaşamındaki Yeri ve Önemi

Meslek seçimi, bireyin hayatında verdiği en önemli kararlardan biridir, çünkü bireyin hayatının üçte biri mesleki etkinlikleri içermektedir. Meslek, sadece para kazanma, geçim sağlama yolu değil, bireyin kendini ifade etme, kendini gerçekleştirme yoludur.

Hoppock'a göre, bir kimsenin seçtiği meslek onun işinde başarılı olup olamayacağı yanında, ileride iş bulup bulamayacağını, nerede oturup kiminle evleneceğini ve kimlerle etkileşimde bulunacağını belirler. Ayrıca Hoppock, gelecekteki işsizlik sorunlarında, meslekteki basanda, bireylerin mesleklerinden memnun olmalarında, toplumdaki insan gücünün planlanmasında lise öğrencilerinin meslek seçimindeki rollerinin çok önemli olduğunu vurgulamıştır(Hoppock,1999,s;57).

Birey, mesleki etkinlikleri yoluyla bir şeyler üreterek yeteneklerini, becerilerini kullanır, gizli güçlerini, kapasitesini geliştirir, başarılı olur ve doyum sağlar. Meslek, bireyin toplumda bir yer edinmesini, saygı görmesini ve her şeyden önemlisi bir işe yaradığı duygusunun yol açtığı doyuma ulaşmasını da sağlar. İş yaşamında doyum, genel yaşam doyumunu da etkiler. Meslekte yaşanan başarısızlıklar, duyumsuzluklar bireyin ruh sağlığını tehdit eder. İş ve yaşamdaki duyumsuzluklarda önde gelen nedenlerden biri; bireyin seçtiği mesleğin özelliklerinin, kendi özellikleri ile bağdaşmamasıdır. Bu yönüyle bakıldığında meslek seçimi, bireylerin gelecekteki başarı ve mutluluğunun

belirleyicisi olması ve dolayısıyla toplumun o iş gücünden alacağı verim açısından da önemlidir(Kepçeoğlu, 1999:73).

Seçilen meslek bireyin yaşamı boyunca devamlı bir iş sahibi olup olamayacağını tayin etmede ve yaşamı boyunca başarılı ya da başarısız bir kişi olmasında önemli bir rol oynayacaktır. Sürekli etkileşimde bulunacağı bireylerin çeşidini ve eş seçimini etkileyecek, hayatı boyunca yaşayacağı çevre veya çevrelerin özelliğini ve yerini tayin edecek, ailesinin kazanç şeklini ve düzeyini ve geçim tarzını belirleyecektir, işinden zevk alıp alamayacağını ve bunun sonucunda sorumluk sahibi bir insan olup olamayacağını tayin edecektir(Aytaç,2001:13).

Meslekte ve mesleki eğitimde yaşanan duyumsuzluklar, hayal kırıklıkları bireyi doğrudan etkilemekte, dolayısıyla bireyler mutsuz olmaktadır. Her mesleğin kendine özgü gerekleri, çalışma koşulları ve sağladığı olanaklar farklıdır.

Meslekler arasında bu ve benzeri alanlarda gözlenen farklılıklar, bireylerde yetenek, ilgi, gereksinme gibi psikolojik nitelik çeşitlenmesine denk düşmektedir. Bu yüzden bireyin kendi gelişimine en çok fırsat hazırlayacak, gereksinimlerini en iyi biçimde doyurabilecek alanı seçebilmesi önem kazanmaktadır. Sağlıklı bir seçim ise ancak kişinin kendini ve seçeneklerini yakından tanıması ile mümkün olmaktadır. Meslek seçimi, bireyin kendisine açık meslekleri, çeşitli yönleriyle değerlendirip, kendi gereksinimleri açısından, istenilir yönleri çok, istenmeyen yönleri az olan birine yönelmeye karar vermesi olarak da tanımlanır. Bireyin seçtiği meslek, onun yetenek ve ilgilerine uygun olduğu takdirde bunları geliştirmek ve tam olarak fonksiyonda bulunmak kendi elindedir. Özellikle yeteneğinin altında mesleklere giren bireylerde bir süre sonra uyumsuzluk, can sıkıntısı ve başarısızlık baş göstermektedir (Aytaç,2001:17).

Eğitim, temel olarak bireyleri ilerdeki mesleklerine hazırlamaya yönelik bir araçtır. Ancak bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de orta eğitimin genelde kişileri mesleğe hazırlamadığı bilinmektedir. Bazı meslek okulları dışında ortaokul ve lise eğitiminin neredeyse tek amacı öğrencileri üniversite sınavına hazırlamaktır(Aytaç,2005:82).

Ülkemizde tek amacı üniversiteyi kazanmak olan genç, üniversite sınavını kazanamadığında umutsuzluk, kendinde güvensizlik, sıkıntı ve huzursuzluk duyar. Buna

aile ve çevrenin beklentilerini yerine getirememiş olmanın yarattığı suçluluk duygusu da eşlik eder. Bu nedenlerle genç ilgi duyduğu, yeteneği ölçüsünde yönelebileceği meslekler yerine gerçekçi olmayan seçimler yapabilmektedir. Üniversite sınavını kazanabilmek için bireyin ilgi duymadığı alanları seçmesi ileride meslek yaşamında sevilerek yapılan işi engellemektedir.

Ülkemizde mesleklerin toplumsal saygınlık düzeylerinin çok farklı oluşu da gençlerin tercihlerini belirlemelerinde ve bunları sıralamalarında çok önemli rol oynamaktadır. Sırf yeteneği kanıtlamak için yüksek puanla öğrenci alan programları tercih etmek ve bunlardan ön sıralardaki birine girebilmek için sınavda doğru yanıtlanması gereken soruların hesabını yapmak yeterli değildir. Bu tür hedeflerine erişen birçok öğrencinin, bir süre sonra, buldukları durumdan hoşnut kalmadıkları, eğitimi yarım bırakarak ya da bitirdikten sonra yapılarına daha uygun alanlara geçtikleri gözlenmektedir. Sadece akademik konuları öğrenme gücünü kanıtlama ve meslek yoluyla saygınlık kazanma düşüncesi ile verilen kararlar hem kişinin mutsuz olmasına hem de aile ve ülke için ekonomik kayba yol açmaktadır. Bu nedenle gençlerin tercihlerini kesinleştirmeden önce kendilerini çok iyi dinlemeleri, kişiliklerinin başka yönlerini de dikkatle ve ayrıntılı olarak değerlendirmeye çalışmaları uygun olur(Kuzgun,1982:26).

BÖLÜM 3: MESLEKİ REHBERLİK, MESLEKİ GELİŞİM SÜREÇLERİ ve GÜNÜMÜZDE ÖNE ÇIKAN MESLEKLER

3.1.Mesleki Yönlendirme

Mesleki yönlendirme, bir meslek okuluna gitmeden önce yapılan mesleki rehberlik hizmetlerinin hepsini kapsar. Bu hizmetlerde bir kimsenin kabiliyet ve istidatlarını ölçmek, potansiyel istidatlarının hangi yönde gelişeceğine işaret etmek, meslek ilgisini geliştirmek, nihayet en uygun meslek dalını seçmede ve bunu devam ettirmede bireye yardımcı olmak gibi işlemlerdir.(Turgut.1965:15)

Yönelme kavramının eğitsel ve mesleki rehberlik yaklaşımları dışında ele alınması bugünkü bilimsel görüş ve araştırmalara ters düşebilir. Zira, yönelme, kavram olarak bireyi edilgin kılan, kişinin dışındaki kimseler tarafından alınan ve bazen kişinin istek ve iradesi ile bağdaşmayabilecek bir karar anlamı taşır gibi görünebilir.(Ülkü,1976:15) Ancak yönlendirmede temel amaç, öğrencinin yetenek ve ilgileri hakkında bazı ölçme sonuçlarına dayanarak, onun niteliklerine uygun bir programa yönelmesine yardımcı olmaktır. Buna karşın yönlendirme konusunda birbirinden farklı üç anlayış mevcuttur. Bunlar:

Özgür: Her öğrenciye, seçimine uygun bir yönelme olanağı vardır. Özgür yönelme, zengin bir ekonomi, geniş iş olanakları ve farklılaşmış okul sistemleriyle bağlantılıdır. Öğrenci istediği mesleği veya meslek alanlarını seçme imkânına sahiptir.

Otoriter: Gruplandırma ve elemine etmeye yönelik bir yaklaşımdır. Toplumun ve mevcut ekonomik durumun gereksinimlerine uygun seçmede bulunma olanağı verir. Bu anlayışta toplumun temel insan gücü ihtiyaçları, kesin ve katı planlamalarla belirlenir ve ona göre insanlar belli mesleklere veya alanlara kaydırılırlar.

İlımlı: Ekonomik gereksinimlerle bireysel yeteneklerin uzlaştırılmasına dayanır. Yönlendirme genellikle temel eğitimden sonra farklı eğitim dallarında yapılır. Yönlendirme, öğrencinin ilgi ve yetenekleri iyice taranıp incelendikten sonra öğrenci merkezli ve öğrencinin yönelimi dikkate alınarak yapılır.

Yönlendirmenin ülkemizdeki gelişimi rehberlikle paraleldir. VIII. Mili Eğitim Şurası'nda ve özellikle 1974 yılında toplanan Milli Eğitim Şurası'nda yönlendirme ile

ilgili önemli ilkeler getirmiştir. Bu Şurada "yönlendirmenin yalnız bir noktadan yapılamayacağı ama bütün ortaokul ve ortaöğretim sürecinde gelişerek oluşacağı" öngörülmüştür(Türkoğlu,1991:616). XV. Mili Eğitim Şurası'nda da bu konu ile ilgili Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Komisyonu'nca önemli tavsiye kararları alınmıştır. Bunlardan bazıları şunlardır;(MEB. TTK Başkanlığı,1996:8-9)

- Yönlendirme sistemi içinde yönelme, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça temel hedefler belirlenmeli; ülke koşullarına uygun daha verimli bir hizmet ve örgüt modeli geliştirilmeli,
- Öğrencilerin yönelmelerine yardım edilirken rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri insan gücü planlamasının temel aracı olarak görülmemeli; söz konusu hizmetler, bu planlamanın ortaya koyduğu gerçek içinde bireyin kendi yetenek, ilgi ve diğer özelliklerine göre kendisine uygun fırsatlar ve imkânlar dâhilinde uygun seçimler yapması ve bunları gerçekleştirmesinde bireye sunulan hizmetler olarak değerlendirilmeli; uygulamalarda bu ilke göz önüne alınmalı; rehberlik ve psikolojik danışmayı yönelme ile eş anlamlı sayan ve hizmetlerin ağırlığını bireysel gelişimin dışına kaydırma riski taşıyan eğilimler bırakılmalı; yönelme, zorlayıcı değil özendirici olmalı,
- Öğretim programları hazırlanırken, programın hedefleri ve davranışların yanı sıra yönelmeyle ilgili hedef ve davranışlar da belirlenmeli,
- Yönelmede ailenin işbirliği sağlanmalı; okulların amaç, hedef ve faaliyetleri konusunda aileler bilgilendirilmeli; ailenin sisteme katılımları ve katkılarını sağlayıcı tedbirler alınmalı.

3.2.Mesleki Rehberlik

Bireye, mesleksel tercihler yapmasında, bir meslek alanına yönelmesinde, bu meslek alanı içinde meslek seçmesinde ve mesleğe hazırlanmasında görülecek etkinlikleri içeren profesyonel yardım uygulamalarına mesleki rehberlik denir.(Özoğlu,1977:74)

Gelişmiş olan ülkelerin pek çoğunda mutlu ve başarılı vatandaşlar yetiştirmek temel felsefe olduğu için, mesleki rehberlik yaygın ve bilinçli olarak kullanılmaktadır. Türkiye'de ise, rehberlik etkinliklerinin oldukça geç gelişmesine paralel olarak, mesleki rehberlik çalışmalarının da yavaş yavaş bu konunun önemini anlaşılması, alandaki yeterli uzman personelin yetiştirilmesi ve kullanılan tekniklerin çoğaltılmasıyla gelişmektedir.

Mesleki rehberlik etkinlikleri kapsamında, karar verme durumunda bulunan öğrenciye verilmesi gerekli olan üç ana yardım unsuru vardır. Bunlar;(Yılmaz ve Üre,1997:67)

1.Genel rehberlik hizmetlerinin kapsamında da yer alan öğrencinin kendini tanımasına yardımcı olmak,

2.Kendi özellikleri ile bağdaştırabileceği ve seçimde bulunacağı meslek alanları ile meslekleri, bu mesleklere hazırlayan üst eğitim-öğrenim kurumlarını tüm özellikleri ile tanıtmak,

3.Gireceği meslek ile kendisindeki şartları uygun hale getirmek ve gerekli uyumu sağlamak olarak özetlenebilir.

Tan (1986), meslek rehberliği için öğrenim hayatında beşinci, yedinci, sekizinci, dokuzuncu ve on birinci sınıfların stratejik yıllar olduğunu ifade eder. Bu yıllarda öğrencilere içinde bulunduktan dönemin özelliklerine göre yardımda bulunulması gerekir. Tan'a göre liseye yeni başlayan gençler için geçici olmak kaydıyla ilgilerin saptanması ve meslek seçimi konusunda öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. 11. Sınıfta yapılan yeni bir sistemli taramayla da öğrencilerin meslek seçimi ile ilgili karar ve düşüncelerini bir meslek danışması içinde yeniden gözden geçirilmesi ve seçecekleri meslek hakkında verecekleri kararları daha bir gerçekçi biçimde vermelerine yardımcı olunması gerekir. Zira liseyi bitirmek üzere olan genç belki iş hayatına atılmaya belki de yüksek öğrenime devam etmeye karar vermek zorundadır.

Yüksek öğrenime karar veren genç kendini yetenekleri, ilgileri ve diğer özellikleriyle iyi tanımak zorunda olduğu kadar seçmeyi planladığı mesleğin gerekleri, hazırlanma koşulları, kendisi için avantajlı ve dezavantajlı yönleri ve o mesleğin geleceği için gerekli bilgileri kazanmış olması gerekir. Gerçekçi bir seçim yapmak bazı gençlerin benlik kavramıyla tutarlı olabildiği halde, bazı gençlerin benlik kavramını sarsıcı olabilir. Genç seçtiği meslekle kendi iç dünyasını gerçekçi bir içgörü içinde uzlaştırılabilmesi için, mesleki rehberliğin bireyin kendisi hakkında ve seçebileceği meslekler hakkında yeterli bilgiyle birlikte bu bilgileri özümsemeyi sağlayan bir psikolojik danışma hizmetini de kapsamı zorunlu hale gelmektedir.

Gerçekçi koşullara dayalı bir meslek seçimi kararı, bazı gençlerce daha kolay verilebildiği halde bu bazı gençler için daha zor olmaktadır. Meslek seçimi liseyi bitirmekte olan bir genç için önemli bir gelişim krizi yaratan ve başarılması zorunlu olan bir gelişim görevidir. Bu gelişim görevinin başarılmasında gencin rehberlik ve psikolojik yardım ihtiyacı bulunmaktadır.

3.3.Mesleki Rehberlikte Danışma Hizmetleri

Kendilerini oldukları gibi kabul etmekte güçlük çeken bireylerin yine kendilerine uygun meslek bulmakta da güçlük çektikleri, gerçek dışı mesleki hedeflere yöneldikleri veya kronik kararsızlık hali yaşadıklarının görüldüğü daha önce belirtilmişti. Bu gerçek, mesleki gelişimin bir benlik gelişimi olduğunu, sağlıklı bir meslek seçimi gerçekleştirebilmek için öncelikle sağlıklı bir kişilik gelişiminin gerçekleşmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu da meslek rehberliğinde psikolojik danışmanın önemini gündeme getirmektedir.

Blocher'a (1966) göre psikolojik danışma, kendinden ve çevresine tepki verme tarzlarından haberli olması için bireye yapılan bir yardımdır. Psikolojik danışma ayrıca bireye, davranışına kişisel anlam verme, geleceğe ilişkin bir takım değerler ve hedefler geliştirme ve açıklığa kavuşturmada yardım eder.(Kuzgun,1988:104)

Bireye meslek seçiminde yapılacak danışmanın amacı, sağlıklı bir meslek kararı verebilmesi için kişinin her şeyden önce kendini bilmesi, ihtiyaçlarını ve son imkanları tanınmasına yardımcı olmaya yöneliktir. Kişinin kendini tanıması için, çok çeşitli yaşantılar edinmesi, çeşitli öğrenim durumlarında kendini sınaması gerekir. Danışman çeşitli test ve test dışı tekniklerle kişinin çok çeşitli özelliklerini yansıtıcı verileri toplayarak, bunları sistemli bir biçimde kişiye açıklayıp, yorumlayarak, onun daha ayrıntılı ve açık bir benlik tasannu oluşturmasına yardımcı olur. Bunun yanında, bireyin değişik ortamlarda edindiği yaşantıların kendine ait olanları bütünleştirmesine ve benimsemesine yardımcı olmaya çalışır.

Danışma sürecinde, danışman bireyin eğitim ve meslek olanakların hakkında doğru, güncel ve ayrıntılı bilgi sahibi olması için gerekli imkanlar da hazırlar. Böylece kendisi ve çevredeki fırsatlar hakkında aydınlanmış olan birey, benlik tasarımına uygun bir mesleğe yönelebilir. Yani doğru, gerçekçi bir benlik tasannu, uygun bir meslek terimi ile ifadesini bulmuş olur.

3.4.Mesleki Gelişim Süreçleri

Konuyla ilgili çalışan birçok araştırmacı mesleki gelişim süreci aşamalarından bahsetmiştir. Buna göre, Isacson tarafından (1986), bireye ve çevresine ait bir çok etmenin etkileşimi ile oluşan 'Mesleki Gelişim Süreci'nin 5 aşama içinde olduğu ifade dilmektedir(Isaacson,1997:32). **Isacson'a** göre;

a-Uyanış ve Farkında Olma: Bu dönem çocukta meslek bilincinin oluşmaya başladığı dönemdir. Okul öncesi dönemden başlayarak ilköğretimin 6. yılı sonuna kadar sürer (5-12 yaş). Çocuk bu dönemde, çevresindeki insanların farklı uğraşları olduğunu ve çeşitli meslekler olduğunu görmeye ve anlamaya başlar. Dönemin sonlarına doğru ise çocuk, kendisi ve diğer insanlar arasında ilgiler, yetenekler, amaçlar ve motivasyon yönünden farklılıkların ve benzerliklerin farkına varmaya başlar(Isaacson,1997:32).

b-Meslekleri Keşfetme ve Araştırma: Meslekleri keşfetme dönemi yaklaşık olarak ilköğretimin 7. ve 8. yılları ile lisenin 1. yılını kapsar (12-15 yaş). Çocuk bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak olan yönleri ve farklı nitelikleri üzerinde daha çok bilgi sahibi olmaya, yeni yönleri keşfetmeye ve anlamaya başlar. Meslekleri keşfetme, inceleme, araştırma dönemi bir bakıma çoğu kişi için ömür boyu sürer(Isaacson,1997:32).

c-Karar Verme: Karar verme aşaması gencin lise yıllarını kapsar (15-18 yaş arası). Bu dönemde birey artık kendisi ve meslekler hakkında oluşturduğu algı ve değerlere dayanarak, bilgileri değerlendirerek eleştirmeye, birbirine uydurmaya ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar. Bu ideal ve düşünceler başlangıçta geçici olabilir ancak giderek daha açık ve temel bir plan yapmaya başlar ve genç mesleki kararını oluşturur(Isaacson,1997:33).

d-Mesleğe Hazırlık: Bu dönem yüksek öğretim ve sonraki yılları kapsar (18-23 yaş arası). Bu dönemde birey, seçtiği alan, okul veya yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanmaya başlar. Meslekle ilgili beceriler geliştirmeye, bilgi birikimi oluşturmaya ve o alanda mesleki tutumlar geliştirerek mesleği icra etmeye hazır duruma gelir. Aynı zamanda o meslek alanında iş araştırmaya başlar ve hazırlık dönemini uzatarak sürdürebilir(Isaacson,1997:33).

e-İşe Yerleşme: Bireyin temel bir hazırlıktan sonra iş dünyasındaki yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde birey kazandığı bilgi ve becerileri uygulama alanına koyar. Kişi bir yandan mesleği icra ederken bir yandan da mesleki gelişimini sürdürür(Isaacson,1997:33).

Kepçeoğlu'nun (1999) aktardığına göre; **Ginzberg ve arkadaşları** mesleki gelişim sürecini oldukça genel üç döneme ayırmışlardır. Bunlar;

- Fantezi (hayal) Dönemi (5-11 yaş).
- Geçici Seçimler Dönemi (11-17 yaş).
- Gerçekçi Dönem (17-24 yaş).

Brown ve Brooks'un aktardığına göre; **Donald E. Süper** mesleki gelişimde beş dönemden söz etmektedir. Bunlar;

Büyüme ve Gelişme Dönemi (14 yaşına kadar): Bu dönem fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişim dönemidir. Çocuk doğumdan itibaren çevre ile etkileşimde buldukça kendi hakkında da kavramlar geliştirir. Öz kavramı ile meslek kavramları arasında ilişki kurmaya başlar. Özellikle babası ile özdeşim kurar(Brown,1990:44).

Keşfetme ve Deneme Dönemi (15-24 yaş arası): Gelişimin ergenlik dönemine rastlar. Bu dönemde ergen kendisi hakkında daha da bilinçlenir. Kendisini yetişkin rollerinde bilinçli olarak dener. Daha sonra deneme dönemi gelir, bu dönem gencin, iş ve çalışma dünyasına girdiği ve gerçeği daha çok göz önüne aldığı dönemdir. Son olarak birey sınama-deneme evresine girer ve kişi kendisine uygun bir çalışma alanı bulur ve bu işi hayatı kazanma yolu olarak sınamaya başlar(Brown,1990:44).

Yerleşme Dönemi (25-44 yaş arası): Uygun bir alanın ve o alanda kararlı bir işin bulunması ile karakterize edilir. Dönemin başında sınama ve belki iş değiştirme görülebilir, fakat sınama-yanılma olmadan da yerleşme gerçekleşebilir. Başlangıçta uygun görülen bir çalışma alanı bireye doyum sağlamayabilir ve gerçek meslek hayatı başlamadan birkaç iş değiştirme

görülebılır. Meslek örüntüsü berraklaştıkça çabalar onu sağlamaştırmaya, çalışma dünyasında güvenli bir yer yapmaya yönelir(Brown,1990:44).

Koruma ve Olgunluk Dönemi (45-64 yaş arası): İş dünyasında bir yer edindikten sonra kişi bütün çabalarını, onu elde tutmaya ve geliştirmeye yöneltilir. Meslek gelişiminde iniş - çıkışlar görülebilir(Brown,1990:45).

Çöküş Dönemi (65 yaşından sonra): Fiziksel ve zihinsel kapasitenin çöküşü demek olan yaşlılık yıllarına rastlar(Brown,1990:45)Gander ve Gardiner'in aktardığına göre; bir başka çalışmacı Havighurst bireylerin ekonomik bir kariyerde karar verirken altı evreden geçtiklerini ileri sürmektedir. Bunlardan ilk dördü aşağıda açıklanmıştır(Gander ve Gardiner 1981:23).

Benzetme Dönemi (5-10 yaş arası): Bu dönem çalışan bireyle (baba, anne ve diğer önemli insanlar) özdeşleşme dönemi olarak geçer. Çalışma kavramı benlik idealinin önemli bir parçası haline gelir(Gander ve Gardiner,1981:23).

Alışkanlık Kazanma Dönemi (10-15 yaş arası): Bu dönemde; bireyin zamanını

ve enerjisini ev işleri ve okul ödevlerini yapmak için düzenlemeyi öğrenmesi, uygun durumlarda işi oyundan önceye almayı öğrenme gibi davranışlarla çalışmanın temel alışkanlıkları kazanılmaya başlar(Gander ve Gardiner,1981:23).

Özdeşlik Kazanma Dönemi (15-25 yaş arası): Bu dönemde birey, mesleki yapıda bir çalışan olarak kimlik kazanmak, bir mesleği seçme ve ona hazırlanma ve meslek seçimi ve ekonomik bağımsızlığın güvencesi için temel olarak iş deneyimi edinmeye başlar(Gander ve Gardiner,1981:23).

Verimli Olma Dönemi (25-40 yaş arası): Bu dönemde birey üretici bir insan olmaya, mesleğin becerilerini geliştirmeye ve mesleğinde ilerlemeye başlar(Gander ve Gardiner,1981:23).

3.5.Türkiye'deki Üniversite Seçme Sınav Sistemi

ÖSYM, 22 Kasım 1974 tarihinde, Üniversitelerarası Kurul tarafından, 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 52. Maddesine göre, "Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÜSYM)" adıyla kurulmuştur. 1981 yılında yürürlüğe giren 2547

sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Yükseköğretim Kuruluna (YÖK) bağlanarak" Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)" adını almıştır(ÖSYM,2008).

ÖSYM'nin temel amacı, yükseköğretim programlarına girmek için başvuran adaylar arasından, başarılı olma olasılıkları diğerlerinden daha yüksek olanları seçerek bu programlara yerleştirmektir(ÖSYM,2008).

ÖSYM'nin görevleri 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 10. Maddesinde şu şekilde belirlenmiştir(ÖSYM,2008).

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Yükseköğretim Kurulunun tespit ettiği esaslar çerçevesinde yükseköğretim kurumlarına öğrenci alınması amacıyla sınavları hazırlayan ve yapan, öğrenci isteklerini de göz önünde tutarak Yükseköğretim Kurulunun tespit ettiği esaslara göre değerlendiren, öğrenci adaylarının yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmesini sağlayan ve bu faaliyetlerle ilgili araştırmalar ve diğer hizmetleri yapan Yükseköğretim Kuruluna bağlı bir kuruluştur(ÖSYM,2008).

Ülkemizde üniversite seçme sınavının tarihçesine bakıldığında, cumhuriyet döneminde, 1960'lı yıllara gelinceye kadar lise mezunları az olduğundan pek çok fakültenin, kendisine başvuran bu mezunları sınavsız kabul ettiği görülmüştür. Kontenjanlarını aşan bir taleple karşılaşan fakülteler seçme işini, genellikle şu yolların birini izleyerek yapmıştır: (a) Başvuru sırasını dikkate alma ve ihtiyaç kadar adayı kabul ettikten sonra kayıtları durdurma, (b) Fakültede verilen eğitimin niteliğini dikkate alarak liselerin fen ya da edebiyat kolu mezunlarını kabul etme, (c) Başvuranları lise bitirme derecesine göre sıralayarak bu sıraya göre öğrenci alma(ÖSYM,2008).

Lise mezunlarının artması ve lise dengi okul mezunlarına da yükseköğretime başvurma hakkı verilmesiyle, yukarıda özetlenen öğrenci seçme yöntemleri ihtiyaca cevap veremez duruma gelmiş; fakülteler kendi amaçlarına uygun giriş sınavları düzenlemeye başlamıştır. Bu son durumda öğrenciler, sınavlara katılabilmek için ülke içerisinde şehirden şehre koşuşturmak zorunda kalmışlar; aynı gün ve saatlere rastlayabilen sınavlardan birine katılıp diğerine katılamama durumlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum, adaylar ve velileri arasında önemli yakınmalara yol açmıştır(ÖSYM,2008).

1960'lı yıllarda, önce bazı üniversiteler kendileri için giriş sınavları düzenlemeye başlamışlar; sonra bazı üniversiteler bu amaçla birlikte hareket etme yoluna gitmişlerdir.

Aday sayılarındaki artış, sınavlarda çok sorulu ve objektif tip testlerin hazırlanmasını, başvurma, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçları bildirme gibi işlemlerde bilgiişlem yöntem ve araçlarından yararlanılmasını gerektirmiştir(ÖSYM,2008).

1974 yılında, Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılmasını uygun bulmuş ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 52. Maddesine dayanarak 22 Kasım 1974 tarihinde Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini (ÜSYM) kurmuştur. Üniversitelere öğrenci seçme ve yerleştirme işlemleri, 1981 yılına kadar bu merkez tarafından yürütülmüştür(ÖSYM,2008).

1981 yılında, Merkez, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 10. ve 45. maddeleriyle Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) adı ile Yükseköğretim Kurulunun bir alt kuruluşu haline getirilmiştir(ÖSYM,2008).

Üniversiteye girişte uygulanan sınav sistemi, öğrencinin akademik yeteneğini (soyut konuları öğrenme gücünü) ve okul başarısını (bilgisini ve çalışma disiplini) değerlendiren bir yapıdadır. Öğrencinin okul başarısı da okuduğu okuldaki öğrencilerin Öğrenci Seçme Sınavındaki puan ortalamaları (akademik yetenek düzeyleri) ile diploma notlan düzeyleri birlikte dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Böylece Anadolu liseleri, fen liseleri gibi, öğrencileri bir sınavla seçilmiş olan okullardan mezun olanların ortaöğretim başarı puanları diğer okulların mezunlarınkinden daha yüksek olarak değerlendirilmektedir. ÖSYM'nin uyguladığı seçme sistemi adayların Tercih Bildirim Formunu doldururken, girmeyi en çok istediği programı en başa yazdıklarını varsaymaktadır. Kişinin girmeyi en çok arzu ettiği program ise onun zihinsel, bedensel ve duyuşsal özelliklerine ve ekonomik olanaklarına en çok uyan program olmalıdır(Kuzgun,1992,27).

3.6.Konu İle İlgili Türkiye'de Yapılmış Araştırmalar

Bu alt bölümde Türkiye'de lise öğrencilerinin ilgi, yetenek ve meslek tercihleri konularında yapılan çeşitli araştırmalardan bazıları özetlenmeye çalışılmıştır.

Uysal, lise öğrencilerinin meslek seçimlerinde rol oynayan bireysel ve toplumsal faktörleri saptamak amacıyla yaptığı bir araştırmada, İzmir liselerinin son sınıfında okuyan 727 öğrenciye Kuder İlgi Alanları Tercihi Envanteri ve Farklı Yetenekler Testi ile daha çok toplumsal değişkenlere ilişkin soruları içeren bir anket uygulamıştır.

Araştırma bulguları, öğrencilerin, genel olarak, bilimsel ve teknik alanlardaki meslekleri seçtiklerini, lisedeki kol ayrımlarının meslek seçimi ile bir ilişkisi bulunmadığını ortaya koymuştur. Ayrıca araştırma sonuçları, bireysel faktörler yönünden öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile meslek tercihleri arasında bir ilişki bulunmadığını; toplumsal faktörler yönünden ise öğrencilerin tercih ettikleri mesleklere girebilecekleri yönündeki umut ve beklenti düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu, bir üste doğru sosyal hareketliliği sağlayacak mesleklere yöneldiklerini ortaya çıkarmıştır. Uysal, bu araştırmanın sonucunda, özellikle gelir ve sosyal statünün, öğrencilerin meslek seçimine etki eden iki toplumsal değişken olduğunu belirtmekte ve öğrencilere kendi ilgi ve yeteneklerini tanıtmının gerekliliğini vurgulamaktadır (Uysal, 1970:61).

Akdemir tarafından yapılan bir araştırmada ise özetle, lise son sınıf öğrencilerinin başarı düzeylerinin onların meslek seçimlerine olan etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin akademik basan durumlarının onların meslek seçimlerini etkilediği ve akademik basanları düşük olan öğrencilerin, başarıları yüksek olan öğrencilere göre meslek seçiminde daha fazla problemler ile karşılaştıklarını saptamıştır (Şener, 1999:10).

Başaran, çalışmasında Bornova Anadolu Lisesi öğrencilerinin, lise öğrenimlerindeki ders başarıları ve ilgi alanlarının meslek seçiminin ilk aşaması olan yüksek öğretim kurumları tercihlerine etkilerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırma sonucu, lise akademik başarıları yüksek olan öğrencilerin belirttikleri meslek tercihlerini gerçekleştirdiklerini göstermiştir. Ancak, belirtilen mesleklerin gerçekten ilgi duyulan meslek dalları olduğuna ilişkin sonuçlar anlamlı bulunmamıştır (Başaran, 1980:93).

Mesleki rehberlik açısından, öğrencilerin meslek seçimi kararlarını etkileyen etmenlerin bilinmesi gereğini vurgulayan Kuzgun, lise öğrencilerinin meslek seçimlerinde hangi doyum kaynaklarına önem verdiklerini belirlemek ve bu doyum kaynaklarını tercih sırasına koyma ile yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve başarı gibi etmenler arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada, Ankara'nın farklı sosyo-ekonomik yörelerindeki liselerin 2. ve 3. sınıflarında okuyan 861 öğrenciye 10 mesleki doyum kaynağına ilişkin ifadeleri içeren Mesleki Doyum Envanteri uygulanmıştır. Çalışma, doyum kaynaklarının, cinsiyet, sınıf, şube, başarı, sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenler yönünden önemli farklılık göstermediğini de

ortaya koymaktadır. Bu bulguların gözlenen olgularla tutarlı olmadığını belirten Kuzgun, araştırma sonunda yaptığı bireysel ve grup görüşmelerinde, öğrencilerin üniversiteye girişte yaptıkları tercih sıralamasında ana-baba ve yakın çevrelerindeki kişilerin beklentilerine uygun davrandıklarını açıkladıklarını belirtmekte ve bu anlamda, mesleki rehberliği daha geniş bir çerçeve içinde ele alma gereğini vurgulamaktadır (Üzer, 1987:3).

Türker, sosyo-ekonomik bakımdan avantajlı öğrencilerin çeşitli özellikleri ile eğitim ve rehberlik sorunlarını ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmada, üç değişik sosyo-ekonomik gruba mensup öğrencilerin meslek tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı sayılabilecek farkların bulunduğunu belirtmiştir. Araştırma bulgularına göre avantajlı öğrenciler, avantajlı öğrencilere göre, öğretmenlik, devlet memurluğu gibi öğretim süresi kısa, nispeten çok ileri düzeyde uzmanlaşma gerektirmeyen ve bağımlı olan meslekleri seçmektedirler. Araştırmada, bu tip öğrencilerin mesleklerle ilgili beklentilerinin avantajlı öğrencilere kıyasla daha sınırlı kalması, öğrenimi bir an önce tamamlayıp aileyi ekonomik bakımdan destekler duruma gelme isteği ile kısa sürede sağlam bir gelecek sağlama düşüncesinden kaynaklanan riski alamama davranışıyla açıklanmaktadır. Araştırmada, avantajlı öğrencilerin beklentilerinin mesleki rehberlik hizmetleriyle çeşitlendirilebileceği vurgulanmaktadır (Üzer, 1987:4).

Bir başka çalışmada, Üzer'in, 1985-1986 öğretim yılında, Ankara ili sınırları içerisindeki 1318 lise son sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmasıdır. Çalışmasında lise son sınıf öğrencilerinin yükseköğretim programı tercihleri ile kendi yetenek alanları, yetenek düzeyleri ile ilgi alanları arasındaki uyumsuzluğu ortaya koyarak, mesleki rehberlik ihtiyacı ile mesleki tutum ve kendini tanıma ölçülerinde ortaya çıkan mesleki olgunluk arasındaki ilişkiyi saptamaya çalışmıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla yetenek alanına daha uygun tercih yaptıklarını; kız öğrencilerin ise erkeklere göre yetenek düzeyine ve ilgi alanına daha uygun tercih yaptıklarını saptamıştır (Üzer, 1987:5).

Yine; Kaya'nın lise son sınıf öğrencilerinin meslek tercihlerini etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğrencilerin buldukları sosyo-ekonomik statü ve meslek tercihi arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır (Kaya, 1988:24).

Başaran ise, endüstri meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin lise meslek dalları ile yükseköğretimde seçmek istedikleri meslekler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmada; 1990–1991 öğretim yılında, İstanbul'daki endüstri meslek liselerinden yükseköğretimde devamı olan 29 meslek dalında, toplam 1084 son sınıf öğrencisine uygulanan anket yoluyla toplanan bilgiler değerlendirilmiştir. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin yükseköğretimde seçmek istedikleri meslekler ile endüstri meslek lisesindeki meslek dalları arasında bir ilgi olmadığı ortaya çıkmıştır(Başaran, 1991:53).

Bozkurt, çalışmasında genel liseler ile meslek lisesi öğrencilerinin çeşitli mesleklere yönelimlerini etkileyen faktörleri incelemiştir. Bu çalışmaya göre, öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türleri ile mesleki yönelimleri arasında önemli farklar olduğunu gösteren bulgular elde edilmiştir. Ayrıca, üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin teknik ve fen alanındaki mesleklere ilgilerinin daha fazla olduğu, alt sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin sosyal bilimler alanındaki mesleklere karşı daha ilgili olduğu ortaya çıkmıştır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin güzel sanatlara ilgilerinin alt sosyo-ekonomik düzeydekilere göre daha yüksek olduğu da çalışmadaki bulgulardan biridir (Bozkurt, 1993).

Araştırmasında lise son sınıf öğrencilerinin yetenek ve ilgilerine uygun mesleki tercihleri yapmalarında mesleki rehberlik uygulamalarının etkinliğini incelemeyi amaçlayan Çetinkaya, Araklı Lisesi'ndeki çalışmasında, çalışmaya katılmaya gönüllü 75 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin lise 2. sınıfta edebiyat ve matematik bölümlerine ayrılırken tercihlerini, özellikle edebiyat bölümü öğrencilerinin yetenek ve ilgilerine uygun olarak yapmadıkları, matematik bölümü öğrencilerinin ise tercihlerini yeteneklerine uygun ancak ilgilerine uygun olarak yapmadıkları ortaya çıkmıştır(Çetinkaya, 1995:33).

Şahin, İstanbul'un Üsküdar ilçesi'ne bağlı liselerde öğrenim gören 505 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, aile ve okulun meslek seçimine etkilerini saptamayı amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; okul türlerine göre öğrencilerin meslek tercihleri arasında uygunluk görülmektedir. Ayrıca ailelerin ekonomik durumları ile eğitimden beklentileri arasında bir paralellik bulunmuştur (Şahin, 1997:17).

Begik çalışmasında akademik başarının kestirilmesinde yetenek, kişilik, ilgi, lise başarısı ve ÖSYS başarısının etkisini araştırmıştır. Ancak rehberlik ve psikolojik danışmanlık

bölümü öğrencilerinin akademik başarıları ile yetenekleri, ilgileri, ÖSYS puanı ve lise not ortalamaları arasındaki ilişkilerde anlamlı sonuçlar elde edilememiştir(Begik, 1997:38).

Şener endüstri meslek lisesi 1. sınıf öğrencilerinin meslek derslerindeki akademik başarı puanları ile Kendini Değerlendirme Envanteri'nden elde ettikleri 'genel akademik yetenek' ve 'mekanik ilgi' puanları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya göre, akademik başarı ile genel akademik yetenek ve mekanik ilgilerinin birbiri ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. (Şener, 1999:14)

Yıldırım tarafından lise mezunu öğrencilerin sayısal ve sözel yetenek alanları bakımından kendini değerlendirme düzeylerinin belirlenmesi ve kendini değerlendirme düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada, Trabzon'un çeşitli liselerinden mezun olmuş, dersane öğrencisi 140 kişi denek olarak kullanılmıştır. Sayısal ve sözel bölüm öğrencileri akademik başarı düzeyleri bakımından karşılaştırılmıştır. Sözel bölümdeki öğrencilerin akademik başarı düzeyinin sayısal bölümdeki öğrencilerin akademik başarı düzeyine göre daha düşük olduğu saptanmıştır (Yıldırım, 1999:28).

3.7.Konu İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Didimenko adlı Rus araştırmacının 'Öğrencilerin meslek seçme sebepleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, 800'den fazla Rus öğrenci araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Araştırma, Berdiansk'daki 8. Sınıf öğrencileri ve daha üst sınıflardaki öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ilgilerinin meslek seçimi için temel neden olduğu ve öğrencilerin %20,6'sının meslek seçimlerini açıklayacak nedenleri ortaya koyamadıkları saptanmıştır (Şener, 1999:9).

Call, çalışmasında kırsal bölgede ve şehirde yaşayan gençlerin meslek planlama aktivitelerini ve mesleki danışmanlık olanaklarını karşılaştırmıştır. Meslek planlaması ve danışmasında kırsal bölge ve şehir farklarını incelemek için 1973 yılında, 200 liseden yaklaşık 9 300 son sınıf öğrencisinden oluşan ulusal düzeyde bir örneklem alınmıştır. Mesleki planlama aktiviteleri, bunu anlayışla karşılama ve tepki verme; büyük şehirlerde oturan, büyük şehirlere yakın oturan, kasabalarda ve kırsal bölgelerde yaşayan gençlik için, 54 'gösterge' çizelge halinde analizler yapılarak incelenmiştir. Kırsal

bölgede oturan gençler, mesleki danışmanlıkla ilgili en az diğerleri kadar yardım aldıklarını belirtmişlerdir ve büyük topluluklarda yer alan gençlere oranla meslek planlama aktivitelerine daha fazla iştirak ettikleri görülmüştür (Call, 1980:86).

Heimer, Norveçli bir petrol işletmesinde, mühendislik danışma projesinde çalışan mühendislerin, yöneticilerin ve daire işleriyle ilgilenen kişilerin durumlarını karşılaştırmıştır. Amaç, meslek gelişimini etkileyen faktörleri ve bunu kimin kontrol ettiğini bulmaktır. Mesleki gelişimin; iş bulma, iş ile ilgili bilgilere sahip olma, başka işlerin de ayarlanması, eğitim veya görevle ilgili yeteneğe sahip olma, işçilerin yetenekleri ve ilerlemeleri hakkında bilgi toplama ve bunları değerlendirme gibi birçok faktöre bağlı olduğu ortaya çıkmıştır (Heimer, 1985:8).

3.8. Günümüzün Meslek Elemanlarını Yetiştirmede Öne Çıkan Bölümler

3.8.1.Biyoteknoloji

Daha iyi beslenme, daha sağlıklı çevre, daha iyi sağlık hizmetleri, daha üstün yaşam koşulları yönündeki taleplerin yerine getirilmesinde en etkin araç olan biyoteknolojinin her zamankinden daha fazla önem kazanmasına ve bu alandaki çalışmalara daha fazla kaynak ayrılmasına neden olmuştur. (Özsoy,2005:128)

Bu bağlamda, son on yılda biyoteknoloji potansiyeli temel bilimlerde ve özellikle genetik alanında kaydedilen gelişmelerde ortak çalışmaların büyük payı olmuştur. Hükümet politikalarıyla bu çalışmalar desteklenmiş, Araştırma ve Geliştirme (AR-GE) faaliyetleri için bölgesel işbirliklerine gidilmiş, mevcut yatırım-finansman ortamına bağlı olarak, çok uluslu endüstri ve çok uluslu işbirlikleri bu alanda yoğun faaliyet göstermiştir. Birçok gelişmiş ülke, mevcut kanun ve kuruluşlarında biyoteknolojideki gelişmelere paralel olarak gerekli düzenlemeleri yapmışlardır.

3.8.2.Genetik

Moleküler biyoloji ve genetik bilimi öyle hızlı geliyor ki, çok yakında başta kanser olmak üzere birçok kalıtsal hastalığa çare bulunacak. Halen devam etmekte olan birçok uluslararası projenin tamamlanmasıyla, tıpta aynı tanı ve tedavi yöntemlerinin köklü değişikliklere uğrayacağına kesin gözüyle bakılıyor. (Özsoy,2005:131)

3.8.3.Gıda ve Gıda Mühendisliği

Doğal besin kaynaklarının her geçen gün azalması insanları yeni arayışlara sevk etmiş ve gıda, geleceğin stratejik ürünlerinden biri haline gelmiştir. Nüfusu hızla artan dünyamızda sağlıklı beslenme önemli bir problem olarak insanlığın gündemine oturmaya başlamıştır.

Dünyada olası bir açlığı gidermenin en bilinen yollarından birisi, dünya zenginliğini oluşturan mal ve hizmetlerin oluşturulmasında kullanılan teknolojiyi değiştirmektir. (Özsoy,2005:151)

Bazı araştırmalara göre, belki gelecek on yıl veya daha uzun bir süre, sürdürülebilir gelişme açısından tarihteki en büyük iş (istihdam) fırsatlarından birisini de oluşturmuş olacaktır.

3.8.4.Laboratuar Teknolojisi

Laboratuar teknolojisi bilim çağındaki gelişmelerden en çok etkilenen alanların başında gelmektedir. Günümüzde birçok alanda araştırmalara yardımcı olacak ileri teknoloji donanımlı laboratuvarlar kullanılmaktadır.

Günümüzde çok çeşitli alanlarda laboratuar çalışmaları yapılmaktadır. Kriminoloji olarak adlandırılan ve güvenlik teşkilatlarında suçluların bulunmasına yardımcı olan laboratuvarlarda bunlardan birisidir. Bu konularda önemli çalışmalar yürütülmekte ve teknolojinin sunduğu imkânlarla yeni gelişmelere imza almalıdır.

3.8.5.Adli Tıp Uzmanlığı

Canlı bedenine yönelik her türlü saldırının nasıl ve ne biçimde olduğunu inceleyip tespit eden uzmanların görev aldığı bir meslek dalı olan adli tıp uzmanlığı, genetik alanındaki gelişmelerden ve teknolojinin sunduğu imkânlardan en iyi yararlanan meslek alanlarının başında gelmektedir. (Özsoy,2005:156)

3.8.6.Hayvan Sağlığı ve Bakımı

Ülkelerin gelişmelerine paralel ölçüde ev hayvanlarının sayısında da ciddi oranda artış görülmektedir. Ülkemizde de ev hayvanlarına yönelik ilgi giderek artmaktadır.

Hayvan sağlığı ve bakımı ile ilgilenmek isteyenlerin hayvanları sevmesi, onların davranış biçimlerini tanınması, el ve parmaklarını, karar vermekte zorlanmaması, biyoloji ve kimya konularına ilgi duyması gerekir.

3.8.7.Bitki Sağlığı ve Bakımı

Teknolojinin sunduğu imkânların ev ortamında eğlenmeye ve dinlenmeye fırsat vermesi, insanların gittikçe bireyselleşmesi ve yalnız yaşama alışkanlıklarının artması vb. nedenlerle evde geçirdikleri sürelerin uzaması özellikle süs ve bahçe bitkilerine olan ilgiyi arttırmış ve bu alanda dev bir sektör gelişmiştir. (Özsoy,2005:157)

Bitki bakımı ve koruması ile ilgili mesleklerin birçoğunun çalışma ortamı çiftlikler, ormanlar gibi dış mekânlardır. Bu alanın çalışanları yeri geldikçe su, bitki ve hayvanlarla kombineli bir çalışma içinde olurlar.

3.8.8.Bilgisayar Mühendisliği

Bilgi toplumunun simgesi haline gelen bilgisayarlar, artık hayatımızın her alanına yön verir hale gelmişlerdir. Evden ofise, eğitimden eğlenceye, üretimden satış ve pazarlamaya kadar her alanda bilgisayar kullanımının artması, bu alanlarda tam donanımlı, teknoloji kültürü yüksek, iyi yetişmiş insan kaynağına olan ihtiyacı da oldukça arttırmıştır.

Bilgisayar ve enformasyon teknolojilerine hâkim insan kaynaklarına olan gereksinim bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de belirgin seviyededir ve bu yöndeki talep giderek artmaktadır.

3.8.9.İnternet

Yaklaşık on yıl önce insanlığın istifadesine sunulan internet, yarının dünyasının yapıtaşı haline gelmiştir. İnternette açılan sitelerin sayısı işyeri sayısını aşmak üzeredir.

Son yapılan araştırmalarda sadece internetle ilgili 200'e yakın meslek grubunun geliştiği tespit edilmiştir. (Özsoy,2005:199)

İletişim teknolojilerinin hedefleriyle ilgili yapılan değerlendirmelerde, web tasarımı ve servisi konusunda faaliyet gösteren şirketlerin gelecekte parlamaya devam edeceği

görülmektedir. Ayrıca bilgi depolama sektörünün de büyük gelişme kaydedeceği yapılan tahminler arasındadır.

3.8.10.Elektronik Mühendisliği

Temel mühendislik dallarından biri olan elektronik mühendisliği yoğun teknolojik gelişmelere sahne olan bir teknoloji alanına insan kaynağı yetiştiren bir mühendislik disiplini.

Ülkemizde gelişmekte olan elektronik sanayi için iyi bir yabancı dile, özellikle de İngilizce düzeyi iyi mühendislere ihtiyaç vardır. (Özsoy,2005:209)

Elektronik mühendislerinin, elektronik tasarım, bakım ve onarım, kontrol sistemleri tasarım ve üretim, iletişim sistemleri(cep telefonu, uydu haberleşme) alanlarında ulusal ve uluslar arası boyutta sonsuz iş imkânları mevcuttur.

3.8.11.Mimarlık

Rekabetin en yoğun yaşandığı alanların başında gelen mimarlık, özellikle bilgisayar ve enformatik teknolojilerinin getirdiği kolaylıkların ardından müşteri isteklerine en iyi kalitede ve en hızlı biçimde cevap verebilme adına dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük önem kazanmaya başlamıştır.

Sosyo-ekonomik olarak kalkınan ülkelerde hemen her alanda estetiğe olan yöneliş, yapı sektöründe de mimarlara olan talebi arttırmıştır.

3.8.12.İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

İç mimarlık kişinin, kendini içinde rahat hissedebileceği bir iç mekan tasarlama sanatıdır. İç mimar ise, elindeki teknik-teknolojik tüm olanaklarla kendi bilgi, beceri ve düşünce zenginliğini kullanıcının istek, beğeni ve gereksinimi doğrultusunda kullanan uzman bir kişidir. O, teknikle sanatı birleştirir. Bunu yaparken, geçmişin ve çağının bilgi ve olanaklarından yararlanır. (Özsoy,2005:217)

İç mimari ve çevre tasarımı uzmanlığı, mekân organizasyonuna yeni ve ekonomik çözümler getirmeyi amaçlayan bir meslek alanıdır.

3.8.13.Çevre Mühendisliği

Çevre insanlığın önemini geç fark ettiği konuların başında gelmiştir. Geç de olsa konunun farkına varıldığında ise, insanlık zaman geçirmeden bunun telafisi için çabaya yönelmiştir.

Sanayileşme beraberinde çevre kirliliğini de getirmiş, çevreye duyarlı teknolojilerin kullanılmasına kadar geçen süre içinde doğa büyük ölçüde tahrip edilmiştir. (Özsoy,2005:225)

Çevreye duyarlı teknolojilere ihtiyaç duyulmasıyla çevre mühendisliği kavramı ortaya çıkmıştır.

3.8.14.Şehir Planlaması

Şehir ve bölge planlama programı da, kişi ve toplum yararını gözeterek, fiziki mekânların yasal, ekonomik ve teknik bakımdan en iyi şekilde değerlendirecek, insan-çevre ilişkisini kontrol edebilecek, şehirlere sosyal ve kültürel ihtiyaçların uyumunu bozmadan şekil verebilecek nitelikte kent plancıları yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu alanda görev almak isteyen kişiler üstün bir akademik yeteneğin yanı sıra, çizime yatkın olmaları, analitik düşünebilmeleri, planlama yeteneği gelişmiş kişiler olması gerekmektedir.

3.8.15.Uzay ve Havacılık

Geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinden itibaren insanlığın gündemine giren uzay çalışmalarından geri dönüş söz konusu değildir. (Özsoy,2005:227)

Havada seyreden her çeşit aracın tasarlanması, inşa edilmesi, uzaya gönderilmesi ve uzay araştırmalarının yürütülmesinden sorumlu olan kişilerin görev aldığı uzay ve havacılık sektöründe çalışacak olan kişilerin normalin üstünde bir akademik yetenek, fizik, kimya, matematik gibi konularda iyi eğitilmiş, astronomiye oldukça meraklı dikkatli ve sabırlı, aynı zamanda grup çalışmalarına yatkın ve uyumlu olmaları gerekmektedir.

3.8.16.Sistem Mühendisliği

Sistem mühendisliği zaman ve maliyet bağlamında mevcut sistemlerin üretimi, dizaynı ve geliştirilmesi ile ilgilidir.

Sistem mühendisleri araç ve teorilerin birbiri ile uyumunun sağlanması, en iyi metodolojinin uygulanması, üretim safhasındaki yönetim yapılanmasının oluşturulması ve gerek geniş gerekse dar alanda karşılaşılabilecek problemlerin halledilmesi ile ilgilenirler. (Özsoy,2005:248)

Bu alanı isteyenlerin; analitik düşünebilen, öngörü sahibi, mekanik planlama yeteneği gelişmiş, insanlarla iyi ilişki kurabilen, düşüncelerini kolay ve etkili anlatabilen kişiler olması gerekmektedir.

3.8.17.Uluslararası İlişkiler

Globalleşen ve küresel bir köy haline geldiği ifade edilen dünyamızda öne çıkan meslek alanlarından birini de uluslararası ilişkiler oluşturmaktadır.

Blokların dağılmasıyla beraber sorunların blok sorunları olmaktan çıkıp bireysel sorunlar haline gelmesi devletlerin kendi diplomasi yöntemlerini dikkatli bir şekilde uygulamalarını daha önemli hale getirmiştir. (Özsoy,2005:254)

Uluslar arası ilişkiler bağlamında diplomat olmak isteyenlerin, üstün bir vatan ve insan sevgisi, gelişmiş bir sorumluluk duygusu, üstün bir zihinsel yeteneğe sahip olmaları gerektiği gibi, bunun yanında, başta tarih olmak üzere ileri seviyede sosyal bilimlere vakıf olmaları gerekmektedir.

3.8.18.AB İle İlişkiler

Günümüzde olduğu gibi bundan sonraki süreçte de Türkiye'nin 21.yüzyılda dış ilişkilerine damgasını vuracak gelişmelerden başlıcasını Avrupa ile ilişkiler oluşturmaktadır.

AB konusunda uzmanlaşmış, en azından iki Avrupa dilini iyi bilen genç, dinamik ve konunun önemine inanmış kişiler bundan sonraki süreçte şimdikinden daha büyük oranda ilgi göreceklerdir.

3.8.19.Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi

Dünyadaki gelişmeler sadece günlük yaşamı etkilemekle kalmamakta, kamu yönetimi anlayışı ve siyaset bilimi de yeni anlayış ve içerik kazanarak toplumsal gelişmelere paralel biçimde kendini yenileme çabası içerisinde olmaktadır. (Özsoy,2005:275)

Bu alanın adayları; sağlam bir kişilik karakteri, sorumluluk duygusu, vatan ve insan sevgisinin yanı sıra, kuvvetli bir zihinsel yeteneğe sahip olmalıdırlar.

3.8.20.Hukuk

Geçtiğimiz yüzyılda olduğu gibi yeni yüzyılda da öne çıkması beklenen kavramların başında hukuk yine önemli bir yer tutmaktadır.

Çağdaş devletin en önemli özelliği, bütünü ile işleyişinde, ilişkilerinin ve faaliyetlerinin her alanında, tamamen hukuk kuralları ile çevrelenmiş olmasıdır. Kısaca, yaygın kullanılan ifade şekliyle, “hukukun üstünlüğü” anlayışına uygun bir devlet olmasıdır.

Hukukçular avukat, savcı, yargıçlık başta olmak üzere çeşitli şekillerde görev yaptıkları gibi, kişi ve kuruluşlara hukuk danışmanlığı ve kendi alanlarında kariyer yapabilmektedirler. (Özsoy,2005:276)

Hukuksal sorunlarda ve yasal konularda yorum yapmak, gerçek ve tüzel kişiler arasında olan anlaşmazlıkları gidermek, adli işleri takip etmek gibi hukukun birçok alanıyla ilgili görevleri olan hukukçularda aranan özellikleri başında adalet duygusunun gelişmiş olması önemli yer tutmaktadır.

3.8.21.Sosyoloji

Toplum ve insan ilişkilerini, bu ilişkilerden etkilenen toplumsal, siyasal, kültürel kurumları teorik ve uygulamalı olarak inceleyen bir bilim dalı olan sosyoloji, sınırların kalktığı, çeşitli dini, etnik, kültürel kimliklerin birbiriyle daha yakın ilişki içine girdiği günümüzde daha da önem kazanmış ve bu yöndeki çalışmaların sayısının artırılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bilgi çağının sosyolojiye bakan en önemli yönü, derlenen bilgilerin en sağlıklı biçimde analizi üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu alanda, insanları seven, etnik olsun, dini olsun her türlü kültüre ilgi duyan, geçmişle gelecek arasında bağlantı kurabilen ve sosyal dokuyu iyi okuyabilecek nitelikte insanlara Türkiye'nin her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır.

3.8.22.Psikoloji

Psikoloji biliminin gelişmesi ve araştırmaların derinleşmesi ile birlikte insanla insan, insanla eşya arasındaki ilişkiler yeni bir derinlik kazanmış ve teknolojinin insan yaşamına sunduğu kolaylıkların veya zaman içinde oluşan korkuların psikolojik analizine yönelik bilimsel çalışmaların sayısında ciddi artış olduğu gözlenmiştir.

Psikoloji alanına ilgi duyan kişilerin öncelikle sahip olması gereken nitelik insan sevgisidir. Bunun yanında, insanı anlamaya istekli olması, organize düşünmeyi bilmesi ve iyi bir gözlemci olmasının yanı sıra sözel ifade gücüne sahip olması gerekmektedir. (Özsoy,2005:293)

3.8.23.Strateji Uzmanlığı

Mevcut bilgiye, olayların gelişimine ve bundan sonra neler olabileceğine ilişkin öngörülere dayanan analiz ve değerlendirme yapan stratejistlerin görüşlerine, gelişmiş batı toplumlarında büyük ilgi gösterilmektedir.

İyi bir stratejist olmak için, tarih, sosyoloji, psikoloji, başta olmak üzere sosyal bilimlerin tüm dallarında iyi bir bilgi sahibi olmak gerektiği gibi; teknolojik, askeri, siyasi, etnik ve dini tüm gelişmeleri yakından izleyen, bilgilerini sürekli güncelleyen, araştırmaya meraklı, güçlü bir zihinsel yeteneğe sahip biri olmak gerekmektedir.

3.8.24. İnsan Kaynakları Yöneticiliği

Kurumların hedefe ulaşmalarında insanın öneminin artması, geleneksel çalışan anlayışına yeni bir bakış açısı getirmiştir. Kurumlar ihtiyaç duydukları elemanların sayı niteliklerinin belirlenmesi ve eğitim gibi işlevlerin tümünde bilimsel, çağdaş sistem ve tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır.

İnsan kaynakları yöneticileri kurum içinde en tepeden en alt unvanda çalışanlara kadar çalışma ortamını değerlendirmekte, sektörler arası karşılaştırmaları yapmakta, uluslararası normlar, statüler ve simgeler üzerinde yoğun biçimde çalışmaktadırlar.

3.8.25.Danışmanlık

Türkiye’ de yeni gelişen, gelişmiş ülkelerde ise kurumsallaşmış bulunan ve son yıllarda yükselişe geçen sektörlerin başında danışmanlık hizmetleri önemli yer tutmaktadır.

Danışmanlık, sektörlerin ihtiyaç duyduğu hemen her alanda bilgi, tecrübe, eğitim, yönlendirme hizmetleri veren, onlar adına piyasa araştırması yapan, şirketlerin evliliği olarak gündemimize giren şirket birleşmelerinde aracı olan, yönlendiren ve konuyla ilgili fizibilite çalışması yapan, ihtiyaç duyulan hemen her konuda kişi ve kuruluşlara destek olan kurumlardır. (Özsoy,2005:313)

Önümüzdeki yıllarda Türkiye’ nin gündemine ağırlıklı olarak yer alacağı anlaşılan meslek alanlarından birini de danışmanlık hizmetleri oluşturacağı görülmektedir.

BÖLÜM 4: BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.Bağımsız ve Bağımlı Değişkenlerin Frekans Analizleri

Tablo 2: Cinsiyet tablosu

CİNSİYET	SAYI	YÜZDE
KIZ	230	38,8
ERKEK	363	61,2
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %38,8'i kız, %61,2'si de erkek öğrencilerden oluşmuştur.

Tablo 3: Yaş tablosu

YAŞ	SAYI	YÜZDE
17	263	44,4
18	316	53,3
19	14	2,4
TOPLAM	593	100,0

Araştırmaya %44,4'ü 17, %53,3'ü 18 ve %2,4'ü 19 yaşında öğrenciler katılmıştır.

Tablo 4:Öğrenim Gördükleri Alan

ALAN	SAYI	YÜZDE
SAYISAL	417	70,3
SÖZEL	33	5,6
EŞİT AĞIRLIK	143	24,1
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılan öğrencilerin okudukları alan dağılımı; %70,3 sayısal, %24,1 eşit ağırlık, %5,6 sözel şeklindedir.

Tablo 5:Okul türü

OKUL TÜRÜ	SAYI	YÜZDE
DÜZ LİSE	133	22,4
ANADOLU LİSESİ- FEN LİSESİ	223	37,6
MESLEK LİSELERİ	149	25,1
İHL-ANADOLU İHL	47	7,9
ÖĞRETMEN LİSESİ	41	6,9
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %37,6'sı anadolu ve fen liselerinden %25,1'i meslek lisesinden %22,4'ü düz liseden %7,9'u imam hatip lisesi ve anadolu imam hatip liselerinden %6,9'u ise öğretmen lisesindeki öğrencilerden oluşmuştur.

Tablo 6:Baba mesleği

BABA MESLEĞİ	SAYI	YÜZDE
MEMUR	125	21,1
İŞÇİ	120	20,2
SERBEST MESLEK	171	28,8
ÇİFTÇİ	45	7,6
MÜHENDİS	19	3,2
DOKTOR	3	,5
İŞSİZ	4	,7
EMEKLİ	93	15,7
YOK	13	2,2
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların baba mesleğinde serbest meslek sahipleri %28,8 ile ilk sıradadır. Daha sonra ise %21,1 ile memurlar, %20,2 ile işçiler, %15,7 ile emekliler, %7,6 ile çiftçiler, %3,2 ile mühendisler , %0,7 ile işsizler, %0,5 ile doktorlar şeklinde ortaya çıkmıştır.

Tablo 7: Babanın işyerindeki statüsü

İŞYERİNDEKİ STATÜ	SAYI	YÜZDE
İŞÇİ	122	20,6
MEMUR	101	17,0
ŞEF	28	4,7
MÜDÜR	34	5,7
SERBEST MESLEK	198	33,4
İŞSİZ	98	16,5
YOK	12	2,0
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların babalarının işyerindeki statülerine bakıldığında %33,4 ile ilk sırayı serbest meslek sahipleri alırken, %20,6 ile işçiler ikinci sırayı %17,0 ile memurlar üçüncü sırayı, %16,5 ile işsizler dördüncü sırayı, %5,7 ile müdürler beşinci sırayı, %4,7 ile de şefler son sırayı aldığı görülmüştür.

Tablo 8 : Anne mesleği

ANNE MESLEĞİ	SAYI	YÜZDE
MEMUR	34	5,7
İŞÇİ	13	2,2
SERBEST MESLEK	13	2,2
ÇİFTÇİ	2	,3
MÜHENDİS	1	,2
DOKTOR	5	,8
EV HANIMI	513	86,5
YOK	12	2,0
TOPLAM	593	100,0

Yapılan ankette anne mesleğindeki dağılımda büyük bir çoğunluk %86,5 ile ev hanımı olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra ise %5,7 ile memur, % 2,2 ile işçi ve serbest meslek çalışanları oldukları görölmektedir.

Tablo 9: Babanın eğitim durumu

BABANIN EĞİTİM DURUMU	SAYI	YÜZDE
HİÇ OKULA GİTMEMİŞ	8	1,3
İLKOKUL MEZUNU	167	28,2
ORTAOKUL MEZUNU	118	19,9
LİSE VE DENGİ OKUL	163	27,5
FAKÜLTEveya YÜKSEKOKUL	137	23,1
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılan öğrencilerin babalarının öğrenim durumuna baktığımızda sırasıyla %28,2 ilkokul mezunu, %27,5 lise ve dengi okullar, %23,1 fakülte veya meslek yüksek okulları, % 19,9 ortaokul mezunları ve %1,3 hiç okula gitmemiş şeklinde bir dağılım görülmüştür.

Tablo 10 : Annenin eğitim durumu

ANNENİN EĞİTİM DURUMU	SAYI	YÜZDE
HİÇ OKULA GİTMEMİŞ	26	4,4
İLKOKUL MEZUNU	303	51,1
ORTAOKUL MEZUNU	117	19,7
LİSE VE DENGİ OKUL	107	18,0
FAKÜLTE VEYA YÜKSEKOKUL	40	6,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim durumuna baktığımızda % 51,1 “ilkokul mezunları”, %18,0 “lise ve dengi okul mezunları”, %6,7 “fakülte veya meslek

yüksek okul mezunları”, % 19,7 ortaokul mezunları ve %4,4 hiç okula gitmemişler şeklinde bir dağılım görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyinin babalara oranla daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 11 : İkamet edilen yer

İKAMET EDİLEN YER	SAYI	YÜZDE
İL VE İLÇE MERKEZİ	493	83,1
KÖY VE KASABA	59	9,9
ŞEHİR DIŞI	41	6,9
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun %83,1 i il ve ilçe merkezinde otururken, geriye kalan % 9,9 köy ve kasabada oturduğu görülmüştür. Şehir dışında oturanlar ise %6,9 oranındadır.

Tablo 12 : Kardeş sayısı

KARDEŞ SAYISI	SAYI	YÜZDE
1	79	13,3
2	197	33,2
3	192	32,4
4	69	11,6
5	28	4,7
6 VE 6+	28	4,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların kardeş sayılarının dağılımına baktığımızda %33,2 ile 2 kardeş, %32,4 ile 3 kardeş, %13,3 ile 1 kardeş, %11,6 ile 4 kardeş, %4,7 ile 5, %4,7 ile de 6 ve

daha fazla kardeş şeklinde bir durum ortaya çıkmıştır. Yığılmanın %65,6 ile 2-3 çocuk sayısında toplanması Sakarya'nın sanayileşmiş kent özelliği göstermesi ve ailelerin çekirdek aile özelliğini gösterdiği söylenebilir.

Tablo 13 :Akrabaların mezuniyet durumları

AKRABA MEZUNİYET DURUMU	SAYI	YÜZDE
FAKÜLTE	115	19,4
MYO	48	8,1
YOK	430	72,5
TOPLAM	593	100,0

Anketimize katılanların % 19,4'ünün fakülte, %8,1'inin meslek yüksek okulunda okuyan ya da okumuş olan akrabaları varken %72,5 'inin ise her hangi bir akrabasının olmadığı görülmüştür.

Tablo 14 :Ortalama aylık gelir düzeyi

AYLIK GELİR DÜZEYİ	SAYI	YÜZDE
500 YTL DEN AZ	46	7,8
500-701 YTL ARASI	67	11,1
700-901 YTL ARASI	106	17,9
900-1301 YTL ARASI	173	29,2
1300-2001 YTL ARASI	127	21,4
2001 YTL DEN ÇOK	74	12,5
TOPLAM	593	100,0

900-1300 YTL arasında aylık geliri olanlar % 29,2 olurken,1300-2000 YTL arasındakiiler %21,4 olmuş. Aylık geliri 2000 YTL'den çok olanlar ise %12,5'tir. En alt gelir grubu ise % 7,8 olarak ortaya çıkmıştır. Ailelerin ortalama aylık gelir durumuna baktığımızda %47,2 orta gelir grubunda yığılma olduğu görülmektedir. Üst gelir grubun oranı %33,9 olurken, alt gelir grubunun oranı 18,9'dur.

Tablo 15: Oturulan Evin Durumu

İKAMET EDİLEN YER	SAYI	YÜZDE
KİRACI	117	19,7
EV SAHİBİ	446	75,2
LOJMAN	30	5,1
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların aileleri %75,2'ile ev sahibi iken ,%19,7'si ise kirada oturmaktadır. Geriye kalan %5,1'i ise lojmanda ikamet etmektedirler.

Tablo 16 :Tercih edilmesi düşünülen bölümler

TERCİH EDİLMESİ DÜŞÜNÜLEN BÖLÜMLER	SAYI	YÜZDE
ÖĞRETMENLİK	108	18,2
MÜHENDİSLİK	79	13,3
HUKUK	27	4,6
TIP	30	5,1
İKTİSAT-İSLETME	15	2,5
HEMŞİRELİK	8	1,3
ECZACILIK	9	1,5
BANKACILIK	3	,5
GAZETECİLİK	2	,3
SUBAY	28	4,7
İLAHİYAT	22	3,7
ÇOCUK GELİŞİMİ	2	,3
TEKNİK EĞİTİM	7	1,2
MYO	13	2,2
KARAR VERMEDİM	240	40,5
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların % 18,2 si en çok öğretmenlik tercihi yapmayı düşündüğünü ifade ederken, %13,3'ü mühendislik, %5,1'i tıp, %4,7'si subaylık,%4,6'sı ise hukuk tercihi yapmayı düşündüğünü ifade etmişlerdir.

Burada dikkat çeken husus daha karar vermemiş olanların oranının %40,5 gibi büyük bir rakam olmasıdır. Mezun konumuna aday son sınıf öğrencilerin henüz seçecekleri

bölüme karar vermemiş olmaları rehberlik sisteminin sorgulanması gerektiğini göstermektedir.

Dikkati çeken başka bir husus ise öğrencilerin daha çok mezun olduklarında iş bulma olanağı yüksek olan bölümlere yöneldikleri görülmektedir.

Tablo 17 :Tercih ile ilgili bilgi alma durumu

TERCİH İLE İLGİLİ BİLGİ ALMA DURUMU	SAYI	YÜZDE
EVET	435	73,4
HAYIR	158	26,6
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %73,4'ü seçeceği bölüm ile ilgili bilgi aldığını ifade ederken,%26,6'sı ise herhangi bir bilgi almadığını ifade etmiştir. %26,6 oranında hayır cevabı verilmesi yukarıda belirtmiş olduğumuz kararsızlık durumu ile örtüşmektedir.

Tablo 18 :Tercihin ilk defa ne zaman düşünölmeye başlandığı

TERCİHİN İLK DEFA NE ZAMAN DÜŞÜNÖLDÜĞÜ	SAYI	YÜZDE
1 SENE ÖNCE	115	19,4
2 SENE ÖNCE	98	16,5
ORTAOKULDAYKEN	103	17,4
LİSEYE BAŞLARKEN	137	23,1
BOŞ	140	23,6
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %23,1'i **liseye başlarken**, %19,4'ü **1 sene önce**, %17,4'ü **ortaokuldayken**, % 16,5'i ise **2 sene önce** tercih edecekleri bölümü ilk defa düşünmeye başladığını ifade etmiştir.

Tablo 19 :Tercihin aile ile değerdendirilmesi durumu

TERCİHİ AİLE İLE DEĞERLENDİRME	SAYI	YÜZDE
EKET	387	65,3
HAYIR	206	34,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %65,3' ü ailesiyle tercihleriyle ilgili değerdendirme yaptığını ifade ederken ,%34,7'si ise ailesiyle değerdendirme yapmadığını ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin bölüm tercihlerinde aile ile beraber aile dışı faktörlere de önem verdiklerini göstermektedir.

Tablo 20 :Tercih edilecek bölümde okuyan yada mezun akraba durumu

TERCİH EDİLEN BÖLÜMDE OKUYAN-MEZUN	SAYI	YÜZDE
HAYIR	493	83,1
BABAM	17	2,9
ANNEM	4	,7
ABİM	18	3,0
ABLAM	12	2,0
1.DERECE YAKIN AKRABALARIM	39	6,6
2.DERECE YAKIN AKRABALARIM	10	1,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %83,1 inin tercih ettikleri bölüm ile ilgili yakınlarının olmadığı, %6,6 sının ise yakın akrabalarının olduğu görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin bölüm tercihlerinde akrabalarının etkisinin çok az olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 21 :Yapılacak tercihi en çok etkileyecek özel sebepler

TERCİHİ EN ÇOK ETKİLEYEN SEBEP	SAYI	YÜZDE
YOK	370	62,4
İLGİ	119	20,1
MECBURİYET	37	6,2
ÇEVRE	18	3,0
PARA	15	2,5
ÖĞRETMENİM	5	,8
POPÜLER OLMASI	13	2,2
AİLEM	16	2,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların bölüm tercihini etkileyen özel sebepler yok diyenler %62,4 ile büyük bir kısmı temsil ettiği görülmüştür. Daha sonra %20,1 ile “ilgi”, %6,2 ile mecburiyet ve %3,0 “çevre” şeklinde çıktığı görülmüştür.

Tablo 22:Yapılacak tercihi en çok etkileyen faktörler

TERCİHİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	SAYI	YÜZDE
Ailenin İsteği	63	10,6
Meslekte Çalışan Yakınlarımla Teşviki	34	5,7
İstek Ve İlgilerim	315	53,1
Mesleğe Toplumda Değer Verilmesi-İlgi Görmesi	102	17,2
Yüksek Bir Gelir Sağlayıcı Olması	50	8,4
DİĞER	29	4,9
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların bölüm tercihi yaparken büyük bir kısmı %53,1 istek ve ilgilerim seçeneğini işaretlemiştir. Daha sonra ise %17,2 ile mesleğe toplumda değer verilmesi,

%10,6 ile ailelerinin isteği %8,4 ile yüksek bir gelir sağlayıcı olması, %5,7 ile de meslekte çalışan yakınlarının teşviki şeklinde bir sıralama çıktığı görülmüştür. Tablodan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin tercihlerinde dış etmenlerden ziyade kendi ilgi, istek ve becerilerine göre tercih yaptıkları grlmektedir.

Tablo 23 :Tercihinizde maddi kazanç ne kadar önemli?

MADDİ KAZANÇ NE KADAR ÖNEMLİ	SAYI	YÜZDE
ÇOK ÖNEMLİDİR	237	40,0
BİRAZ ÖNEMLİDİR	119	20,1
ÖNEMLİ DEĞİLDİR	26	4,4
MADDİ KAZANCIN YANINDA BAŞKA ETMENLER DE ÖNEMLİDİR	211	35,6
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanlar seçtikleri bölümün maddi getirisi için %40,0’ı ‘ok önemlidir’ derken %35,6’sı ise ‘maddi kazancın yanında başka etmenler de önemlidir’ derken %20,1 ‘biraz önemlidir’ demiş ve %4,4 ‘nemli değil’ şeklinde cevaplamıştır. Maddi kazancın önemi seçenekler birleştirildiğinde % 60 gibi bir oran çıktığı grlmektedir. Bu durum ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durumla açıklanabilir. Ülkemiz ekonomik olarak zor dönemden geçtiğinden öğrenciler hem mezun olduklarında hemen iş bulabilecekleri ve çok olmasa da sabit getirisi olan mesleklere yönelmişlerdir.

Tablo 24 :Dershaneye gitme durumu

DERSHANEYE GİTME	SAYI	YÜZDE
EVET	387	65,3
HAYIR	206	34,7
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %65,3'ü dershaneye giderken geriye kalan %34,7'si ise dershaneye gitmediği görülmüştür. Günümüz eğitim sisteminde dershaneye gitmeden üniversiteyi kazanmanın zor olduğu göz önünde bulundurulduğunda %34,7'lik oran dikkati değerlidir. Oranın yüksek olması Tablo15' deki kararsızların oranı ve seçeceği bölüm hakkında bilgi alıp-almama durumunu veren tablo 16' ile de örtüşmektedir.

Tablo 25 :Kişinin gireceği bölümü büyükler bilir.

“Kişinin gireceği bölümü büyükler bilir”		SAYI	YÜZDE
	EVET	69	11,6
	HAYIR	524	88,4
	TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %88,4'ü insanın hangi bölüme gireceğini büyüklerinin seçemeyeceğini, %11,6'sı ile büyüklerinin seçebileceğini ifade etmiştir.

Tablo 26 :Baba mesleğini devam ettirme durumu

BABA MESLEĞİNİ TERCİH ETME		SAYI	YÜZDE
	EVET	51	8,6
	HAYIR	542	91,4
	TOPLAM	593	100,0

Ankete katılan öğrencilerin %91,4'ü babalarının mesleğini tercih etmeyeceğini geriye kalan %8,6'sı ise edeceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 27 :Gireceğim bölüm hiç fark etmez

HERHANGİ BİR BÖLÜM FARKETMEZ		SAYI	YÜZDE
	EVET	70	11,8
	HAYIR	523	88,2
	TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %88,2'si “rastgele bir bölüm”e girmek istemediğini, %11,8'i ise gireceği bölümün fark etmediğini ifade etmiştir.

Tablo 28 :Tercih ile ilgili okuyan ya da mezunlarla görüşme sıklığı

MESLEKTE ÇALIŞANLARLA GÖRÜŞME SIKLIĞI	SAYI	YÜZDE
AYDA BIRDEN ÇOK	60	10,1
YILDA BİRKAÇ DEFA	44	7,4
AYDA BİR	33	5,6
YILDA BİR	30	5,1
2-3 AYDA BİR	26	4,4
ÇOK SEYREK	100	16,9
ÇOK SIK	69	11,6
BOŞ	231	39,0
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların tercih edilen bölümde okuyan ya da mezun olan akrabalarla görüşme sıklığında %16,9 “çok seyrek” %11,6 “çok sık”, %10,1 “ayda birden çok” %7,4 “yılda birkaç defa” şeklinde cevaplarının sıralandığı görülmüştür. Bu tablo ve Tablo 19 karşılaştırıldığında öğrencilerin akrabalarının bölümlerinin dışında bölüm tercih ettikleri ve görüşme sıklığı dikkate alındığında akrabalarından etkilenme ihtimalinin bir hayli düşük olacağı söylenebilir.

Tablo 29 :Seçilecek bölüm ile idealindeki mesleğin örtüşmesi

SEÇİLEN BÖLÜMLE İDEALİNDEKİ MESLEĞİN ÖRTÜŞMESİ	SAYI	YÜZDE
EVET	434	73,2
HAYIR	159	26,8
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanların %73,2'si tercih ettiği bölümün idealindeki meslek ile örtüştüğünü, %26,8 ise örtüşmediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 30 :Toplumda en saygı görülen meslek

EN SAYGIN MESLEK	SAYI	YÜZDE
ÖĞRETMENLİK	192	32,4
DOKTORLUK	121	20,4
HÂKİMLİK	47	7,9
ASKERLİK	15	2,5
SERBEST MESLEK	22	3,7
MÜHENDİSLİK	29	4,9
SANATÇI	7	1,2
BANKACI	6	1,0
MİMAR	2	,3
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	2	,3
KARARSIZ	123	20,7
SIYASETCİ- BÜROKRAT	21	3,5
HEMŞİRE	4	,7
ECZACI	2	,3
TOPLAM	593	100,0

Ankete katılanlara göre toplumdaki en saygın meslek %32,4 ile öğretmenlik %20,4 ile doktorluk açık ara öndedir. Daha sonra ise %7,9 ile hâkimlik %4,9 ile mühendislik %3,7 ile serbest meslek şeklinde sıralamıştır. Burada kararsızların %20,7 ile önemli bir oran tuttuğu görülmüştür. Ayrıca Tablo 15 ile karşılaştırıldığında öğrencilerin genelde toplumda saygın gördüğü meslekleri tercih etme eğiliminde oldukları söylenebilir.

4.2.Çapraz İlişki Analizleri

Tablo 31 : Cinsiyet ile tercih edilen bölümün karşılaştırılması.

		TERCİH EDİLEN BÖLÜM															Toplam	
		ÖĞRETMENLİK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İKİTİSAT-İSLETME	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	SUBAY	İLAHİYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK YÜKSEK OKULU	KARARSIZ		
CİNSİYET	KIZ	Sayı	63	11	8	18	5	1	6	2	1	17	11	2	3	9	73	230
		%	27,4	4,8	3,5	7,8	2,2	,4	2,6	,9	,4	7,4	4,8	,9	1,3	3,9	31,7	100
	ERKEK	Sayı	45	68	19	12	10	7	3	1	1	11	11	0	4	4	167	363
		%	12,4	18,7	5,2	3,3	2,8	1,9	,8	,3	,3	3,0	3,0	,0	1,1	1,1	46,0	100
Toplam		Sayı	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593
		%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100

Pearson χ^2 :73,630 / sd:15 / P<0,000

Kızların en çok tercih ettiği bölümler öğretmenlik %27,4 ve tıp 7,8 ile tıp gelirken erkeklerde ise mühendislik %18,7 ile mühendislik ve arkasından %12,4 ile öğretmenlik gelmektedir. Kararsızlar her iki cinste de fazladır. Toplamda %40,5 kararsızlık oranı; erkeklerde %46,0 iken kızlarda %31,7'dir Buradan anlaşıldığı üzere erkeklerin daha fazla kararsız olduğu söylenebilir.

Tablo 32 :Cinsiyet ile tercihin ilk ne zaman düşünölmeye başlandığının karşılaştırılması

			TERCİHİ NE ZAMAN DÜŞÜNÖLMEME BAŞLANDIğI					Toplam
			1 SENE ÖNCE	2 SENE ÖNCE	ORTAOKULDAYKEN	LİSEYE BAŞLARKEN	BOŞ	
CİNSİYET	KIZ	Sayı	32	37	43	66	52	230
		%	13,9	16,1	18,7	28,7	22,6	100,0
	ERKEK	Sayı	83	61	60	71	88	363
		%	22,9	16,8	16,5	19,6	24,2	100,0
Toplam		Sayı	115	98	103	137	140	593
		%	19,4	16,5	17,4	23,1	23,6	100,0

Pearson χ^2 : 11,489 / SD:4 / P<0,022

Bu tabloda kızların %28,7 si liseye başlarken tercihlerini düşünmeye başladıkları, erkeklerin ise 22,9 ile sınavdan bir sene önce ağırlıklı olarak düşünmeye başladıkları görölmektedir. Bu soruya erkekler %24,2 ile kızlar %22,6 oranda cevap vermemişlerdir.

Erkeklerin daha kararsız veya tercihlerini son seneye bırakma eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 33 :Cinsiyet ile bölüm tercihini etkileyen faktörlerin karşılaştırılması

		BÖLÜM TERCİHİNİ ETKİLEYEN EN ÖNEMLİ FAKTÖR							Toplam
		AİLEN İN İSTEĞİ	MESLEKTE ÇALIŞAN YAKINLARI MIN TEŞVİKİ	İSTEK VE İLGİLER İM	MESLEGE TOPLUMDA DEĞER VERİLMESİ,İLGİ GORMESİ	YÜKSEK BİR GELİR SAĞLAYICI OLMASI	DİĞ ER		
CİNSİYET	KIZ	Say	22	11	149	32	8	8	230
		%	9,6	4,8	64,8	13,9	3,5	3,5	100,0
	ERKEK	Say	41	23	166	70	42	21	363
		%	11,3	6,3	45,7	19,3	11,6	5,8	100,0
Toplam		Say	63	34	315	102	50	29	593
		%	10,6	5,7	53,1	17,2	8,4	4,9	100,0

Pearson X²: 25,437 / SD: 5 / P<0,000

Öğrencilerin bölüm seçmelerindeki en önemli faktör, tüm öğrenciler göz önünde bulundurulduğunda tercih edecekleri bölümün “istek ve ilgilerine “ %53,1 oranıyla uygun olmasıdır. Kızlarda bu oran %64,8 iken erkeklerde bu oran % 45,7 olduğu görülmektedir. Tüm öğrencilerin tercihlerinde etkili olan ikinci faktör ise “mesleğe toplumda değer verilmesi- ilgi gösterilmesi” %17,2 gelmektedir. Buradaki oranlarda da cinsler arasındaki karşılaştırmada ise erkekler (%19,3) kızlardan (%13,9) daha fazla bu faktöre önem vermişlerdir. Ayrıca tercih edilen bölümün yüksek bir gelir sağlayıcı olması erkekler için (%11,6) kızlardan (%3,5) daha önemlidir.

Tablo 34 :Cinsiyet ile bölümün getireceği maddi kazanç durumunun karşılaştırılması

		BÖLÜMÜN GETİRECEĞİ MADDİ KAZANÇ				Toplam	
		ÇOK ÖNEMLİDİR	BİRAZ ÖNEMLİDİR	ÖNEMLİ DEĞİLDİR	MADDİ KAZANCIN YANINDA BAŞKA ETMENLER DE ÖNEMLİDİR		
CINSİYET	KIZ	Sayı	75	47	6	102	230
		%	32,6	20,4	2,6	44,3	100,0
	ERKEK	Sayı	162	72	20	109	363
		%	44,6	19,8	5,5	30,0	100,0
Toplam		Sayı	237	119	26	211	593
		%	40,0	20,1	4,4	35,6	100,0

Pearson X²: 15,931 / SD:3 / P<0,001

Tercih edilen bölümün maddi kazanç getirmesini sınavan bu soruya “çok önemlidir” seçeneğini erkekler %44,6, kızlar ise %32,6 oranında cevaplamışlardır. Buradan anlaşılacağı üzere maddi kazanç erkekler için kızlardan daha önemli bir etmendir.

Kızlar, bu soruya “maddi kazancın yanında başka etmenler de önemlidir” seçeneğini %44,3 oranında en fazla tercih etmişlerdir. Erkeklerde ise bu oran %30,0 ile ikinci sırada gelmektedir.

Tablo 35 :Cinsiyet ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması

		DERSHANEYE GİTME			Toplam
			EVET	HAYIR	
CINSİYET	KIZ	Sayı	18	212	230
		%	7,8	92,2	100,0
	ERKEK	Sayı	51	312	363
		%	14,0	86,0	100,0
Toplam		Sayı	69	524	593
		%	11,6	88,4	100,0

Pearson X²: 5,304 / SD: 1 / P<0,021

Kız öğrencilere %92,2 oranı ile “hangi bölüme gireceğini büyükler daha iyi bilir?” ifadesine katılmamaktadırlar. Bu oran erkeklerde ise % 86,0 daha geridedir.

Tablo 36 :Cinsiyet ile tercihin idealindeki meslek ile örtüşmesi durumu

			Tercih İdealindeki Meslek İle Örtüşüyor mu?		Toplam
			EVET	HAYIR	
CİNSİYET	KIZ	Sayı	181	49	230
		%	78,7	21,3	100,0
	ERKEK	Sayı	253	110	363
		%	69,7	30,3	100,0
Toplam		Sayı	434	159	593
		%	73,2	26,8	100,0

Pearson X^2 : 5,810 / SD: 1 / $P < 0,017$

“Tercih edeceğiniz bölüm idealinizdeki meslek ile örtüşüyor mu?” sorusuna kızlar %78,7, erkeklere %69,7 oranında “evet” cevabını vermiştir. Buradan anlaşılacağı üzere kız öğrencilerin idealindeki meslek ile seçtiği bölüm erkeklere nazaran daha fazla örtüşmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere, kızların erkeklere göre daha fazla idealist oldukları söylenebilir.

Tablo 37 :Cinsiyet ile toplumdaki en saygın meslek karşılaştırılması

		TOPLUMDAKİ EN SAYGIN MESLEK														Toplam	
		ÖĞRETMENLİK	DOKTORLUK	HAKİMLİK	ASKERLİK	SERBEST MESLEK	MÜHENDİSLİK	SANATÇI	BANKACI	MİMAR	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	KARARSIZ	SIYASETÇİ- BÜROKRAT	HEMŞİRE	ECZACI		
CİNSİYET	KIZ	S	96	61	14	4	4	0	1	3	0	0	41	3	3	0	230
		%	41,7	26,5	6,1	1,7	1,7	,0	,4	1,3	,0	,0	17,8	1,3	1,3	,0	100,0
	ERKEK	S	96	60	33	11	18	29	6	3	2	2	82	18	1	2	363
		%	26,4	16,5	9,1	3,0	5,0	8,0	1,7	,8	,6	,6	22,6	5,0	,3	,6	100,0
Toplam		S	192	121	47	15	22	29	7	6	2	2	123	21	4	2	593
		%	32,4	20,4	7,9	2,5	3,7	4,9	1,2	1,0	,3	,3	20,7	3,5	,7	,3	100,0

Pearson X²: 56,847 / SD: 13 / P<0,000

Toplumdaki en saygın meslek sorusuna verilen cevap kızlarda % 41,7 ile öğretmenlik, %26,5 ile doktorluk, %17,8 ile kararsız şeklinde sıralanmıştır. Erkeklerde ise bu durum % 26,4 ile öğretmenlik %22,6 kararsız %16,5 ile doktorluk şeklinde sıralanmıştır.

Bu cevaplarla tablo1-14 karşılaştırıldığında kızların cevabı erkeklere göre seçtikleri bölüm ile saygın gördükleri meslek daha çok örtüşmüştür. Kız öğrencilerin saygın gördükleri meslekleri seçme eğilimleri daha yüksektir.

Tablo 38 :Öğrencinin okumakta olduğu alan ile tercih etmeyi düşündüğü bölümün karşılaştırılması.

		TERCİH ETMEYİ DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ BÖLÜM																	
			ÖĞRETMENLİK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İktisat-İşletme	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	SUBAY	İLAHİYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK YÜKSEK OKULU	KARARSIZ	Toplam	
ALAN	SAYISAL	Sayı	66	75	18	29	8	7	6	0	2	20	4	0	6	7	169	417	
		%	15,8	18,0	4,3	7,0	1,9	1,7	1,4	,0	,5	4,8	1,0	,0	1,4	1,7	40,5	100,0	
	SÖZEL	Sayı	11	2	1	1	0	0	2	0	0	3	2	0	0	0	0	11	33
		%	33,3	6,1	3,0	3,0	,0	,0	6,1	,0	,0	9,1	6,1	,0	,0	,0	,0	33,3	100,0
	EŞİT AĞIRLIK	Sayı	31	2	8	0	7	1	1	3	0	5	16	2	1	6	60	143	
		%	21,7	1,4	5,6	,0	4,9	,7	,7	2,1	,0	3,5	11,2	1,4	,7	4,2	42,0	100,0	
Toplam		Sayı	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593	
		%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100,0	

Pearson X²: 106,117 / SD:30 / P<0,000

Sayısal alanındaki öğrenciler bölüm tercihinde %18,0 mühendislik, %15,8 ile öğretmenlik tercih ederken sosyal alandaki öğrenciler %33,3 ile öğretmenlik %9,1 subay – astsubay tercihi yapmışlardır. Eşit ağırlık alanındaki öğrenciler ise %21,7 ile öğretmenlik ve %11,2 ile ilahiyat tercihi yapacaklarını ifade etmişlerdir.

Tabloya bakıldığında sosyal bölümündeki öğrencilerin kararsızlık oranı diğer alanlara göre düşük olmakla birlikte tercihleri incelendiğinde diğer alanlara nazaran daha bilinçsiz olduğu görülmektedir.

Örneğin: Sosyal alan öğrencilerinin mühendislik, tıp, eczacılık, hukuk alan dışındaki bölümlerinde tercih ettikleri görülmüştür. Bu durum okullardaki rehberlik hizmetlerinin işlevlerinin ve işlerliğinin ciddi biçimde sorgulanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 39 :Baba mesleği ile tercih yaparken aile ile değerlendirme durumunun karşılaştırılması.

			TERCİH YAPARKEN AİLE İLE DEĞERLENDİRME YAPTINIZMI?		Toplam
			EVET	HAYIR	
BABA MESLEĞİ	MEMUR	Sayı	90	35	125
		%	72,0	28,0	100,0
	İŞÇİ	Sayı	68	52	120
		%	56,7	43,3	100,0
	SERBEST MESLEK	Sayı	117	54	171
		%	68,4	31,6	100,0
	ÇİFTÇİ	Sayı	32	13	45
		%	71,1	28,9	100,0
	MÜHENDİS	Sayı	12	7	19
		%	63,2	36,8	100,0
	DOKTOR	Sayı	3	0	3
		%	100,0	,0	100,0
	İŞSİZ	Sayı	3	1	4
		%	75,0	25,0	100,0
	EMEKLİ	Sayı	58	35	93
		%	62,4	37,6	100,0
	YOK	Sayı	4	9	13
		%	30,8	69,2	100,0
		Sayı	387	206	593
Toplam		%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 : 16,813 / SD: 8 / $P < 0,032$

“Baba mesleği” ile “aile bireyleriyle değerlendirme yapma” arasındaki ilişkiye bakıldığında; “ailenizle değerlendirme yaptınız mı?” sorusuna “evet” cevabını verenler, baba mesleği doktor olanlarda %100, işsizlerde %75, memurlarda %72 ve çiftçilerde ise %71 olarak sıralanmaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere; babanın mesleğinin toplumdaki statüsü, öğrencilerin aileleri ile tercihlerini değerlendirmelerini etkilememektedir.

Tablo 40 :Baba mesleği ile ailede bu bölümde okuyan yada bitiren akrabaların karşılaştırılması durumu.

		AİLEDE BU BÖLÜMDE OKUYAN YA DA BİTİREN AKRABALAR								Toplam
			HAYIR	BABAM	ANNEM	ABİM	ABLAM	1.DERECE YAKIN AKRABALARIM	2.DERECE YAKIN AKRABALARIM	
BABA MESLEĞİ	MEMUR	Sayı	104	4	1	4	3	6	3	125
		%	83,2	3,2	,8	3,2	2,4	4,8	2,4	100,0
	İŞÇİ	Sayı	101	5	1	3	0	9	1	120
		%	84,2	4,2	,8	2,5	,0	7,5	,8	100,0
	SERBEST MESLEK	Sayı	142	4	2	3	3	13	4	171
		%	83,0	2,3	1,2	1,8	1,8	7,6	2,3	100,0
	ÇİFTÇİ	Sayı	42	0	0	2	0	0	1	45
		%	93,3	,0	,0	4,4	,0	,0	2,2	100,0
	MÜHENDİS	Sayı	14	0	0	1	1	3	0	19
		%	73,7	,0	,0	5,3	5,3	15,8	,0	100,0
	DOKTOR	Sayı	0	3	0	0	0	0	0	3
		%	,0	100,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
	İŞSİZ	Sayı	3	0	0	0	0	1	0	4
		%	75,0	,0	,0	,0	,0	25,0	,0	100,0
	EMEKLİ	Sayı	76	1	0	5	4	6	1	93
		%	81,7	1,1	,0	5,4	4,3	6,5	1,1	100,0
	VEFAT	Sayı	11	0	0	0	1	1	0	13
		%	84,6	,0	,0	,0	7,7	7,7	,0	100,0
TOPLAM		Sayı	493	17	4	18	12	39	10	593
		%	83,1	2,9	,7	3,0	2,0	6,6	1,7	100,0

Pearson X²: 132,241 / SD: 48 / P<0,000

Baba mesleği ile ailesinde tercih edeceği bölümde okuyan ya da bitirmiş olanlara baktığımızda tıp tercihi yapanların oranı %100 ile örtüşmektedir. Diğerlerinde ise bu ilişki çok zayıf olarak görülmüştür.

Tablo 41 :Baba mesleği ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması

			DERSHANEYE GİTME		Toplam
			EVET	HAYIR	
BABA MESLEĞİ	MEMUR	Sayı	95	30	125
		%	76,0	24,0	100,0
	İŞÇİ	Sayı	68	52	120
		%	56,7	43,3	100,0
	SERBEST MESLEK	Sayı	114	57	171
		%	66,7	33,3	100,0
	ÇİFTÇİ	Sayı	20	25	45
		%	44,4	55,6	100,0
	MÜHENDİS	Sayı	17	2	19
		%	89,5	10,5	100,0
	DOKTOR	Sayı	3	0	3
		%	100,0	,0	100,0
	İŞSİZ	Sayı	2	2	4
		%	50,0	50,0	100,0
	EMEKLİ	Sayı	61	32	93
		%	65,6	34,4	100,0
	VEFAT	Sayı	7	6	13
		%	53,8	46,2	100,0
TOPLAM		Sayı	387	206	593
		%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 : 26,691 / SD: 8 / $P < 0,001$

Baba mesleği ile dershaneye gitme ilişkisine bakıldığında doktorlar %100, mühendislik %89,5, memurlar %76,0, serbest meslek sahipleri ise %66,7 olarak sıralanmıştır. Bu durum bize maddi getirisi yüksek olan işlerde çalışan babaların çocuklarını dershaneye gönderme eğilimleri yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 42 :Baba mesleği ile baba mesleğini devam ettirme durumunun karşılaştırılması.

		BABA MESLEĞİNİ DEVAM ETTİRME			Toplam
			EVET	HAYIR	
BABA MESLEĞİ	MEMUR	Sayı	12	113	125
		%	9,6	90,4	100,0
	İŞÇİ	Sayı	8	112	120
		%	6,7	93,3	100,0
	SERBEST MESLEK	Sayı	21	150	171
		%	12,3	87,7	100,0
	ÇİFTÇİ	Sayı	1	44	45
		%	2,2	97,8	100,0
	MÜHENDİS	Sayı	3	16	19
		%	15,8	84,2	100,0
	DOKTOR	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	İŞSİZ	Sayı	0	4	4
		%	,0	100,0	100,0
	EMEKLİ	Sayı	3	90	93
		%	3,2	96,8	100,0
	VEFAT	Sayı	1	12	13
		%	7,7	92,3	100,0
Toplam		Sayı	51	542	593
		%	8,6	91,4	100,0

Pearson X^2 : 23,930 / SD: 8 / $P < 0,002$

Baba mesleğini devam ettirmede öğrenciler %91,4 oranında hayır cevabını verirken sadece babası doktor olanlarda bu oran %66,7 ile evet şeklinde farklılık göstermiştir. Bununla beraber mühendisler %15,8 serbest meslek sahibi olanlar ise %12,3 olarak ortaya çıkmıştır. Genel olarak ankete katılan öğrenciler, baba mesleğini devam ettirmeme eğilimindedirler.

Tablo 43 :Anne mesleği ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması.

			DERSHANEYE GİTME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
ANNE MESLEĞİ	MEMUR	Sayı	31	3	34	
		%	91,2	8,8	100,0	
	İŞÇİ	Sayı	7	6	13	
		%	53,8	46,2	100,0	
	SERBEST MESLEK	Sayı	7	6	13	
		%	53,8	46,2	100,0	
	ÇİFTÇİ	Sayı	1	1	2	
		%	50,0	50,0	100,0	
	MÜHENDİS	Sayı	1	0	1	
		%	100,0	,0	100,0	
	DOKTOR	Sayı	4	1	5	
		%	80,0	20,0	100,0	
	EV HANIMI	Sayı	330	183	513	
		%	64,3	35,7	100,0	
	VEFAT	Sayı	6	6	12	
		%	50,0	50,0	100,0	
	Toplam		Sayı	387	206	593
			%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 : 14,213 / SD:7 / $P < 0,048$

Anne mesleği ile dershaneye gönderme arasındaki ilişki mühendislerde %100 memurlarda %91,2 doktorlarda %80,0 oranında sıralanmıştır. Buradaki oranların baba mesleği ile dershaneye gönderme ilişkisindeki gibi paralellik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 44 :Babanın eğitim durumu ile tercih edilecek bölümün karşılaştırılması.

		TERCİH EDİLECEK BÖLÜM																	
		OGRETMENLIK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İKTİSAT-İSLETME	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	SUBAY	İLAHİYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK YÜKSEK OKULU	KARARSIZ	TOPLAM		
BABANIN EĞİTİM DÜZEYİ	Hiç Okula Gitmemiş	S	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	4	8		
		%	12,5	,0	12,5	,0	,0	,0	,0	,0	,0	25,0	,0	,0	,0	,0	50,0	100	
	İL-KOKUL MEZUNU	S	36	15	7	6	1	4	2	1	0	8	5	1	3	2	76	167	
		%	21,6	9,0	4,2	3,6	,6	2,4	1,2	,6	,0	4,8	3,0	,6	1,8	1,2	45,5	100	
	ORTA OKUL MEZUNU	S	24	21	3	4	6	1	2	1	0	4	4	1	1	7	39	118	
		%	20,3	17,8	2,5	3,4	5,1	,8	1,7	,8	,0	3,4	3,4	,8	,8	5,9	33,1	100	
	LİSE VE DENGLİ OKUL	S	31	24	5	7	6	3	2	0	1	5	5	0	3	4	67	163	
		%	19,0	14,7	3,1	4,3	3,7	1,8	1,2	,0	,6	3,1	3,1	,0	1,8	2,5	41,1	100	
	Fakülte/ Yüksek okul	S	16	19	11	13	2	0	3	1	1	9	8	0	0	0	54	137	
		%	11,7	13,9	8,0	9,5	1,5	,0	2,2	,7	,7	6,6	5,8	,0	,0	,0	39,4	100,	
	Toplam		S	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593
			%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100

Pearson X²: 73,958 / SD:60 / P<0,091

Babanın eğitim durumu ile bölüm tercihi arasında doğrudan bir ilişki saptanamamıştır.

Tablo 45 :Babanın eğitim durumu ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması

			DERSHANEYE GİRME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
BABANIN EĞİTİM DURUMU	HİÇ OKULA GİTMEMİŞ	Sayı	3	5	8	
		%	37,5	62,5	100,0	
	İLKOKUL MEZUNU	Sayı	91	76	167	
		%	54,5	45,5	100,0	
	ORTAOKUL MEZUNU	Sayı	60	58	118	
		%	50,8	49,2	100,0	
	LİSE VE DENĞİ OKUL	Sayı	116	47	163	
		%	71,2	28,8	100,0	
	FAKÜLTE VEYA YUKSEKOKUL	Sayı	117	20	137	
		%	85,4	14,6	100,0	
	TOPLAM		Sayı	387	206	593
			%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 : 49,096 / SD: 4 / $P < 0,000$

Babanın eğitim durumu ile dershaneye gitme arasındaki ilişkiye bakıldığında doğrudan bir ilişki olduğu görülmektedir. Babası fakülte mezunu olanların dershaneye gitme oranı %85,4 ile ilk sırayı alırken %71,2 ile lise ve dengi okul mezunu olanlar %71,2 ile ikinci sırayı almış, ortaokul mezunu olanlarda ise %50,8 şeklinde sıralanmıştır. Buradan hareketle babasının eğitim durumu yüksek olan öğrencilerin, dershaneye gitme oranında paralellik olduğu söylenebilir.

Tablo 46 :Babanın eğitim durumu ile baba mesleğini devam ettirme durumunun karşılaştırılması

			BABA MESLEĞİNİ DEVAM ETTİRME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
BABANI EĞİTİM DURUMU	HİÇ OKULA GİTMEMİŞ	Sayı	3	5	8	
		%	37,5	62,5	100,0	
	İLKOKUL MEZUNU	Sayı	8	159	167	
		%	4,8	95,2	100,0	
	ORTAOKUL MEZUNU	Sayı	8	110	118	
		%	6,8	93,2	100,0	
	LİSE VE DENGİ OKUL	Sayı	12	151	163	
		%	7,4	92,6	100,0	
	FAKÜLTE VEYA YUKSEKOKUL	Sayı	20	117	137	
		%	14,6	85,4	100,0	
	Toplam		Sayı	51	542	593
			%	8,6	91,4	100,0

Pearson X²: 18,670 / SD: 4 / P<0,001

Babanın eğitim durumu ile babasının mesleğini devam ettirme arasındaki ilişkiye baktığımızda genelde %91,4 baba mesleğini devam ettirmeme eğilimi gözlenmiştir. Genel eğilim böyle olmakla birlikte babası hiç okula gitmemiş olanların %37,5 oranında, babası fakülte ve yüksekokul mezunu olanların ise %14,6 oranında baba mesleğini devam ettirme eğiliminde olması dikkati çekmektedir.

Tablo 47 :İkamet edilen yer ile tercih edilecek bölüm durumunun karşılaştırılması

		TERCİH EDİLECEK BÖLÜM																
		OGRETMENLIK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İKTİSAT-ISLETME	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	SUBAY	İLAHIYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK YÜKSEK	KARARSIZ	Toplam	
İKAMET EDİLEN YER	KOY VE KASABA	S	10	6	5	2	1	1	0	1	1	5	7	0	0	0	40	79
		%	12,7	7,6	6,3	2,5	1,3	1,3	,0	1,3	1,3	6,3	8,9	,0	,0	,0	50,6	100,0
	İL VE İLÇE MERKEZİ	S	98	73	22	28	14	7	9	2	1	23	15	2	7	13	200	514
		%	19,1	14,2	4,3	5,4	2,7	1,4	1,8	,4	,2	4,5	2,9	,4	1,4	2,5	38,9	100,0
Toplam		S	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593
		%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100,0

Pearson X^2 :22,320 / SD: 6 / P<0,000

İkamet edilen yer ile bölüm tercihleri arasındaki ilişkiye baktığımızda kararsızların oranı köy ve kasabada oturanların oranı (%50,6) ile il ve ilçe merkezinde oturanların oranlarına göre (38,9) farklılık gösterdiği gözlenmiştir.

Köy ve kasabadaki öğrencilerin tercihi %12,7 ile öğretmenlik %8,9 ile ilahiyat ve %7,6 ile mühendislik şeklinde sıralanırken il ve ilçe merkezindekilerin sıralanmasının ise %19,1 öğretmenlik %14,2 mühendislik, %5,4 ile tıp şeklinde olduğu görülmektedir.

Tablo 48 :İkamet Edilen Yer İle Bölüm Tercihini Büyükler Bilir Sorusunun Karşılaştırılması

			BÜYÜKLER BİLİR		Toplam
			EVET	HAYIR	
İKAMET EDİLEN YER	KOY VE KASABA	Sayı	3	76	79
		%	3,8	96,2	100,0
	İL VE İLÇE MERKEZİ	Sayı	66	448	514
		%	12,8	87,2	100,0
Toplam		Sayı	69	524	593
		%	11,6	88,4	100,0

Pearson $X^2:21,384$ / SD:6 / $P<0,009$

İkamet edilen yer ile “hangi bölüme gideceğini büyükleri daha iyi bilir.” sorusuna köy ve kasabada oturanlar %96,2 ile “hayır” derken il ve ilçe merkezindekiler %87,2 oranında hayır demişlerdir.

Tablo 49 :Kardeş Sayısı İle Dershaneye Gitme Durumunun Karşılaştırılması.

			DERSHANEYE GİTME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
KARDEŞ SAYISI	1	Sayı	54	25	79	
		%	68,4	31,6	100,0	
	2	Sayı	144	53	197	
		%	73,1	26,9	100,0	
	3	Sayı	124	68	192	
		%	64,6	35,4	100,0	
	4	Sayı	40	29	69	
		%	58,0	42,0	100,0	
	5	Sayı	10	18	28	
		%	35,7	64,3	100,0	
	6 VE DAHA FAZLA	Sayı	15	13	28	
		%	53,6	46,4	100,0	
	Toplam		Sayı	387	206	593
			%	65,3	34,7	100,0

Pearson $X^2:19,795$ / SD:5 / $P<0,001$

Kardeş sayısı ile dershaneye gitme arasındaki ilişkiye bakıldığında %73,1 iki kardeş %68,4 ile bir kardeş, %64,6 ile üç kardeş olanlar şeklinde sıralandığı görülmüştür. Kardeş sayısı arttıkça dershaneye gitme oranı düşerken altı ve daha fazla kardeşi olanlarda bu oran %53,6 ile ters bir seyir izlemektedir.

Tablo 50 :Aylık gelir ile tercih edilecek bölüm durumunun karşılaştırılması.

		TERCİH EDİLECEK BÖLÜM															Topla m	
		OGRETMENLIK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İKTİSADİ - İŞLETME	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	SUBAY	İLÂHIYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK	YÜKSEK OKULU		KARARSIZ
AYLIK GELİR	500 Ytl Ve Daha Az	Sayı	9	6	0	0	1	0	1	0	0	2	1	0	1	1	24	46
		%	19,6	13,0	,0	,0	2,2	,0	2,2	,0	,0	4,3	2,2	,0	2,2	2,2	52,2	100,0
	501- 700	Sayı	15	10	3	4	1	3	1	1	0	2	2	0	4	1	19	66
		%	22,7	15,2	4,5	6,1	1,5	4,5	1,5	1,5	,0	3,0	3,0	,0	6,1	1,5	28,8	100,0
	701- 900	Sayı	26	9	2	3	6	1	2	0	0	4	3	2	1	3	44	106
		%	24,5	8,5	1,9	2,8	5,7	,9	1,9	,0	,0	3,8	2,8	1,9	,9	2,8	41,5	100,0
	901- 1300	Sayı	25	23	7	8	3	2	2	1	1	10	14	0	1	5	72	174
		%	14,4	13,2	4,0	4,6	1,7	1,1	1,1	,6	,6	5,7	8,0	,0	,6	2,9	41,4	100,0
	1301- 2000	Sayı	20	17	9	7	4	2	2	0	1	9	2	0	0	3	51	127
		%	15,7	13,4	7,1	5,5	3,1	1,6	1,6	,0	,8	7,1	1,6	,0	,0	2,4	40,2	100,0
	2001 Ytl Den Çok	Sayı	13	14	6	8	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	30	74
		%	17,6	18,9	8,1	10,8	,0	,0	1,4	1,4	,0	1,4	,0	,0	,0	,0	40,5	100,0
	Toplam	Sayı	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593
		%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100,0

Pearson $X^2:28,304$ / SD:9 / $P<0,025$

Ailenin aylık gelir durumu ile yapılacak olan bölüm tercihi arasındaki ilişkiye baktığımızda gelir düzeyi yüksek olanlarda ilk sırayı %18,9 ile mühendislik alırken orta ve düşük gelir düzeyindeki ailelerin çocukların tercihinde ilk sırayı öğretmenlik almıştır.

Tablo 51 :Aylık gelir ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması

			DERSHANEYE GİTME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
AYLIK GELİR	500 YTL VE DAHA AZ	Sayı	22	24	46	
		%	47,8	52,2	100,0	
	501-700 YTL ARASI	Sayı	25	41	66	
		%	37,9	62,1	100,0	
	701-900 YTL ARASI	Sayı	56	50	106	
		%	52,8	47,2	100,0	
	901-1300 YTL ARASI	Sayı	121	53	174	
		%	69,5	30,5	100,0	
	1301-2000 YTL ARASI	Sayı	98	29	127	
		%	77,2	22,8	100,0	
	2001 YTL DEN ÇOK	Sayı	65	9	74	
		%	87,8	12,2	100,0	
	Toplam		Sayı	387	206	593
			%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 :61,614 / SD:6 / $P<0,000$

Ailenin aylık gelir durumu ile dershaneye gitme arasındaki ilişki beklendiği gibi gelir düzeyi yükseldikçe dershaneye gitme oranı artmaktadır. Bu tespitimiz sadece gelir düzeyi en az olanlarda farklılık göstermiştir.

Tablo 52 :Tablo 52:Aylık gelir ile en saygın meslek durumunun karşılaştırılması

		EN SAYGIN MESLEK														Toplam	
		OGRETMENLIK	DOKTORLUK	HAKIMLIK	ASKERLIK	SERBEST MESLEK	MÜHENDİSLİK	SANATÇI	BANKACI	MİMAR	OGRETİM GÖREVLİSİ	KARARSIZ	SIYASETÇİ-BÜROKRAT	HEMŞİRE	ECZACI		
AYLIK GELİR	500 YTL VE DAHA AZ	S	14	6	3	2	2	4	2	0	0	0	10	3	0	0	46
		%	30,4	13,0	6,5	4,3	4,3	8,7	4,3	,0	,0	,0	21,7	6,5	,0	,0	100,0
	501-700 YTL ARASI	S	29	12	3	1	1	9	0	0	0	0	8	2	0	1	66
		%	43,9	18,2	4,5	1,5	1,5	13,6	,0	,0	,0	,0	12,1	3,0	,0	1,5	100,0
	701-900 YTL ARASI	S	35	28	2	4	6	6	0	0	0	1	21	3	0	0	106
		%	33,0	26,4	1,9	3,8	5,7	5,7	,0	,0	,0	,9	19,8	2,8	,0	,0	100,0
	901-1300 YTL ARASI	S	65	30	16	3	8	4	3	3	1	0	38	3	0	0	174
		%	37,4	17,2	9,2	1,7	4,6	2,3	1,7	1,7	,6	,0	21,8	1,7	,0	,0	100,0
	1301/ 2000 YTL ARASI	S	38	25	15	3	4	1	2	3	1	1	23	8	2	1	127
		%	29,9	19,7	11,8	2,4	3,1	,8	1,6	2,4	,8	,8	18,1	6,3	1,6	,8	100,0
	2001 YTL DEN ÇOK	S	11	20	8	2	1	5	0	0	0	0	23	2	2	0	74
		%	14,9	27,0	10,8	2,7	1,4	6,8	,0	,0	,0	,0	31,1	2,7	2,7	,0	100,0
	Toplam	S	192	121	47	15	22	29	7	6	2	2	123	21	4	2	593
		%	32,4	20,4	7,9	2,5	3,7	4,9	1,2	1,0	,3	,3	20,7	3,5	,7	,3	100,0

Pearson $X^2:107,530$ / SD:78 / $P<0,007$

Ailenin aylık geliri ile toplumdaki en saygın meslek karşılaştırıldığında en üst gelir grubundaki öğrenciler %27 ile doktorluğu gösterirken diğer gelir grubundakilerin hepsi öğretmenliği seçmişlerdir. Bu da en yüksek gelir grubu hariç diğerlerinde yaptıkları tercih ile en saygın meslek arasında paralellik göstermiştir.

Tablo 53: Yapılacak tercih ile bölüm hakkında bilgi sahibi olma durumunun karşılaştırılması

			BÖLÜM HAKKINDA BİLGİ ALMA		Toplam
			EVET	HAYIR	
TERCİH ETMEYİ DÜŞÜNDÜĞÜNÜZ BÖLÜM	OGRETMENLIK	Sayı	85	23	108
		%	78,7	21,3	100,0
	MÜHENDISLIK	Sayı	62	17	79
		%	78,5	21,5	100,0
	HUKUK	Sayı	22	5	27
		%	81,5	18,5	100,0
	TIP	Sayı	26	4	30
		%	86,7	13,3	100,0
	IKTISAT-ISLETME	Sayı	13	2	15
		%	86,7	13,3	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	7	1	8
		%	87,5	12,5	100,0
	ECZACILIK	Sayı	6	3	9
		%	66,7	33,3	100,0
	BANKACILIK	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	SUBAY	Sayı	22	6	28
		%	78,6	21,4	100,0
	İLAHİYAT	Sayı	19	3	22
		%	86,4	13,6	100,0
	ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	1	1	2
		%	50,0	50,0	100,0
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	7	0	7	
	%	100,0	,0	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	13	0	13	
	%	100,0	,0	100,0	
KARARSIZ	Sayı	148	92	240	
	%	61,7	38,3	100,0	
Toplam	Sayı	435	158	593	
	%	73,4	26,6	100,0	

Pearson $X^2:39,080$ / SD:15 / $P<0,001$

Öğrencilerin tercih ettikleri bölüm ile bölüm hakkında bilgi alma oranlarına baktığımızda gazetecilik, teknik eğitim ve meslek yüksek okulu tercih edenlerin tamamı(%100) bölüm hakkında bilgi edindiğini belirtirken, çocuk gelişimi (%50),

bankacılık ve eczacılığı (%66,7) tercih edenler diğerlerine nazaran daha az bilgi edindikleri görülmektedir.

Tablo 54:Yapılacak tercih ile aile ile değerlendirme durumunun karşılaştırılması

		AİLENİZLE DEĞERLENDİRME		Toplam	
		YAPMA			
		EVET	HAYIR		
TERCİH EDİLEN BÖLÜM	OGRETMENLİK	Sayı	80	28	108
		%	74,1	25,9	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	53	26	79
		%	67,1	32,9	100,0
	HUKUK	Sayı	21	6	27
		%	77,8	22,2	100,0
	TIP	Sayı	23	7	30
		%	76,7	23,3	100,0
	İKTİSAT-İŞLETME	Sayı	11	4	15
		%	73,3	26,7	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	3	5	8
		%	37,5	62,5	100,0
	ECZACILIK	Sayı	6	3	9
		%	66,7	33,3	100,0
	BANKACILIK	Sayı	2	1	3
		%	66,7	33,3	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	SUBAY	Sayı	16	12	28
		%	57,1	42,9	100,0
İLAHİYAT	Sayı	20	2	22	
	%	90,9	9,1	100,0	
ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	2	0	2	
	%	100,0	,0	100,0	
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	5	2	7	
	%	71,4	28,6	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	11	2	13	
	%	84,6	15,4	100,0	
KARARSIZ	Sayı	132	108	240	
	%	55,0	45,0	100,0	
TOPLAM		Sayı	387	206	593
		%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 :33,815 / SD:15 / P<0,003

Öğrenciler yaptıkları bölüm tercihi ve ailesi ile değerlendirme yaptığını söyleyenlerden %100 gazeteciliği ve çocuk gelişimi, %90,9 ile ilahiyatı tercih ettikleri görülmektedir. Bu oran en düşük %37,5 ile hemşirelik , %57,1 ile subaylık %66,7 ile bankacılık bölümlerini tercih etmişlerdir.

Tablo 55 :Yapılacak tercih ile tercihi etkileyen özel sebeplerin karşılaştırılması

		TERCİHİ ETKİLEYEN ÖZEL SEBEPLER									
		YOK	İLGİ	MECBURİYET	ÇEVRE	PARA	ÖĞRETMENİM	POPÜLER OLMASI	AİLE	Toplam	
TERCİH EDECEĞİNİZ BÖLÜM	OGRETMENLIK	Sayı	54	30	10	6	2	1	3	2	108
		%	50,0	27,8	9,3	5,6	1,9	,9	2,8	1,9	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	38	19	10	1	4	2	1	4	79
		%	48,1	24,1	12,7	1,3	5,1	2,5	1,3	5,1	100,0
	HUKUK	Sayı	13	6	2	3	3	0	0	0	27
		%	48,1	22,2	7,4	11,1	11,1	,0	,0	,0	100,0
	TIP	Sayı	12	9	0	4	4	1	0	0	30
		%	40,0	30,0	,0	13,3	13,3	3,3	,0	,0	100,0
	İKTİSAT-İSLETME	Sayı	12	2	0	0	0	0	1	0	15
		%	80,0	13,3	,0	,0	,0	,0	6,7	,0	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	3	4	1	0	0	0	0	0	8
		%	37,5	50,0	12,5	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
	ECZACILIK	Sayı	4	1	1	0	2	0	1	0	9
		%	44,4	11,1	11,1	,0	22,2	,0	11,1	,0	100,0
	BANKACILIK	Sayı	2	1	0	0	0	0	0	0	3
		%	66,7	33,3	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	2	0	0	0	0	0	0	0	2
		%	100,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0
	SUBAY	Sayı	14	9	2	1	0	0	1	1	28
		%	50,0	32,1	7,1	3,6	,0	,0	3,6	3,6	100,0
İLAHİYAT	Sayı	8	9	3	2	0	0	0	0	22	
	%	36,4	40,9	13,6	9,1	,0	,0	,0	,0	100,0	
ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	1	1	0	0	0	0	0	0	2	
	%	50,0	50,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0	
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	4	2	0	0	0	0	0	1	7	
	%	57,1	28,6	,0	,0	,0	,0	,0	14,3	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	10	3	0	0	0	0	0	0	13	
	%	76,9	23,1	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0	
KARARSIZ	Sayı	193	23	8	1	0	1	6	8	240	
	%	80,4	9,6	3,3	,4	,0	,4	2,5	3,3	100,0	
TOPLAM	Sayı	370	119	37	18	15	5	13	16	593	
	%	62,4	20,1	6,2	3,0	2,5	,8	2,2	2,7	100,0	

Pearson $X^2:203,359$ / SD:105 / $P<0,000$

Öğrencilerin yaptıkları bölüm tercihleri ile bölüm seçiminde özel sebepler arasındaki ilişkiye baktığımızda ilk sırayı %62,4 oranında “özel bir sebep yok “ seçeneği işaretlenirken ikinci sırayı özel nedenlerden genelde ilgi seçeneği almaktadır. Fakat eczacılık tercihi yapanlar da ikinci tercih maddi getiri %22,2 ile yer almıştır. Mecburiyet seçeneğini işaretleyenlerde en yüksek oran %13,6 ile ilahiyatı tercih edenler olduğu

görülmektedir. Bunun nedeni imam hatip liselerinde okuyan öğrencilerin başka alanları tercih ettiklerinde puanlarının kesilecek olmasından dolayı başka bölüme giremeyeceği inancının etkili olmuş olabileceği söylenebilir.

Tablo 56 :Yapılacak tercih ile tercihi etkileyen faktörlerin karşılaştırılması

		TERCİHLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER							Toplam
		AİLENİN İSTEĞİ	MESLEKTE ÇALIŞAN YAKINLARIMIN TEŞVİKİ	İSTEK VE İLGİLERİM	MESLEGE TOPLUMDA DEĞER VERİLMESİ,İLGİ GORMESİ	YÜKSEK BİR GELİR SAĞLAYICI OLMASI	DİĞER		
TERCİHLER	OGRETMENLİK	Sayı	7	8	70	10	10	3	108
		%	6,5	7,4	64,8	9,3	9,3	2,8	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	9	5	40	14	10	1	79
		%	11,4	6,3	50,6	17,7	12,7	1,3	100,0
	HUKUK	Sayı	0	1	19	5	0	2	27
		%	,0	3,7	70,4	18,5	,0	7,4	100,0
	TIP	Sayı	1	2	15	9	3	0	30
		%	3,3	6,7	50,0	30,0	10,0	,0	100,0
	İKTİSAT-İŞLETME	Sayı	0	0	7	5	1	2	15
		%	,0	,0	46,7	33,3	6,7	13,3	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	1	0	4	2	1	0	8
		%	12,5	,0	50,0	25,0	12,5	,0	100,0
	ECZACILIK	Sayı	0	0	4	2	3	0	9
		%	,0	,0	44,4	22,2	33,3	,0	100,0
	BANKACILIK	Sayı	0	0	2	1	0	0	3
		%	,0	,0	66,7	33,3	,0	,0	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	0	0	2	0	0	0	2
		%	,0	,0	100,0	,0	,0	,0	100,0
	SUBAY	Sayı	3	2	17	5	1	0	28
		%	10,7	7,1	60,7	17,9	3,6	,0	100,0
	İLAHİYAT	Sayı	1	2	12	5	0	2	22
		%	4,5	9,1	54,5	22,7	,0	9,1	100,0
	ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	0	0	2	0	0	0	2
		%	,0	,0	100,0	,0	,0	,0	100,0
	TEKNİK EĞİTİM	Sayı	1	0	5	0	1	0	7
		%	14,3	,0	71,4	,0	14,3	,0	100,0
	MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	1	0	7	1	1	3	13
		%	7,7	,0	53,8	7,7	7,7	23,1	100,0
KARARSIZ	Sayı	39	14	109	43	19	16	240	
	%	16,3	5,8	45,4	17,9	7,9	6,7	100,0	
Toplam	Sayı	63	34	315	102	50	29	593	
	%	10,6	5,7	53,1	17,2	8,4	4,9	100,0	

Pearson $X^2:82,860$ / SD:75 / $P<0,250$

Öğrencilerin yaptıkları tercihler ile bu tercihleri etkileyen faktörler karşılaştığında öğrencilerde istek ve ilgilerin %53,1 ilk sırayı aldığı görülmüştür. Bu soruyu cevaplayanlardan “ailemin isteği” seçeneğini işaretleyenler %11,4 ile mühendisliği tercih etmiştir. “Mesleğe toplumda değer verilmesi ve ilgi görmesi” seçeneğini işaretleyenlerde %33,3 bankacılık, iktisat, işletme, %30 tıp ilk sıralardadır. “Yüksek gelir sağlayıcı olması” seçeneğinin işaretleyenlerde ise sıralamada %33 eczacılık ile ilk sırada yer almıştır. Bölüm tercihi ile tercihleri arasındaki ilişki incelendiğinde güçlü bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 57 :Yapılacak tercih ile tercihte maddi kazancı öneminin karşılaştırılması

		MADDİ KAZANCIN ÖNEMİ				Toplam	
		ÇOK ÖNEMLİDİR	BİRAZ ÖNEMLİDİR	ÖNEMLİ DEĞİLDİR	MADDİ KAZANCIN YANINDA BAŞKA ETMENLER DE ÖNEMLİDİR		
YAPILACAK TERCİH	OGRETMENLIK	Sayı	40	21	5	42	108
		%	37,0	19,4	4,6	38,9	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	36	17	8	18	79
		%	45,6	21,5	10,1	22,8	100,0
	HUKUK	Sayı	9	8	2	8	27
		%	33,3	29,6	7,4	29,6	100,0
	TIP	Sayı	19	3	1	7	30
		%	63,3	10,0	3,3	23,3	100,0
	İKTİSAT-ISLETME	Sayı	10	3	0	2	15
		%	66,7	20,0	,0	13,3	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	2	3	0	3	8
		%	25,0	37,5	,0	37,5	100,0
	ECZACILIK	Sayı	3	1	0	5	9
		%	33,3	11,1	,0	55,6	100,0
	BANKACILIK	Sayı	1	0	0	2	3
		%	33,3	,0	,0	66,7	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	0	0	0	2	2
		%	,0	,0	,0	100,0	100,0
	SUBAY	Sayı	5	8	1	14	28
		%	17,9	28,6	3,6	50,0	100,0
İLAHİYAT	Sayı	2	5	1	14	22	
	%	9,1	22,7	4,5	63,6	100,0	
ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	1	1	0	0	2	
	%	50,0	50,0	,0	,0	100,0	
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	3	2	0	2	7	
	%	42,9	28,6	,0	28,6	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	5	1	1	6	13	
	%	38,5	7,7	7,7	46,2	100,0	
KARARSIZ	Sayı	101	46	7	86	240	
	%	42,1	19,2	2,9	35,8	100,0	
TOPLAM	Sayı	237	119	26	211	593	
	%	40,0	20,1	4,4	35,6	100,0	

Pearson $X^2:60,864$ / SD:45 / $P<0,057$

Öğrencilerin seçeceği bölüm ile bölümün getireceği maddi kazanç arasındaki ilişkiye bakıldığında; “maddi getiri çok önemli diyenler” %66,7’i iktisat ve işletme %66,3 ile tıp tercihi

yapmışlardır. Bunun dışında maddi getiri ile bölüm tercihi arasında doğrudan bir ilişki saptanmamıştır.

Tablo 58 :Yapılacak tercih ile gireceğim bölüm fark etmez diyenlerin karşılaştırılması

			GİRECEĞİM BÖLÜM FARKETMEZ		Toplam
			EVET	HAYIR	
YAPILACAK TERCİHLER	OGRETMENLIK	Sayı	13	95	108
		%	12,0	88,0	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	8	71	79
		%	10,1	89,9	100,0
	HUKUK	Sayı	2	25	27
		%	7,4	92,6	100,0
	TIP	Sayı	1	29	30
		%	3,3	96,7	100,0
	İKTİSAT- İŞLETME	Sayı	6	9	15
		%	40,0	60,0	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	0	8	8
		%	,0	100,0	100,0
	ECZACILIK	Sayı	0	9	9
		%	,0	100,0	100,0
	BANKACILIK	Sayı	0	3	3
		%	,0	100,0	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
	SUBAY	Sayı	2	26	28
		%	7,1	92,9	100,0
	İLAHİYAT	Sayı	5	17	22
		%	22,7	77,3	100,0
	ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	0	2	2
		%	,0	100,0	100,0
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	0	7	7	
	%	,0	100,0	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	6	7	13	
	%	46,2	53,8	100,0	
KARARSIZ	Sayı	26	214	240	
	%	10,8	89,2	100,0	
Toplam		Sayı	69	524	593
		%	11,6	88,4	100,0

Pearson $X^2:37,902$ / SD:15 / $P<0,001$

Öğrencilerin tercihleri ile bir bölüme gireyim de ne olursa olsun diyenler karşılaştırıldığında %46,2 ile meslek yüksek okulu %40,0 iktisat işletme %22,7 ilahiyat tercihi yapanlar bu soruya “evet” cevabı vermiştir.

Tablo 59 :Yapılacak tercih ile ideal görülen mesleğin karşılaştırılması durumu

			İDEALİNDEİ MESLEK İLE ÖRTÜŞMESİ		Toplam
			EVET	HAYIR	
YAPILACAK TERCİH	OGRETMENLİK	Sayı	84	24	108
		%	77,8	22,2	100,0
	MÜHENDİSLİK	Sayı	62	17	79
		%	78,5	21,5	100,0
	HUKUK	Sayı	22	5	27
		%	81,5	18,5	100,0
	TIP	Sayı	28	2	30
		%	93,3	6,7	100,0
	İKTİSAT-İŞLETME	Sayı	8	7	15
		%	53,3	46,7	100,0
	HEMŞİRELİK	Sayı	8	0	8
		%	100,0	,0	100,0
	ECZACILIK	Sayı	8	1	9
		%	88,9	11,1	100,0
	BANKACILIK	Sayı	3	0	3
		%	100,0	,0	100,0
	GAZETECİLİK	Sayı	2	0	2
		%	100,0	,0	100,0
	SUBAY	Sayı	23	5	28
		%	82,1	17,9	100,0
İLAHİYAT	Sayı	18	4	22	
	%	81,8	18,2	100,0	
ÇOCUK GELİŞİMİ	Sayı	2	0	2	
	%	100,0	,0	100,0	
TEKNİK EĞİTİM	Sayı	7	0	7	
	%	100,0	,0	100,0	
MESLEK YÜKSEK OKULU	Sayı	6	7	13	
	%	46,2	53,8	100,0	
KARARSIZ	Sayı	153	87	240	
	%	63,8	36,3	100,0	
Toplam		Sayı	434	159	593
		%	73,2	26,8	100,0

Pearson $X^2:39,917$ / SD:15 / $P<0,000$

Öğrencilerin tercihleri ile ideallerindeki mesleğin örtüşme oranı toplamda %73,2dir fakat meslek yüksek okulu tercihi yapanlarda bu oran %46,2 iktisat-işletmede %53,3'e düşmüştür.

Tablo 60 :Yapılacak tercih ile en saygın görülen mesleği karşılaştırılması

		EN SAYGIN MESLEK														Toplam	
		OGRETMENLIK	DOKTORLUK	HAKIMLIK	ASKERLIK	SERBEST MESLEK	MÜHENDİSLİK	SANATÇI	BANKACI	MİMAR	OGRETİM	GÖREVLİSİ	KARARSIZ	SIYASETÇİ-	BÜROKRAT		HEMŞİRE
YAPILACAK TERCİH	OGRETMENLK	S	68	14	3	1	2	3	0	1	0	0	13	2	1	0	108
	%	63,0	13,0	2,8	,9	1,9	2,8	,0	,9	,0	,0	12,0	1,9	,9	,0	100,0	
	MÜHENDİSLİK	S	12	23	2	3	4	9	4	0	1	1	16	4	0	0	79
	%	15,2	29,1	2,5	3,8	5,1	11,4	5,1	,0	1,3	1,3	20,3	5,1	,0	,0	100,0	
	HUKUK	S	2	0	14	0	1	0	0	0	1	0	6	1	2	0	27
	%	7,4	,0	51,9	,0	3,7	,0	,0	,0	3,7	,0	22,2	3,7	7,4	,0	100,0	
	TIP	S	1	19	1	0	1	2	0	0	0	0	4	2	0	0	30
	%	3,3	63,3	3,3	,0	3,3	6,7	,0	,0	,0	,0	13,3	6,7	,0	,0	100,0	
	İKTİSAT-İSLETME	S	4	2	2	0	1	1	0	0	0	0	3	2	0	0	15
	%	26,7	13,3	13,3	,0	6,7	6,7	,0	,0	,0	,0	20,0	13,3	,0	,0	100,0	
	HEMŞİRELİK	S	5	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	8
	%	62,5	25,0	,0	,0	,0	12,5	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0	
	ECZACILIK	S	1	3	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	9
	%	11,1	33,3	,0	11,1	,0	,0	,0	,0	,0	,0	11,1	11,1	11,1	11,1	100,0	
	BANKACILIK	S	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
	%	33,3	33,3	,0	33,3	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0	
	GAZETECİLİK	S	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
	%	,0	50,0	,0	,0	50,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	100,0	
	SUBAY	S	14	6	0	1	0	0	0	0	0	0	4	3	0	0	28
	%	50,0	21,4	,0	3,6	,0	,0	,0	,0	,0	,0	14,3	10,7	,0	,0	100,0	
İLAHİYAT	S	13	5	1	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	22	
%	59,1	22,7	4,5	,0	,0	,0	,0	4,5	,0	,0	9,1	,0	,0	,0	100,0		
ÇOCUK GELİŞİMİ	S	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	
%	,0	50,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	50,0	,0	,0	,0	100,0		
TEKNİK EĞİTİM	S	2	1	1	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	7	
%	28,6	14,3	14,3	,0	14,3	14,3	,0	,0	,0	,0	14,3	,0	,0	,0	100,0		
MESLEK YÜKSEK OKULU	S	6	3	0	1	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	13	
%	46,2	23,1	,0	7,7	,0	,0	,0	,0	,0	,0	15,4	7,7	,0	,0	100,0		
KARARSIZ	S	63	40	23	7	11	12	3	4	0	1	70	5	0	1	240	
%	26,3	16,7	9,6	2,9	4,6	5,0	1,3	1,7	,0	,4	29,2	2,1	,0	,4	100,0		
Toplam	S	192	121	47	15	22	29	7	6	2	2	123	21	4	2	593	
%	32,4	20,4	7,9	2,5	3,7	4,9	1,2	1,0	,3	,3	20,7	3,5	,7	,3	100,0		

Pearson $X^2:390,362$ / SD:195 / $P<0,000$

Öğrencilerin tercihleri ile toplumdaki en saygın meslek arasındaki ilişkiye bakıldığında genelde bir paralellik olduğu görülmektedir. Öğretmenlik hukuk, tıp şeklinde tercih

edilmiştir. Mühendislik tercihi yapanlar ise %29,1 ile doktorluk %15,2 ile öğretmenlik, hemşirelik tercihi yapanlar ise %62,5 öğretmenliği , %25,0 ile doktorluğu en saygın meslek olarak göstermişlerdir.

Tablo 61 :Yapılacak tercih ile tercihin ilk ne zaman düşünölmeye başlandığını karşılaştıırılması

			İLK NE ZAMAN BÖLÜMÜ DÜŞÜNDÜN					Toplam
			1 SENE ÖNCE	2 SENE ÖNCE	ORTAOKULDAYKEN	LİSEYE BAŞLARKEN	BOŞ	
TERCİHLE İLGİLİ BİLGİ ALMA	EVET	Sayı	89	78	88	118	62	435
		%	20,5	17,9	20,2	27,1	14,3	100,0
	HAYIR	Sayı	26	20	15	19	78	158
		%	16,5	12,7	9,5	12,0	49,4	100,0
Toplam		Sayı	115	98	103	137	140	593
		%	19,4	16,5	17,4	23,1	23,6	100,0

Pearson X^2 :85,572 / SD:4 / P<0,000

Tercih edilen bölüm hakkında bilgi alma ile ilk defa bölümü ne zaman düşündüğü karşılaştırıldığında tercih ettiği bölüm hakkında bilgi aldığını söyleyenler %47,3 oranında ortaokul ve liseye başlarken seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bilgi almadıklarını söyleyenler ise %29,2 oranında 1–2 sene önce düşünmeye başladıklarını belirtmişlerdir. Buradan seçecekleri bölüm ile ilgili bilgisi olmayan öğrencilerin tercihlerini son senelere bıraktıkları görölmektedir. Bu da erken yaşlarda rehberlikte yol göstericiliğin önemini vurgulamaktadır.

Tablo 62 :Yapacağı Tercih İle İlgili Bilgi Sahibi Olma İle Dershaneye Gitme Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

			DERSHANEYE GİTME		Toplam
			EVET	HAYIR	
TERCİHLE İLGİLİ BİLGİ ALMA	EVET	Sayı	295	140	435
		%	67,8	32,2	100,0
	HAYIR	Sayı	92	66	158
		%	58,2	41,8	100,0
Toplam		Sayı	387	206	593
		%	65,3	34,7	100,0

Pearson $X^2:4,700$ / SD:1 / $P<0,030$

Öğrencilerin bölüm hakkında bilgi sahibi olması ve dershaneye gitmesi arasındaki ilişki irdelendiğinde bölüm hakkında bilgisi olanların %67,8 oranında dershaneye devam ettiği görülmektedir. Hayır diyenlerde bu oran %58,2 ortaya çıkmıştır. Burada bilgi edinme ile dershaneye gitme arasında doğrudan bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 63 : Yapacağı tercih ile ilgili bilgi alma ile toplumda en saygın görülen mesleğin karşılaştırılması

			TOPLUMDA EN SAYGIN MESLEK														Toplam
			OGRETMENLIK	DOKTORLUK	HAKIMLIK	ASKERLIK	SERBEST MESLEK	MÜHENDİSLİK	SANATÇI	BANKACI	MİMAR	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	KARARSIZ	SIYASETÇİ-BÜROKRAT	HEMŞİRE	ECZACI	
TERCİHLE İLGİLİ BİLGİ ALMA	EVET	Sayı	145	99	37	12	12	20	6	3	2	1	79	13	4	2	435
		%	33,3	22,8	8,5	2,8	2,8	4,6	1,4	,7	,5	,2	18,2	3,0	,9	,5	100,0
	HAYIR	Sayı	47	22	10	3	10	9	1	3	0	1	44	8	0	0	158
		%	29,7	13,9	6,3	1,9	6,3	5,7	,6	1,9	,0	,6	27,8	5,1	,0	,0	100,0
Toplam		Sayı	192	121	47	15	22	29	7	6	2	2	123	21	4	2	593
		%	32,4	20,4	7,9	2,5	3,7	4,9	1,2	1,0	,3	,3	20,7	3,5	,7	,3	100,0

Pearson $X^2:22,532$ / SD:13 / $P<0,048$

Öğrencilerin bölüm hakkında bilgi almasıyla toplumdaki en saygın meslek tercihi karşılaştırıldığında tercih ettiği bölüm hakkında bilgi alanlar %33,3 öğretmenlik, %22,8 doktorluğu en saygın meslek tercih etmişlerdir. Hayır diyenler ise %29,7 ile öğretmenlik ve %27,8 ile kararsız seçeneğini işaretlemiştir. Ayrıca bilgi alanların kararsızlık oranı azalmaktadır.

Tablo 64 :Aile ile değerlendirme yapma durumu ile tercih edilecek bölüm ile ilgili yakın akraba durumunun karşılaştırılması

		TERCİH EDİLECEK BÖLÜMDEKİ YAKIN AKRABALAR								Toplam
		HAYIR	BABA M	ANNE M	ABİ M	ABLA M	1.DERECE	2.DERECE		
							YAKIN AKRABALAR IM	YAKIN AKRABALAR IM		
AİLE İLE DEĞERLENDİR ME YAPMA DURUMU	EVET	S	307	15	4	13	7	31	10	387
		%	79,3	3,9	1,0	3,4	1,8	8,0	2,6	100,0
	HAYIR	S	186	2	0	5	5	8	0	206
		%	90,3	1,0	,0	2,4	2,4	3,9	,0	100,0
Toplam		S	493	17	4	18	12	39	10	593
		%	83,1	2,9	,7	3,0	2,0	6,6	1,7	100,0

Pearson $X^2:17,474$ / SD:6 / $P<0,008$

Bölümü seçerken ailesi ile değerlendirme yapan öğrenciler, %79,3 oranında bu bölümde yakın akrabam yok, kalan %20'lik dilim içinde %8 birinci derece akrabalar ve %3,9 ile babam seçeneklerini işaretlemiştir.

Tablo 65 :Bölüm tercihini etkileyen sebepler ile tercihte maddiyatın öneminin karşılaştırılması.

		TERCİHTE MADDİYAT					Toplam	
		ÇOK ÖNEMLİDİR	BİRAZ ÖNEMLİDİR	ÖNEMLİ DEĞİLDİR	MADDİ KAZANCIN YANINDA BAŞKA ETMENLER DE ÖNEMLİDİR			
BÖLÜM TERCİHİNİ ETKİLEYEN SEBEPLER	YOK	Sayı	163	66	10	131	370	
		%	44,1	17,8	2,7	35,4	100,0	
	İLGİ	Sayı	34	29	12	44	119	
		%	28,6	24,4	10,1	37,0	100,0	
	MECBURİYET	Sayı	13	8	2	14	37	
		%	35,1	21,6	5,4	37,8	100,0	
	ÇEVRE	Sayı	8	2	2	6	18	
		%	44,4	11,1	11,1	33,3	100,0	
	PARA	Sayı	11	3	0	1	15	
		%	73,3	20,0	,0	6,7	100,0	
	ÖĞRETMENİM	Sayı	0	2	0	3	5	
		%	,0	40,0	,0	60,0	100,0	
	POPÜLER OLMASI	Sayı	2	3	0	8	13	
		%	15,4	23,1	,0	61,5	100,0	
	AİLEM	Sayı	6	6	0	4	16	
		%	37,5	37,5	,0	25,0	100,0	
	Toplam		Sayı	237	119	26	211	593
			%	40,0	20,1	4,4	35,6	100,0

Pearson $X^2:42,908$ / SD:21 / $P<0,003$

Bölüm tercihinde maddi getiri seçeneğini işaretleyenlerin %73,3 parayı “çok önemli” görmüş, %20’de “biraz önemlidir” seçeneklerini işaretlemiştir. Bu durum bölüm tercihinde özel nedeni para olanların tutarlı cevap verdiklerini göstermektedir. Diğer cevaplarda ise ilişki yok denecek kadar azdır.

Tablo 66 :Bölüm tercihini etkileyen sebepler ile ideallerindeki mesleğin örtüşme durumunun karşılaştırılması

			İDEAL İLE TERCİH ÖRTÜŞMESİ		Toplam	
			EVET	HAYIR		
BÖLÜM TERCİHİNİ ETKİLEYEN SEBEPLER	AİLENİN İSTEĞİ	Sayı	35	28	63	
		%	55,6	44,4	100,0	
	MESLEKTE ÇALIŞAN YAKINLARIMIN TEŞVİKİ	Sayı	25	9	34	
		%	73,5	26,5	100,0	
	İSTEK VE İLGİLERİM	Sayı	252	63	315	
		%	80,0	20,0	100,0	
	MESLEGE TOPLUMDA DEĞER VERİLMESİ,İLGİ GÖRMESİ	Sayı	80	22	102	
		%	78,4	21,6	100,0	
	YÜKSEK BİR GELİR SAĞLAYICI OLMASI	Sayı	35	15	50	
		%	70,0	30,0	100,0	
	DİĞER	Sayı	7	22	29	
		%	24,1	75,9	100,0	
	Toplam		Sayı	434	159	593
			%	73,2	26,8	100,0

Pearson X^2 :54,675 / SD:5 / P<0,000

İdealindeki meslek ile tercih ettiği bölümün örtüştüğünü belirtenlerin, bölüm tercihindeki en önemli faktör %80,0 ile “istek ve ilgiler”, %78,4 ile mesleğe toplumda değer vermesi ilgi görmesi seçeneklerini işaretlenmiştir.

Tablo 67 :Baba mesleğini devam ettirme ile tercihi büyükler bilir sorusunun karşılaştırılması

			BÜYÜKLER BİLİR		Toplam
			EVET	HAYIR	
BABA MESLEĞİ Nİ DEVAM ETTİRME	EVET	Sayı	16	53	69
		%	23,2	76,8	100,0
	HAYIR	Sayı	35	489	524
		%	6,7	93,3	100,0
Toplam		Sayı	51	542	593
		%	8,6	91,4	100,0

Pearson $X^2:21,140$ / SD:1 / $P<0,000$

İnsanların hangi bölüme gireceğini büyükleri bilir fikrine katılmayanlar %93,3 oranında babalarının mesleğini devam ettirmeme eğilimindedirler. Hangi bölümü tercih edeceğini büyükleri bilir diyenlerde ise bu oran %76,8'dir.

Tablo 68 :Okul türü ile babanın eğitim düzeyinin karşılaştırılması

			BABA EĞİTİM DÜZEYİ					Toplam	
			HİÇ OKULA GİTMEMİŞ	İLKOKUL MEZUNU	ORTAOKUL MEZUNU	LİSE VE DENGİ OKUL	FAKÜLTE VEYA YUKSEKOKUL		
OKUL TÜRÜ	DÜZ LİSE	Sayı	2	35	31	37	28	133	
		%	1,5	26,3	23,3	27,8	21,1	100,0	
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	Sayı	4	45	34	69	71	223	
		%	1,8	20,2	15,2	30,9	31,8	100,0	
	MESLEK LİSELERİ	Sayı	1	64	34	35	15	149	
		%	,7	43,0	22,8	23,5	10,1	100,0	
	İHL-ANADOLU İHL	Sayı	0	16	12	8	11	47	
		%	,0	34,0	25,5	17,0	23,4	100,0	
	ÖĞRETMEN LİSESİ	Sayı	1	7	7	14	12	41	
		%	2,4	17,1	17,1	34,1	29,3	100,0	
	Toplam		Sayı	8	167	118	163	137	593
			%	1,3	28,2	19,9	27,5	23,1	100,0

Pearson $X^2:44,309$ / SD:8 / $P<0,000$

Babaları yüksek eğitim seviyesindeki öğrenciler üniversiteyi kazandırma oranı yüksek olan fen lisesi, öğretmen lisesi ve anadolu lisesinde okumaktadırlar. Babalarının eğitim seviyesi düşük olanların ise üniversite kazandırma ihtimali düşük olan meslek lisesi ve

imam hatip lisesinde okuduğu görülmektedir. Örneğin babası fakülte ve yüksekokul mezunu olanların %31,8'i Anadolu Lisesi- Fen Lisesi, %29,3 Öğretmen Lisesinde okumaktadır. Babası ilkokul mezunu olanların ise %43,0 meslek liselerinde ve %34 imam hatip lisesi ve Anadolu ve imam hatip lisesinde okumaktadırlar.

Tablo 69 :Okul türü ile ortalama aylık gelirin karşılaştırılması

			ORTALAMA AYLIK GELİR					2000 YTL DEN ÇOK	Toplam	
			500 YTL VE DAHA AZ	501-700 YTL ARASI	701-900 YTL ARASI	901-1300 YTL ARASI	1301-2000 YTL ARASI			
OKUL TÜRÜ	DÜZ LİSE	Sayı	12	17	20	44	25	15	133	
		%	9,0	12,8	15,0	33,1	18,8	11,3	100,0	
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	Sayı	16	8	27	65	63	44	223	
		%	7,2	3,6	12,1	29,1	28,3	19,7	100,0	
	MESLEK LİSELERİ	Sayı	15	32	39	40	16	7	149	
		%	10,1	21,5	26,2	26,8	10,7	4,7	100,0	
	İHL-ANADOLU İHL	Sayı	3	7	13	14	10	0	47	
		%	6,4	14,9	27,7	29,8	21,3	,0	100,0	
	ÖĞRETMEN LİSESİ	Sayı	0	2	7	11	13	8	41	
		%	,0	4,9	17,1	26,8	31,7	19,5	100,0	
	Toplam		Sayı	46	66	106	174	127	74	593
			%	7,8	11,1	17,9	29,3	21,4	12,5	100,0

Pearson $X^2:79,935$ / SD:12 / $P<0,000$

Ailesinin gelir durumu en üst iki gelir grubu birleştirildiğinde %51,2 ile öğretmen lisesi %48,0 ile fen ve anadolu liselerinden de yoğunlaşırken ailesinin gelir durumu en alt iki gelir grubu birleştirildiğinde %31,6 ile meslek lisesi ve %21,8 ile düz liseler de öğrencilerin yoğunlaştığı görülmüştür.

Tablo 70 :Okul türü ile yapılacak tercihlerin karşılaştırılması

		YAPILACAK TERCİHLER														Topla m		
		ÖĞRETMENLİK	MÜHENDİSLİK	HUKUK	TIP	İKTİSAT-İSLETME	HEMŞİRELİK	ECZACILIK	BANKACILIK	GAZETECİLİK	ŞUBAY	İLAHİYAT	ÇOCUK GELİŞİMİ	TEKNİK EĞİTİM	MESLEK YÜKSEK OKULU		KARARSIZ	
OKUL TÜRÜ	DÜZ LİSE	S	34	17	4	12	4	8	3	3	1	26	7	0	1	1	12	133
		%	25,6	12,8	3,0	9,0	3,0	6,0	2,3	2,3	,8	19,5	5,3	,0	,8	,8	9,0	100,0
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	S	11	45	17	17	6	0	6	0	1	2	0	0	0	2	116	223
		%	4,9	20,2	7,6	7,6	2,7	,0	2,7	,0	,4	,9	,0	,0	,0	,9	52,0	100,0
	MESLEK LİSELERİ	S	41	16	1	1	2	0	0	0	0	0	1	0	6	4	77	149
		%	27,5	10,7	,7	,7	1,3	,0	,0	,0	,0	,0	,7	,0	4,0	2,7	51,7	100,0
	İHL-ANADOLU İHL	S	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	14	2	0	6	18	47
		%	12,8	2,1	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	29,8	4,3	,0	12,8	38,3	100,0
	ÖĞRETMEN LİSESİ	S	16	0	5	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	41
		%	39,0	,0	12,2	,0	7,3	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	41,5	100,0
	Toplam	S	108	79	27	30	15	8	9	3	2	28	22	2	7	13	240	593
		%	18,2	13,3	4,6	5,1	2,5	1,3	1,5	,5	,3	4,7	3,7	,3	1,2	2,2	40,5	100,0

Pearson $X^2:264,364$ / SD:30 / $P<0,000$

Düz liseye gidenler en çok %29,6 ile öğretmenliği tercih ederken, Anadolu liseleri ve fen liseleri %20,2 ile mühendislik, meslek liselerinde %27,5 ile öğretmenlik ve imam hatip lisesi , Anadolu ve imam hatip lisesi %29,8 ile ilahiyat, öğretmen liseleri ise %39,0 ile öğretmenliği tercih ettiği görülmüştür.

Tablo 71 :Okul türü ile yapılacak tercihe ilk ne zaman karar verildiğinin karşılaştırılması

			KARAR VERME ZAMANI					Toplam
			1 SENE ÖNCE	2 SENE ÖNCE	ORTAOKULDAYKEN	LİSEYE BAŞLARKEN	BOŞ	
BÖLÜM TERCİHİNİ ETKİLEYEN SEBEPLER	DÜZ LİSE	Sayı	24	37	22	34	16	133
		%	18,0	27,8	16,5	25,6	12,0	100,0
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	Sayı	30	27	48	46	72	223
		%	13,5	12,1	21,5	20,6	32,3	100,0
	MESLEK LİSELERİ	Sayı	20	21	26	38	44	149
		%	13,4	14,1	17,4	25,5	29,5	100,0
	İHL-ANADOLU İHL	Sayı	20	7	2	10	8	47
		%	42,6	14,9	4,3	21,3	17,0	100,0
	ÖĞRETMEN LİSESİ	Sayı	21	6	5	9	0	41
		%	51,2	14,6	12,2	22,0	,0	100,0
	Toplam	Sayı	115	98	103	137	140	593
		%	19,4	16,5	17,4	23,1	23,6	100,0

Pearson X^2 :26,780 / SD:8 / $P<0,000$

Düz liselilerin en çok %27,8 ile iki sene önce Anadolu ve Fen liselilerin %21,5'i ortaokuldayken meslek liselerinin %25,5'i liseye başlarken, öğretmen liselerinde ise %51,2 ile bir sene önce bölümlerin ciddi olarak ilk ne zaman düşünmeye başladığı sorusuna verdikleri cevaplar ortaya çıkmıştır.

Tablo 72 :Okul türü ile tercihi etkileyen faktörlerin karşılaştırılması

		TERCİHLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER							Toplam
		AİLENİN İSTEĞİ	MESLEKTE ÇALIŞAN YAKINLARIMIN TEŞVİKİ	İSTEK VE İLGİLERİM	MESLEGE TOPLUMDA DEĞER VERİLMESİ, İLGİ GÖRMESİ	YÜKSEK BİR GELİR SAĞLAYICI OLMASI	DİĞER		
OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN LİSESİ	S	0	3	21	10	3	4	41
		%	,0	7,3	51,2	24,4	7,3	9,8	100,0
	İHL-ANADOLU İHL	S	9	2	28	3	0	5	47
		%	19,1	4,3	59,6	6,4	,0	10,6	100,0
	MESLEK LİSELERİ	S	29	8	66	18	14	14	149
		%	19,5	5,4	44,3	12,1	9,4	9,4	100,0
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	S	15	11	114	52	26	5	223
		%	6,7	4,9	51,1	23,3	11,7	2,2	100,0
	DÜZ LİSE	S	10	10	86	19	7	1	133
		%	7,5	7,5	64,7	14,3	5,3	,8	100,0
	Toplam	S	63	34	315	102	50	29	593
		%	10,6	5,7	53,1	17,2	8,4	4,9	100,0

Pearson $X^2:57,534$ / SD:10 / $P<0,000$

Bütün lise türlerindeki öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerden birinci sırayı istek ve ilgilerim seçeneği almıştır. (%53,1)

İkinci önemli faktör öğretmen liselerinde %24,4 ile mesleğe toplumda değer verilmesi mesleğin ilgi görmesi ve imam hatip lisesi ve Anadolu ve imam hatip lisesinde ise %19,1 ile ailenin isteği, meslek liselerinde %19,5 ile ailenin isteği, anadolu liseleri ve fen liseleri %23,3 ile mesleğe toplumda değer verilmesi-ilgi görmesi, düz liselerde ise %14,3 yine bu seçenek işaretlenmiştir. Burada dikkati çeken husus meslek liseleri ve imam hatip lisesi- anadolu ve imam hatip lisesi öğrencilerinin tercihlerini etkileyen ikinci faktör olarak ailenin isteği seçeneğinin gelmesidir.

Tablo 73 :Okul türü ile dershaneye gitme durumunun karşılaştırılması

			DERSHANEYE GİTME		Toplam	
			EVET	HAYIR		
OKUL TÜRÜ	DÜZ LİSE	S	90	43	133	
		%	67,7	32,3	100,0	
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	S	201	22	223	
		%	90,1	9,9	100,0	
	MESLEK LİSELERİ	S	37	112	149	
		%	24,8	75,2	100,0	
	İHL-ANADOLU İHL	S	18	29	47	
		%	38,3	61,7	100,0	
	ÖĞRETMEN LİSESİ	S	41	0	41	
		%	100,0	,0	100,0	
	Toplam		S	387	206	593
			%	65,3	34,7	100,0

Pearson X^2 :201,173 / SD:2 / P<0,000

Kazandırma ihtimali yüksek olan öğretmen lisesi –fen lisesi- Anadolu lisesi gibi okullarda, dershaneye gitme oranı yüksek oranda iken kazandırma oranı düşük olan (Meslek Lisesi, İHL- Anadolu İHL) okullarda bu oran daha düşük çıkmıştır. Bu durum ailelerin gelir seviyesi ile de örtüşmektedir.

Tablo 74 :Okul türü ile ideal görülen mesleğin karşılaştırılması

			İDEALİNDEKİ MESLEK İLE ÖRTÜŞMESİ		Toplam	
			EVET	HAYIR		
BÖLÜM TERCİHİNİ ETKİLEYEN SEBEPLER	DÜZ LİSE	S	113	20	133	
		%	85,0	15,0	100,0	
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	S	179	44	223	
		%	80,3	19,7	100,0	
	MESLEK LİSELERİ	S	90	59	149	
		%	60,4	39,6	100,0	
	İHL-ANADOLU İHL	S	26	21	47	
		%	55,3	44,7	100,0	
	ÖĞRETMEN LİSESİ	S	26	15	41	
		%	63,4	36,6	100,0	
	Toplam		S	434	159	593
			%	73,2	26,8	100,0

Pearson X^2 :31,665 / SD:2 / $P<0,000$

Lise türleri ile ideallerindeki meslek karşılaştırıldığında düz liseliler %85,0 ile fen ve Anadolu liseliler%80,3 öğretmen liseliler %63,4 ile meslek liseliler %60,4 İHL ve Anadolu İHL %55,3 oranlarıyla tercihleriyle ideallerindeki bölümün örtüştüğü görülmektedir.

Tablo 75 :Okul türü ile en saygın görülen mesleğin karşılaştırılması

		EN SAYGIN MESLEK														Toplam		
		ÖĞRETMENLİK	DOKTORLUK	HAKİMLİK	ASKERLİK	SERBEST MESLEK	MÜHENDİSLİK	SANATÇI	BANKACI	MİMAR	ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	KARARSIZ	SIYASETÇİ BÜROKRAT	HEMŞİRE	ECZACI			
OKUL TÜRÜ	DÜZ LİSE	S	56	39	3	3	0	3	1	1	0	0	17	10	0	0	133	
		%	42,1	29,3	2,3	2,3	,0	2,3	,8	,8	,0	,0	12,8	7,5	,0	,0	100,0	
	ANADOLU LİSESİ-FEN LİSESİ	S	44	48	28	3	9	12	5	3	1	1	56	9	2	2	223	
		%	19,7	21,5	12,6	1,3	4,0	5,4	2,2	1,3	,4	,4	25,1	4,0	,9	,9	100,0	
	MESLEK LİSELERİ	S	51	16	10	7	12	14	1	2	0	0	36	0	0	0	149	
		%	34,2	10,7	6,7	4,7	8,1	9,4	,7	1,3	,0	,0	24,2	,0	,0	,0	100,0	
	İHL-ANADOLU İHL	S	27	11	0	1	0	0	0	0	0	1	7	0	0	0	47	
		%	57,4	23,4	,0	2,1	,0	,0	,0	,0	,0	2,1	14,9	,0	,0	,0	100,0	
	ÖĞRETMEN LİSESİ	S	14	7	6	1	1	0	0	0	1	0	7	2	2	0	41	
		%	34,1	17,1	14,6	2,4	2,4	,0	,0	,0	2,4	,0	17,1	4,9	4,9	,0	100,0	
	Toplam		S	192	121	47	15	22	29	7	6	2	2	123	21	4	2	593
			%	32,4	20,4	7,9	2,5	3,7	4,9	1,2	1,0	,3	,3	20,7	3,5	,7	,3	100,0

Pearson $X^2:87,437$ / SD:26 / $P<0,000$

Anadolu liseleri ve fen liselerinde en saygın meslek doktorluk(%21,5) iken, diğer okul türlerinde en saygın meslek öğretmenlik olarak orta çıkmıştır. Bu durum tercih edilen bölümlerle hemen hemen örtüşmektedir. Özetle öğrenciler saygın gördükleri meslekleri tercih etmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, mesleki tercihlerin, öğrencilerin okul türlerine ve diğer değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan çalışmamızda elde edilen bulgular, ilgili diğer araştırmaların bulguları ile karşılaştırılarak tartışılacaktır.

Bu çalışmada, mesleki tercihlerin cinsiyet faktörüne bağlı olarak değiştiği, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla sayısal mesleklere daha fazla ilgi gösterdiği, kız öğrencilerin ise erkek öğrencilere oranla memurluk, öğretmenlik gibi düzenli yaşam gerektiren meslekleri daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Kaya (1988)'in araştırması da erkek öğrencilerin tıp, mühendislik gibi sayısal meslekleri, kız öğrencilerden daha fazla tercih ettikleri, kız öğrencilerin de öğrenim süresi daha kısa ve çalışma koşulları daha uygun olan meslekleri tercih ettiklerini göstermiştir (Kaya, 1988:32).

Ginzberg (1951), alt sosyal sınıfta bulunan çocukların da, tıpkı üst sosyal sınıftaki çocukların mesleki davranışlarının gelişim dönemlerini geçirdiklerini belirtmektedir. Yalnız meslek seçimi konusunda önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu da doğal bir sonuçtur. Çünkü üst sosyo-ekonomik statüde bulunan ailelerin çocuklarının, genellikle üniversite öğretimine devam imkânları daha çoktur. Dolayısıyla, bu statüdeki ailelerin çocukları profesyonel meslekleri tercih etmek için gerekli koşullara sahip olmaktadır. Buna karşılık; alt sosyo-ekonomik statüdeki ailelerin çocuklarının ise, üniversite eğitimi görebilme imkânları, daha çok yarı profesyonel ya da profesyonel olmayan meslekleri seçme eğilimi göstermelerine neden olmaktadır.

Bu araştırmanın bulguları da Ginzberg'in görüşlerini destekler niteliktedir. Çünkü öğrencilerin mesleki tercihlerinin, onların okul türüne, anne-babalarının mesleklerine ve öğrenim durumlarına, ailelerinin aylık ortalama gelirine göre farklılık göstermekte olduğu bulunmuştur.

Bu araştırmayla elde edilen bulgulara, yorumlara ve sonuçlara göre, yapılacak yeni araştırmalara dair öneriler aşağıda verilmiştir:

Öğrencilerin yetenek, ilgi ve diğer özelliklerini ortaya çıkaran, sinayıp geliştirebilmelerine imkan sağlayabilecek çeşitlilikte öğretim programlarına yer verilmeli, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun şekilde, bireysel nitelikleri geliştirebilecek esnekliğe sahip olmalıdır.

Öğrencilerin yeteneklerini deneyerek öğrenmelerine fırsat tanıyacak önlemlerin alınması amacıyla eğitsel kol çalışmaları daha işler duruma getirilmelidir.

Okullarda yürütülen rehberlik hizmetlerinde, öğrencilerin kendi özelliklerini tanımalarına yardım eden, öğrenci tanıma tekniklerine ve kendi özellikleriyle bağdaştırabilecekleri üst öğretim kurumları ile kendilerine açık iş olanaklarını tanıtıcı mesleki rehberlik faaliyetlerine özel önem ve ağırlık verilmelidir.

Mesleki rehberlik ve yönlendirme faaliyetleri daha erken yaşlara çekilmeli, ilköğretimin 5. Sınıfından başlatılarak, giderek artan bir yoğunlukta sürdürülmelidir.

Mesleki yönlendirme konusunda önceden iş analizleri yapılarak, öğrencilerin yetenek, ilgi ve mesleki değerleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Rehber öğretmenlerce, çocuklarının bireysel nitelikleri konusunda ailelere bilgiler verilmeli, veli-öğretmen-öğrenci diyalogu sağlanarak, öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olacak tedbirler birlikte alınmalıdır.

Rehberlik-Araştırma Merkezleri yapı ve işlev bakımından, yöneltme ve mesleki rehberlik alanlarında, okul rehberlik servislerine, öğretmenlere, velilere ve öğrencilere bu konuda gerekli döküman, bilgi ve yardımları sağlayabilecek, iş yerleri ile öğrenciler arasında köprü görevi üstlenebilecek niteliğe kavuşturulmalıdır.

Öğrencilere ÖSYM tercihlerinde alanlarının devamı niteliğinde olup ek puan veren ve ek puan vermeyen yükseköğretim kurumları tanıtılmalıdır.

Daha büyük bir örneklem grubu ile bu konuda yeni bir araştırma yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AYTAÇ, S., (2005), *Çalışma Yaşamında Kariyer*, 4 Nokta Matbaacılık, İstanbul.
- AYTAÇ, S., (2001), *Üniversite Gençliği ve Sorunları*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa.
- BAŞARAN, Iğın, (1980), *Lise Öğrencilerinde İlgi Alanı ve Yüksek Öğrenime Girişin Başarı Gündüsünün Gelişimi Açısından Kıyaslamalı Araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- BAŞARAN, Selma, (1991), *Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Lise Meslek Dalları İle Yüksek Öğretimde Seçmek İstedikleri Meslekler Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- BEGİK, Şadıman, (1997), *Akademik Başarının Kestirilmesinde Yetenek, İlgi, Kişilik, Lise Başarısı ve ÖSYS Başarısının Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- BERS, H. (1989), Trudy and Smith, Kerry, "Parents and Unv Coliege Choice Decisions of Commuity Coliege Students", *Coliege and University*.
- BOZKURT, Erdoğan, (1993), *Genel Liseler İle Meslek Liseleri Öğrencilerinin Mesleki Yönelimlerini Etkileyen Faktörler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- BROWN, D. ve BROOKS, L., (1990), "Career Choice and Development", *Jassey Bass Publication*, San Francisco.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, (1993), *Zararlı Alışkanlıklar ve Eğitici Önlemler*, Ü. Sos. Bil. Ens. Dergisi Ayrı Basım, Sayı: 2, Konya.
- CALL, Vaughn, R., A., (1980), "Career Education in Rural Schools: Urban-Rural

Differences in Career Planning Activities and Opportunities", *Association-Paper, Center Study Youth Development*, Boys Town.

CAN, H., AKGÜN, A. ve KAVUNCUBAŞI, (1995), *Kamu ve Özel Kesimde Personel Yönetimi*, Siyasal Kitapevi, Ankara.

CİRHİNLİOĞLU, Zafer, (1996), *Meslekler ve Sosyolojisi*, Gündoğan Yayınları, Ankara

DENİZ, Esra, (1992), "Eğitim ve Toplum", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

EKŞİ, A., (1995), *Gençlerimiz ve Sorunları*, İstanbul Üniversitesi Yayın No:279, İstanbul.

EREN, E., (1995), *Yönetim Psikolojisi*, Yenilenmiş 5. Baskı, Beta AŞ, İstanbul.

ERKAN, Hüsnü,(2004), *Ekonomi Sosyolojisi*, Fakülteler Kitabevi Barış Yayınları, İzmir

GANDER, MJ. Ve GARDINER, H.W, (1981), *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Yayına hazırlayan: Bekir Onur, Wisconsin Üniversitesi.

GURNEY, P.W., (1987), "Self Esteem in Classroom", *Social Psychology International*, Vol. 8.

HALL, D.T., (1994), "Career Development", *The International Library of Management Dartmouth Publication Company*, USA.

HECKSCHR, Sarah S., (1985), "To Market To Market", *Journal of Coliege Admissions*.

HEIMER, Carol, A, (1985), "Organizational and Individual Control of Career Development", *Association-Paper, American Sociological Association (ASA)*, North Western Üniversitesi, Evanston.

HOPPOCK, R., (1963), "Occupationai Information", *Harper and Row*, Publishers, New York.

HOPPOCK, R., (1999), "Occupational Information"dan aktaran KEPÇEOĞLU, M., *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, 12. Basım, İstanbul.

- ISAACSON, L. E., ve BROWN, D., (1997), "Career Information", *Career Counseling, and Career Development*, Edt, Allyn ve Bacon, Boston.
- İNAM, Ahmet, (1995), *Mesleğim Benim Neyim Oluyor?*, Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 326.
- KAYA, Ahmet, (1991), *Öğrenci Bilgi Sistemi*, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü.
- KAYA, Zülhani, (1988), *Lise son sınıf öğrencilerinin meslek seçimindeki Sosyo-Ekonomik Faktörler*, İstanbul.
- KEPÇEOĞLU, Muharrem, (1999), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Alkım Yayınları, Eylül, İstanbul.
- KOCACIK, Faruk, "Bilgi Toplumu ve Türkiye", (2003), C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:27, No:1, Sivas
- KUZGUN, Yıldız, (1988), "Kendini Değerlendirme Envanterinin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Çalışmalar", V. Ulusal Psikoloji Kongresinde Sunulan Tebliğ, İzmir.
- KUZGUN, Yıldız, (1996), ve Feride Bacanlı. *Mesleki Olgunluk Ölçeği El Kitabı*, Ankara: M.E. B. Talim ve Terbiye Kurulu Bşk. Yayınlan.
- KUZGUN, Yıldız, (1994), "Çağdaş İnsanın En Önemli Kararı, Meslek Seçimi", Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı: 325.
- KUZGUN, Yıldız, (1995), *Kendini Değerlendirme Envanteri El Kitabı*, Ankara: Ö.S.Y.M. Yayınlan.
- KUZGUN, Yıldız, (1982), *Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımlarına Etkisi*, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Programı Doçentlik Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın no: 118, Ankara.
- KUZGUN, Yıldız, (1982), *Mesleki Rehberliğin, Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun*

Meslekleri Tanımalarına Etkisi, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 18.

KUZGUN, Yıldız, (1989), *Mesleki Rehberlik Ders Notları*, Ankara.

KUZGUN, Yıldız, (1992), *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, ÖSYM Yayınları, Ankara.

M.E.B. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, (1996), "*Ortaöğretimde Yeniden Yapılanma*" Komisyon Raporu, Ankara.

NELSON, Jones Richard, (1995), *Danışma Psikolojisi Kuramları*, (Çev: Füsun Akkoyun), Ankara.

ONUR, Bekir vd., (1987), *Ergenlik Psikolojisi*, 2. Baskı, Ankara.

ÖSYM Hakkında, 2007. *Kuruluş ve Amaç*,
<http://www.yok.gov.tr/uak/index.html>.01.03.2007

ÖZGÜVEN, İbrahim, E, (1999) *,Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, PDREM Yayınları, Ankara.

ÖZOĞLU: Çetin, (1977), *Eğitimde Rehberlik*, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları.

ÖZSOY, Osman, (2005), *Değişen Dünyada Meslek Seçimi: Geleceğin Meslekleri*, İstanbul, Hayat Yayınları.

SORENSEN, H. ve M. Malm., (1995), *Mesleğimizi Nasıl Seçelim?*, (Çev: Renizi Öncül), Ankara: M.E.B. T.T.D. Eğt.Ar. ve Değ. Mer. Yay..

SUPER, D. E., (1963), "Self Concepts in Vocational Development", *Career Development: Self Concept Theory*, Columbia University, New York.

ŞAHİN, Ahmet, (1997), *Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Benlik Algısı ile Mesleki Benlik Algısı Arasındaki Bağdaşım*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ŞENER, İsmail, (1999), *Endüstri Meslek Lisesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Meslek*

Derslerindeki Akademik Basan Puanlan ile Kendini Değerlendirme Envanterinden Elde Ettikleri 'Genel Akademik Yetenek ve 'Mekanik İlgi' Puanları Arasındaki İlişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

TAN, Hasan, (1986), *Öğrenci Kişilik Hizmetleri ve Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: M.E. B. Planlama-Araştırma ve Koordinasyon Dairesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü Yayınlan, Ankara.

TURGUT, Fuat, (1965), *Mesleğe Yönelme ve İş Seçmede Kabiliyet Testlerinin Rolü*, M.E.B. T.T.D. Test ve Araştırma Bürosu (Konferans Serisi: 2), Ankara.

TÜRK TARİH KURUMU, (1983), "*Türkçe Sözlük*", Türk Tarih Kurumu Yayınları 505/1, Genişletilmiş 7. Baskı, Ankara.

UYSAL, Şefik, (1970), *Bireysel ve Toplumsal Faktörlere Göre Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimleri*, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara.

ÜLKÜ, Sıral, (1976), *Lise I. Sınıflarda Uygulanan Bir Grup Rehberliği Programının 'Yönelme' Açısından Etkililiğinin Araştırılması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.

ÜZER, Ayşe Sibel, (1987),*Lise Öğrencilerinin Yükseköğretim Programlarını Tercihleri İle Kendi Yetenek, İlgi ve Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

WERTER, W.B. ve DAVIS, K., (1993), *Human Resources and Personel Management*, 4th.Edt, Mc Graw Hill, USA.

YALÇIN, (1996), *Personel Yönetimi*, 5. Baskı, Beta A.Ş., İstanbul.

YALÇIN, (1998), *Personel Yönetimi*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul.

ÖZEN, Yener, Fikret Gülaçtı, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2006), Cilt:8,

Sayı:6,Erzincan

YEŞİLYAPRAK, Binnur, GÜNGÖR, Abide, KURÇ, Güzin, (1998), *Eğitsel ve Mesleki Rehberlik*, Varan Matbaacılık, Ankara.

YILDIRIM, Gülnaz, (1999), *Lise Mezunu Öğrencilerin Sayısal ve Sözel Yetenek Alanları Bakımından Kendini Değerlendirme Düzeyleri İle Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

YILMAZ, Hasan, Ömer Üre ve Abdullah Sürücü, (1996), *Rehberlik Ders Notları*, Konya.

YILMAZ, Hasan ve Ömer Üre, (1997), *Rehberlik Ders Notları*, Konya.

EKLER

EK-1

Orta Öğretim Son Sınıf Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerini ve Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler

ANKET FORMU

1. Cinsiyetiniz: Kız Erkek

2. Yaşınız:()17 18 19

3. Şu an okumakta olduğunuz alan:

Sayısal Sözel Eşit Ağırlık

4.Okulunuzun Türü:

5. Babanızın mesleği:

6. Babanızın işindeki statüsü nedir?

işçi Memur Şef Müdür

Daire Bşk. Genel Müdür Serbest Meslek sahibi

7.Annenizin mesleğini yazınız:

8.Babanızın eğitim durumu:

Hiç okula gitmemiş İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise ve dengi okul mezunu Fakülte veya Yüksekokul Mezunu

9.Annenizin eğitim durumu:

Hiç okula gitmemiş İlkokul mezunu Ortaokul mezunu

Lise ve dengi okul mezunu Fakülte veya Yük.Okul mezunu

10.İkamet ettiğiniz yeri yazınız:

İl ve İlçe Merkezi Köy ve Kasaba

11. Sizinle birlikte kaç kardeşiniz var?

12. Kardeşlerinizden mesleklerini seçmiş olan veya okuyan varsa, mezun oldukları ya da okudukları fakülte ya da meslek yüksek okullarını yazınız:

a)

b)

c)

13. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

500-YTL' den az

501— 700 YTL arası

701—900 YTL arası

901—1300 YTL arası

1301—2000 YTL arası

2001 YTL'den çok

14. Oturduğunuz evde ne olarak oturuyorsunuz?

Kiracı

Ev sahibi

Lojman

15. Bir Üniversite ve Bölüm tercihi yaptınız mı? Evet, ise ne olduğunu yazınız:

16. Seçtiğiniz bölüm hakkında bilgi aldınız mı?

Evet Hayır

17. Bu bölümü ciddi olarak ilk defa ne zaman düşünmeye başladınız?

1 Sene önce

2 Sene önce

Ortaokuldayken

Liseye başlarken

Cevapsız

18. Bu bölümü seçerken ailenizle değerlendirme yaptınız mı?

Evet Hayır

19. Ailenizde bu bölümde okuyan ya da bitirmiş olanlar varsa yakınlık derecesini yazınız:

20. Bölüm seçiminize etki eden özel bir sebep var mıdır? Varsa belirtiniz:

21. Aşağıdakilerden hangisi bölümü seçerken sizi en çok etkilemiştir?

Ailenin isteği

Meslekte çalışan yakınlarımın teşviki

İstek ve ilgilerim Meslekte çalışan arkadaşlarım

Mesleğe toplumda değer verilmesi, ilgi görmesi ve prestijinin yüksek olması

Yüksek bir gelir sağlayıcı olması Diğer (belirtiniz) :

22. Seçtiğiniz bu bölümün getireceği maddi kazanç, sizin için ne kadar önemlidir?

Çok önemlidir. Biraz önemlidir

Önemli değildir. Maddi kazancın yanında başka etmenler de önemlidir.

23. Bir dershaneye devam ediyor musunuz?

Evet Hayır

Aşağıdaki düşüncelere katılıyorsanız EVET, katılmıyorsanız HAYIR Sütununu İşaretleyiniz. (24–25–26)

24. İnsanın hangi bölüme gireceğini, büyükleri daha iyi bilir.

Evet Hayır

25. Baba mesleğini devam ettirmek istiyorum.

Evet Hayır

26. Bir okula, bölüme gireyim de ne olursa olsun.

Evet Hayır

27. Seçtiğiniz meslekte çalışan akrabalarınızla ne kadar sıklıkta görüşürsünüz?

Ayda birden çok Yılda birkaç defa Ayda bir Yılda bir

2-3 ayda bir Çok seyrek Çok sık

28. Seçtiğiniz bölüm ile ideallerinizdeki meslek örtüşüyor mu?

Evet Hayır

29. Sizce toplumda en saygın meslek hangisidir?

ÖZGEÇMİŞ

Kamil YELKEN, 17.04.1976 yılında Sakarya'da doğdu. İlköğrenimini ve ortaöğrenimini Sakarya'da tamamladıktan sonra 1995 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyoloji bölümünü kazandı.1999 yılında mezun oldu. 2002 yılında Milli Eğitim Bakanlığında öğretmen olarak göreve başladı. Evli ve bir çocuk babası olan YELKEN halen Sakarya-Kurtuluş İlköğretim Okulu'nda sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır.